

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky fond regionálneho rozvoja
OP Integrovaná infraštruktúra 2014 – 2020

MINISTERSTVO
DOPRAVY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

MINISTERSTVO
HOSPODÁRSTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ANALÝZA RODOVO-VEKOVÉHO ZLOŽENIA FO-PODNIKATEĽOV

2022

SBA | Bratislava

Vydavateľ:
Slovak Business Agency

© SBA, Bratislava, 2023

Všetky práva vyhradené. Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.

Neprešlo jazykovou úpravou.

Obsah

Úvod.....	7
1 Rodové zloženie fyzických osôb – podnikateľov.....	8
1.1 Porovnanie rodovej štruktúry podnikateľov v SR s ostatnými krajinami EÚ	19
2 Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov.....	21
2.1 Porovnanie vekovej štruktúry podnikateľov v SR s ostatnými krajinami EÚ.....	26
3 Štruktúra mladých podnikateľov – fyzických osôb vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov.....	28
3.1 Porovnanie zastúpenia mladých podnikateľov v SR s ostatnými krajinami EÚ	37
4 Štruktúra fyzických osôb – podnikateľov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov.....	40
4.1 Porovnanie zastúpenia podnikateľov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov v SR s ostatnými krajinami EÚ.....	51
5 Rodová a veková štruktúra začínajúcich FO – podnikateľov.....	54
5.1 Rodová štruktúra začínajúcich podnikateľov	55
5.2 Veková štruktúra začínajúcich podnikateľov	58
Zhrnutie.....	61
Zoznam použitých zdrojov	64

Zoznam grafov

Graf č. 1: Vývoj počtu žien FO – podnikateliek a ich podielu na celkovom počte FO podnikateľov ..	12
Graf č. 2: Index podnikateľskej aktivity žien (v rámci FO – podnikateľov).....	13
Graf č. 3: Zastúpenie žien na celkovom počte podnikateľov podľa jednotlivých právnych foriem	13
Graf č. 4: Zastúpenie žien živnostníčok podľa odvetví v priebehu rokov 2018 až 2022	14
Graf č. 5: Odvetvová štruktúra živnostníkov podľa pohlavia v roku 2022	15
Graf č. 6: Zastúpenie žien podnikajúcich formou slobodných povolání podľa oblasti podnikania	16
Graf č. 7: Zastúpenie žien FO-podnikateliek podľa krajov SR v priebehu rokov 2018 až 2022	17
Graf č. 8: Počet fyzických osôb-podnikateľov na 1 000 ekonomicky aktívnych obyvateľov podľa pohlavia v roku 2022	18
Graf č. 9: Zastúpenie žien podnikateliek v jednotlivých krajinách EÚ v rokoch 2022-2021.....	20
Graf č. 10: Veková štruktúra fyzických osôb-podnikateľov podľa právnych foriem v roku 2022	23
Graf č. 11: Vývoj vekovej štruktúry fyzických osôb-podnikateľov	23
Graf č. 12: Veková štruktúra fyzických osôb-podnikateľov podľa pohlavia v roku 2022.....	24
Graf č. 13: Veková štruktúra slobodných povolání podľa oblasti podnikania v roku 2022	25
Graf č. 14: Veková štruktúra podnikateľov vo vybraných krajinách EÚ v roku 2022.....	26
Graf č. 15: Vývoj počtu podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov a ich podielu na celkovom počte FO-podnikateľov	31
Graf č. 16: Podiel mladých podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov na celkovom počte podnikateľov podľa právnych foriem	32
Graf č. 17: Rodové zloženie fyzických osôb-podnikateľov vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov podľa právnej formy v roku 2022.....	33
Graf č. 18: Vývoj odvetvovej štruktúry FO-podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov v období 2016-2022	35
Graf č. 19: Regionálna štruktúra v krajoch SR - živnostníci spolu a živnostníci vo veku menej ako 30 rokov v roku 2022	36
Graf č. 20: Zastúpenie žien v krajoch SR-živnostníci spolu a živnostníci vo veku menej ako 30 rokov v roku 2022.....	36
Graf č. 21: Podiel FO-podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov na celkovom počte FO podnikateľov v krajoch SR.....	36
Graf č. 22: Zastúpenie mladých podnikateľov vo veku do 29 rokov v jednotlivých krajinách EÚ v rokoch 2021-2022.....	38
Graf č. 23: Vývoj počtu FO-podnikateľov vo veku 60 a viac rokov a ich podielu na celkovom počte FO-podnikateľov.....	43
Graf č. 24: Podiel podnikateľov vo veku 60 a viac rokov na celkovom počte podnikateľov	43
Graf č. 25: Rodové zloženie fyzických osôb-podnikateľov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov podľa právnej formy v roku 2022.....	45
Graf č. 26: Odvetvová štruktúra slobodných povolání v roku 2021	47
Graf č. 27: Vývoj odvetvovej štruktúry FO – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov v období 2016-2022	48
Graf č. 28: Regionálna štruktúra v krajoch SR - živnostníci spolu a živnostníci vo veku 60 rokov a viac v roku 2022	49
Graf č. 29: Zastúpenie žien v krajoch SR-živnostníci spolu a živnostníci vo veku 60 rokov a viac v roku 2022.....	49
Graf č. 30: Podiel FO-podnikateľov vo veku 60 a viac rokov na celkovom počte FO –podnikateľov v krajoch	50
Graf č. 31: Zastúpenie podnikateľov vo veku 60 a viac rokov v jednotlivých krajinách EÚ v rokoch 2021-2022.....	52
Graf č. 32: Zastúpenie žien na počte FO-podnikateľov (podnikatelia spolu a začínajúci podnikatelia) v období 2013-2022	55
Graf č. 33: Rodové zloženie začínajúcich podnikateľov-fyzických osôb, ktorí začali podnikat' v priebehu roka 2022.....	56
Graf č. 34: Zastúpenie žien podľa krajov SR-živnostníci spolu a začínajúci živnostníci v roku 2022 .	58

Graf č. 35: Zastúpenie žien podľa krajov SR-slobodné povolania spolu a začínajúce slobodné povolania v roku 2022.....	58
Graf č. 36: Veková štruktúra fyzických osôb-podnikateľov v roku 2022 (v %).....	59
Graf č. 37: Vývoj vekovej štruktúry začínajúcich podnikateľov-fyzických osôb.....	60

Zoznam tabuliek

Tab. č 1: Veková štruktúra fyzických osôb-podnikateľov podľa právnej formy v roku 2022	22
Tab. č 2: Odvetvová štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien v jednotlivých odvetviach.....	33
Tab. č 3: Odvetvová štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien v jednotlivých odvetviach živnostníci spolu a živnostníci vo veku 60 a viac rokov v roku 2022.....	46
Tab. č 4: Zastúpenie žien v jednotlivých odvetviach-živnostníci spolu a začínajúci živnostníci a zastúpenie žien osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach-slobodné povolania spolu a začínajúce v roku 2022	57
Tab. č 5: Veková štruktúra fyzických osôb-podnikateľov v roku 2022 podľa pohlavia-podnikatelia spolu a podnikatelia začínajúci v roku 2022.....	59

Zoznam máp

Mapa č. 1: Miera podnikateľskej aktivity žien v rámci FO-podnikateľov v okresoch SR v roku 2022	19
Mapa č. 2: Veková štruktúra FO-podnikateľov v krajoch SR v roku v roku 2022	26
Mapa č. 3: Podiel FO-podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov na celkovom počte FO-podnikateľov v okresoch SR v roku 2022	37
Mapa č. 4: Podiel FO-podnikateľov vo veku 60 a viac rokov na celkovom počte FO – podnikateľov v okresoch SR v roku 2022	51

Zoznam skratiek

EAO	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo
EÚ	Európska únia
FO	Fyzická osoba
GEM	Global Entrepreneurship Monitor
MSP	Malé a stredné podniky
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
SBA	Slovak Business Agency
SK NACE	Štatistická klasifikácia ekonomických činností SK NACE
SR	Slovenská republika
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky

Úvod

Slovak Business Agency v rámci svojich aktivít zameraných na podporu rozvoja a rastu malého a stredného podnikania (ďalej „MSP“) na Slovensku vykonáva pravidelný monitoring a výskum podnikateľského prostredia s dôrazom na sektor MSP. Vypracované materiály slúžia na jednej strane ako informačné a analytické vstupy v súvislosti s prípravou a realizáciou politiky podpory a rozvoja podnikateľského prostredia. Na druhej strane analytické výstupy poskytujú informácie okrem iného aj o podnikateľskej aktivite žien, mladých a seniorov v prostredí MSP nielen pre širokú verejnosť, ale aj odborníkov z rôznych oblastí podnikateľského prostredia. V záujme zvýšenia dostupnosti informácií o rodovej a vekovej dimenzii podnikania Slovak Business Agency každoročne vypracúva hodnotenie rodovej a vekovej štruktúry podnikateľov na Slovensku.

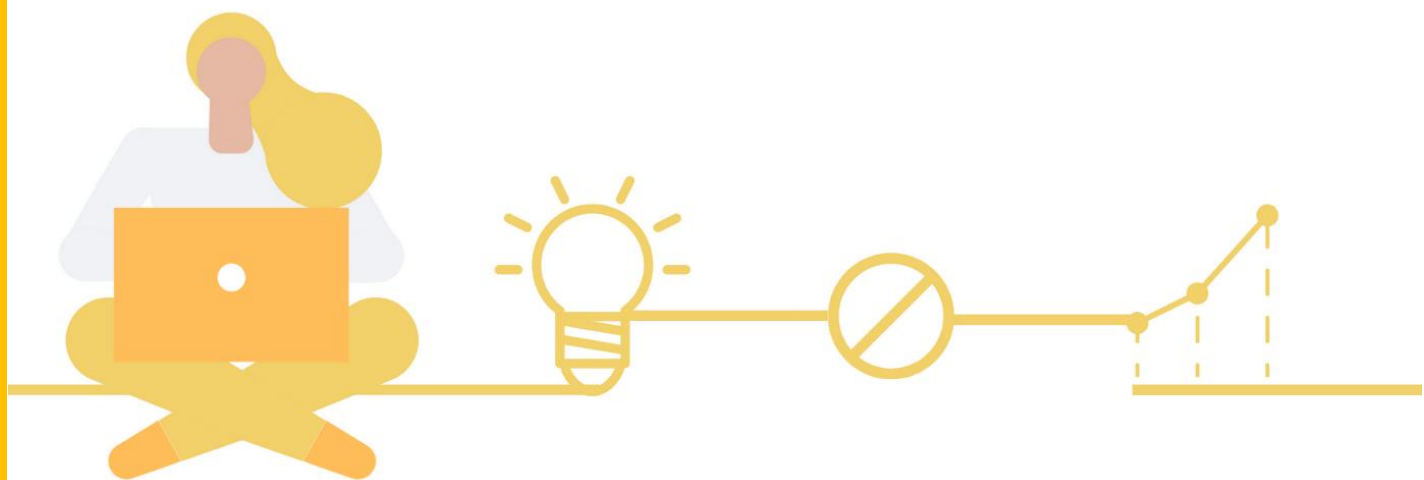
Hoci sa ženy podieľajú viac ako polovicou na celkovom počte obyvateľov tak v Európskej únii, ako aj na Slovensku, vo vykonávaní podnikateľskej aktivity majú dominantné postavenie muži. Slovensko sa dlhodobo zaraďuje medzi krajiny s podpriemerným zastúpením žien medzi podnikateľmi. Veková štruktúra podnikateľov na Slovensku sa v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ vyznačuje výraznejším zastúpením mladších vekových kategórií a naopak nízkym zastúpením vyšších vekových skupín podnikateľov.

Sociálnej inklúzii znevýhodnených skupín obyvateľstva do podnikania, ako sú ženy, mladí, či seniori bude potrebné do budúca venovať primeranú pozornosť. Vytvorenie, ako aj ďalšie rozvíjanie existujúcich podporných nástrojov pre tieto skupiny podnikateľov na národnej, ako aj európskej úrovni zo strany rozhodujúcich stakeholderov, môže napomôcť dlhodobo udržať ekonomický rast a podporiť zamestnanosť. Bez pravidelného monitorovania rodových a vekových aspektov podnikania by nebolo možné presne vyhodnotiť mieru napĺňania jednotlivých priorít a cieľov týchto nástrojov.

Cieľom vypracovaného materiálu je v prehľadnej forme poskytnúť informácie o rodovej a vekovej štruktúre podnikateľov. Na základe dostupných údajov je rodová a veková štruktúra okrem jednotlivých právnych foriem fyzických osôb – podnikateľov analyzovaná aj z pohľadu odvetvového zamerania a regionálnej príslušnosti podnikateľov. Ako osobitná kategória sú hodnotení mladí podnikatelia vo veku menej ako 30 rokov, podnikatelia vo veku 60 a viac rokov a podnikatelia, ktorí začali svoju podnikateľskú činnosť v roku 2022. Súčasťou materiálu je aj porovnanie rodovej a vekovej štruktúry podnikateľov na Slovensku s ostatnými krajinami EÚ.

Hodnotenie rodovej a vekovej štruktúry vychádza zo spracovania údajov z Registra organizácií Štatistického úradu SR, na základe ktorých bolo možné vyhodnotiť rodovú a vekovú štruktúru za kategóriu fyzických osôb – podnikateľov. Zdrojom údajov o rodovej a vekovej štruktúre za jednotlivé krajiny EÚ je Eurostat.

1 Rodové zloženie fyzických osôb – podnikateľov

Postavenie žien v podnikaní, ich potenciál, motivácie, bariéry a podpora

Napriek zvyšujúcej sa účasti žien na trhu práce, naďalej pretrváva v rámci EÚ (vrátane Slovenska) ich **nedostatočné zastúpenie** na celkovej podnikateľskej aktivite.

Ženy v porovnaní s mužmi uprednostňujú podnikanie, kvôli **rovnováhe medzi pracovným a osobným životom**. Iné začínajú podnikat', aby sa vyhli tzv. sklenenému stropu v zamestnaní.¹ Podľa výsledkov štúdie realizovanej európskou online platformou WEGATE na podporu podnikania žien boli identifikované aj ďalšie dôvody vstupu žien do podnikania medzi ktoré patrí napr. aj **kariérny rast**. Podľa výsledkov GEM (Global Entrepreneurship Research Association), ktorý prezentuje globálnu štúdiu o dynamike podnikania vstupujú ženy do podnikania na Slovensku z dôvodu vnímania podnikateľskej činnosti ako vhodnej voľby kariéry. Ďalším dôvodom je vnímanie dostatočných vedomostí a zručností na podnikanie a tiež dobrých podnikateľských príležitostí v okolí. Okrem toho, medzi ďalšie motívy slovenských žien začať podnikat', patrí seberealizácia, frustrácia z doterajšej práce a nedostatočné finančné ohodnotenie.

Podnikateľky majú v porovnaní s podnikateľmi tendenciu prevádzkovať menšie a menej dynamické podniky v odvetviach s nízkou kapitálovou náročnosťou (vrátane osobných služieb), ktoré majú nižší potenciál na dosiahnutie vysokých a udržateľných príjmov.² Podľa štúdie **OECD a Európskej komisie** (ďalej len „EK“) vníma spoločnosť ženy podnikateľky viac menej z pohľadu tradičnej rodovej úlohy.

Jednou z prekážok, ktorej podnikateľky čelia sú **nedostatočné zručnosti**, ktoré majú za následok obmedzené príležitosti uplatniť sa na riadiacich pozíciách. Z uvedeného dôvodu tak dochádza k absencii **manažérskych skúseností**, ktoré sú obzvlášť dôležité v počiatočných fázach rozvoja podnikania. Okrem toho sa ženy podnikateľky obávajú odmietnutia alebo nedôvery v rastový potenciál svojho podnikania. **Pristup k financiám predstavuje jednu z ďalších prekážok žien pri podnikaní**. Získavanie financií môže byť ovplyvnené podnikateľskými skúsenosťami, pôsobením v marginalizovaných sektoroch a tiež rodovými rozdielmi pri poskytovaní úverov. Ženy tak začínajú podnikat' s nižším objemom finančných prostriedkov a sú viac závislé od samofinancovania. Napriek tomu v mnohých rozvojových krajinách dochádza ku čiastočnému riešeniu uvedenej problematiky prostredníctvom mikroúverov a iných mechanizmov financovania zameraných konkrétne na ženy. Tie sú spravované medzinárodnými agentúrami alebo mimovládnyimi organizáciami. Neochota žien prijímať podnikateľské riziko predstavuje jeden z ďalších problémov pri začatí podnikania. Prekážkou pri podnikateľskej činnosti môže byť tiež **odlišný profil žien**, ktoré môžu čeliť viacerým druhom znevýhodnenia, čím sa radia do rôznych sociálnych skupín.

Slovenské podnikateľky považujú za **najväčšie prekážky** najmä **daňové a odvodové zaťaženie, nedostatočne prehľadnú legislatívu a veľký počet zmien v legislatíve**. Podľa výsledkov prieskumu realizovaného v rámci výskumného projektu INCLUENT uvádzajú ženy podnikateľky ako prekážky najmä socializáciu a prístup k financiám. Jedným z dôvodov je, že nemajú dostatočné vedomosti o alternatívnych zdrojoch financovania ako sú crowdfunding

¹ *Neviditeľné, umelé, ťažko prekonateľné prekážky (tradičné postoje, predsudky a hodnoty), ktoré bránia zlepšeniu postavenia žien a ich plnej účasti na živote v spoločnosti.* (Barošová, M. Inštitút pre výskum práce a rodiny. Participácia mužov a žien v rozhodovacích pozíciách, 2006.

² OECD iLibrary. OECD and European Union 2017. Policy Brief on Women's Entrepreneurship.. Dostupné online: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/dd2d79e7-en.pdf?expires=1546515024&id=id&accname=guest&checksum=1C4987EE40B816971566E8E5B8EF0D93>

alebo rizikový kapitál.³ V rámci **prístupu k financiám** vnímajú ako prekážku najmä **odborné poradenstvo** v začiatkoch podnikania. Nedostatok podporných programov zo strany štátu predstavuje ďalšiu z prekážok, ktorú vnímajú ženy podnikateľky.⁴

V priebehu posledných rokov sa na riešenie rodovej nerovnosti v oblasti podnikania vypracovalo a realizovalo niekoľko opatrení.

Európska komisia začlenila rodové hľadisko aj v rámci **Stratégie pre priemysel a MSP**⁵ investovaním do rozvoja digitálnych zručností s cieľom podporiť ženy pri zakladaní a vedení podnikov a vypracovaním cieľných opatrení na podporu účasti žien na inováciách. **Európska rada pre inovácie** spustila v roku 2020 **pilotný program** zameraný na začínajúce podniky vedené ženami a inovatívne malé a stredné podniky. Okrem toho Snahou EK je dosiahnutie vyváženého zastúpenia mužov a žien na rozhodovacích pozíciách v európskych podnikoch a priemysle.

Európsky program v oblasti zručností pre udržateľnú konkurencieschopnosť, sociálnu spravodlivosť a odolnosť v súlade s uvedenou stratégiou rodovej rovnosti poukazuje na dôležitosť a prepojenie existujúcich sietí s cieľom poskytnúť podnikateľskú podporu pre začínajúcich podnikateľov so zameraním na mladé ženy podnikateľky v digitálnom a ekologickom hospodárstve. Európska komisia v rámci jedného z opatrení programu bude podporovať „*štartovacie kurzy odbornej prípravy EÚ v oblasti informačných a komunikačných technológií s cieľom poskytnúť krátkodobú intenzívnu odbornú prípravu na riešenie nedostatku zručností v oblasti IKT so zameraním na vyvážené zastúpenie mužov a žien.*“⁶

Reakciou na postavenie žien v rámci podnikateľskej činnosti je **návrh uznesenia Európskeho parlamentu** o potrebe podporovania podnikateľskej činnosti žien, v rámci ktorého „*naliehavo vyzýva Komisiu, aby v rámci svojich právomocí vyvinula akúkoľvek užitočnú iniciatívu s cieľom povzbudiť členské štáty k tomu, aby uznávali a podporovali podnikanie žien a aby jasne vymedzila koncepciu podnikania žien s cieľom uľahčiť ich prístup k financovaniu a k iným formám podpory, prekonávať byrokratické prekážky a zabezpečiť rovnosť medzi mužmi a ženami v prístupe ku kapitálu pre samostatne zárobkovo činné osoby a MSP.*“⁷

V roku 2021 bola zavedená norma ISO - IWA 34:2021, ktorá stanovila súbor spoločných definícií týkajúcich sa podnikania žien, ako sú definície pre podnik vo vlastníctve žien a podnik vedený ženami. Vymedzia aj družstvá a neformálne podniky vedené ženami. Tieto definície sa môžu používať napríklad v programoch na posilnenie ekonomického postavenia žien (ako sú programy verejného obstarávania) a na zber medzinárodne porovnateľných údajov o podnikaní žien (vrátane vplyvu na miestne a národné hospodárstva).⁸

³OECD, European Commission. Entrepreneurship Policies: country Assessment Notes. Dostupné online: <http://www.oecd.org/cfe/smes/SLOVAK-REPUBLIC-Country-Note-2018.pdf>

⁴ PILKOVÁ, A. a kolektív. Inkluzivita podnikania na Slovensku: Stav a vývojové tendencie, 2017

⁵ Dostupné online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0102&from=EN>

⁶ Dostupné online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0274&>

⁷ Európsky parlament. Návrh uznesenia Európskeho parlamentu o potrebe podporovať podnikanie žien Dostupné online: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/B-9-2021-0474_SK.html

⁸ Dostupné online: <https://www.iso.org/standard/79585.html>

Rodová rovnosť predstavuje v súčasnosti jednu z priorit Európskej komisie. Vzhľadom na to prijala v marci 2020 **stratégiu pre rodovú rovnosť na roky 2020 – 2025**⁹. V rámci stratégie je posilnenie postavenia žien na trhu práce chápané aj v zmysle ich prosperity ako investoriek a podnikateliek. Súčasťou stratégie je vypracovanie cieľných opatrení na podporu účasti žien na inováciách, vrátane pilotného projektu na podporu začínajúcich podnikov a inovačných MSP vedených ženami. Okrem toho Snahou EK je dosiahnutie vyváženého zastúpenia mužov a žien na rozhodovacích pozíciách v európskych podnikoch a priemysle.

Snahou tvorcov politik by malo byť posilnenie uplatňovania rodového hľadiska pri tvorbe politik, programov a tiež rozpočtu nielen na úrovni EÚ, ale aj na úrovni jednotlivých krajín. Rovnako dôležité bude uplatňovanie rodového hľadiska pri tvorbe opatrení v súvislosti s obnovou hospodárstva členských štátov EÚ po skončení pandémie COVID-19. Vzhľadom na to medzi niektoré **odporúčania pre tvorcov politik** s dôrazom na podporu podnikateľskej činnosti žien patria:

- Zlepšenie inštitucionálneho rámca pre uplatňovanie rodového hľadiska.
- Vykonávanie rodových analýz a hodnotenie rodového vplyvu. Dôraz sa kladie na preskúmanie a aktualizáciu usmernení pre hodnotenie rodového vplyvu, hodnotenie programov a nástrojov financovania s dôrazom na uplatnenie rodového hľadiska a následne vypracovanie správ o výsledkoch hodnotenia.
- Systematické zhromažďovanie, analýza a vykazovanie údajov v členení podľa rodového hľadiska..
- Zlepšenie podávania správ o rodovej rovnosti s cieľom vytvoriť systém na sledovanie finančných prostriedkov pridelených a použitých na podporu rodovej rovnosti, ktorý by sa mohol uplatniť na všetky programy financovania v rámci EÚ.
- Zavedenie usmernení pre rovnaké zastúpenie žien podnikateliek a líderiek na rôznych podujatiach, podpora významu vytvárania sietí
- Podpora žien podnikateliek s vysokým potenciálom vo všetkých odvetviach bez ohľadu na príjem.
- Mobilizácia financovania a podpory v sektoroch, v ktorých pôsobia ženy podnikateľky.
- Odstránenie štrukturálnych prekážok s dôrazom na rodové normy v podnikaní.

Zastúpenie žien v rámci FO – podnikateľov na Slovensku

Ženy na Slovenku tvoria viac ako polovicu (51 %) z celkového počtu obyvateľov a takmer 46 % podiel na ekonomicky aktívnom obyvateľstve.¹⁰ Vo vykonávaní podnikateľskej aktivity však ženy stále zaostávajú za mužmi.

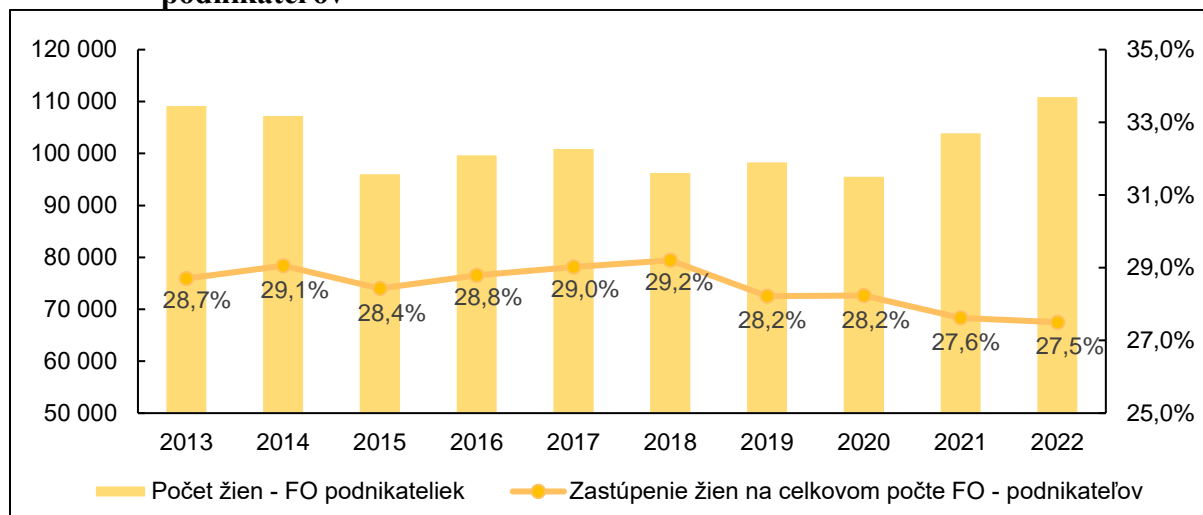
Nevýrazné zastúpenie žien v rámci fyzických osôb – podnikateľov pretrvávalo aj v roku 2022. Podiel žien sa v medziročnom porovnaní takmer nezmenil. V porovnaní s rokom 2021 poklesol len o 0,1 p. b. na 27,5 %. V dlhodobom horizonte predchádzajúcich 10 rokov sa jedná o najnižšiu úroveň zastúpenia žien. Muži tvorili viac ako dvoj tretinový podiel (72,5 %) na celkovom počte aktívnych fyzických osôb – podnikateľov.

⁹ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov. Únia a rovnosti: stratégia pre rodovú rovnosť na roky 2020-2025. Dostupné online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0152&from=EN>

¹⁰ Štatistický úrad Slovenskej republiky

V absolútnom vyjadrení sa počet žien fyzických osôb – podnikateliek zvýšil o 7,0 tisíc na 111,1 tisíc (resp. o 6,7 %). Vplyvom výraznejšieho medziročného nárastu počtu podnikateľov mužského pohlavia (o 7,5 %) sa zastúpenie žien mierne znížilo.

Graf č. 1: Vývoj počtu žien FO – podnikateliek a ich podielu na celkovom počte FO podnikateľov

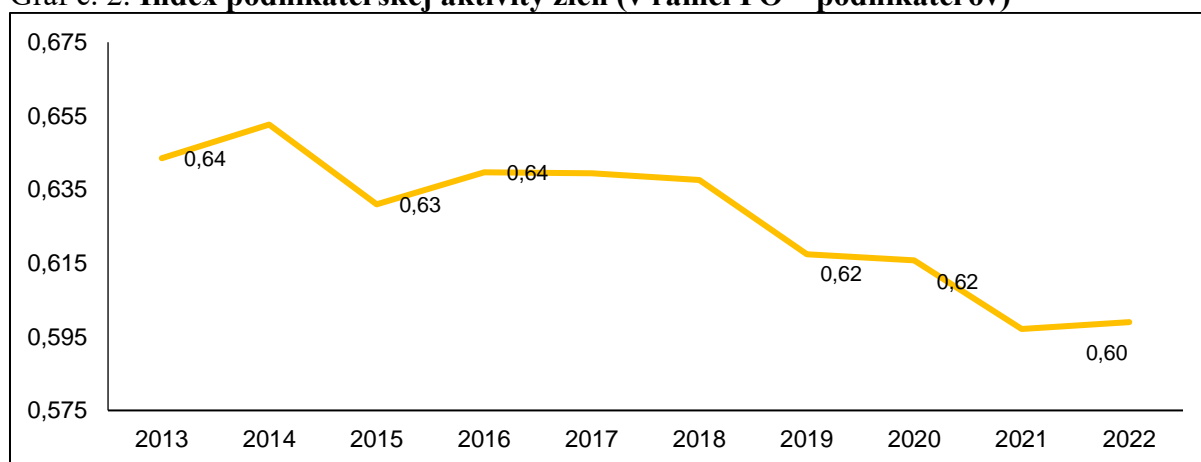
Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Vývoj podnikateľskej aktivity žien dokumentuje aj Index podnikateľskej aktivity žien, prezentovaný v grafe č. 2. Index podnikateľskej aktivity žien vyjadruje vzťah medzi podnikateľskou aktivitou žien v rámci fyzických osôb - podnikateľov a podnikateľskou aktivitou všetkých fyzických osôb - podnikateľov. Jedná sa o pomer miery podnikateľskej aktivity žien FO - podnikateliek k celkovej podnikateľskej aktivite FO - podnikateľov. Index svojou konštrukciou zohľadňuje úroveň ekonomickej aktivity osôb.¹¹

Index podnikateľskej aktivity žien sa v medziročnom porovnaní takmer nezmenil. Dosiahol hodnotu 0,60. Dosiahnutá hodnota indexu podnikateľskej aktivity v posledných dvoch rokoch je najnižšia od začiatku sledovaného obdobia v roku 2013. Úroveň podnikateľskej aktivity žien v rámci fyzických osôb - podnikateľov dosahuje takmer dvoj tretinovú úroveň (60 %) podnikateľskej aktivity všetkých fyzických osôb - podnikateľov, s ohľadom na ekonomickú aktivitu osôb. Najvyššiu hodnotu dosiahol index v posudzovanom období v roku 2014 (0,65). V posledných rokoch hodnotného obdobia vykazuje index kontinuálny pokles.

¹¹ Ekonomicky aktívne obyvateľstvo tvoria všetky osoby vo veku od 15 rokov, ktoré patria medzi pracujúcich (zamestnanci, podnikatelia) alebo nezamestnaných.

Graf č. 2: Index podnikateľskej aktivity žien (v rámci FO – podnikateľov)

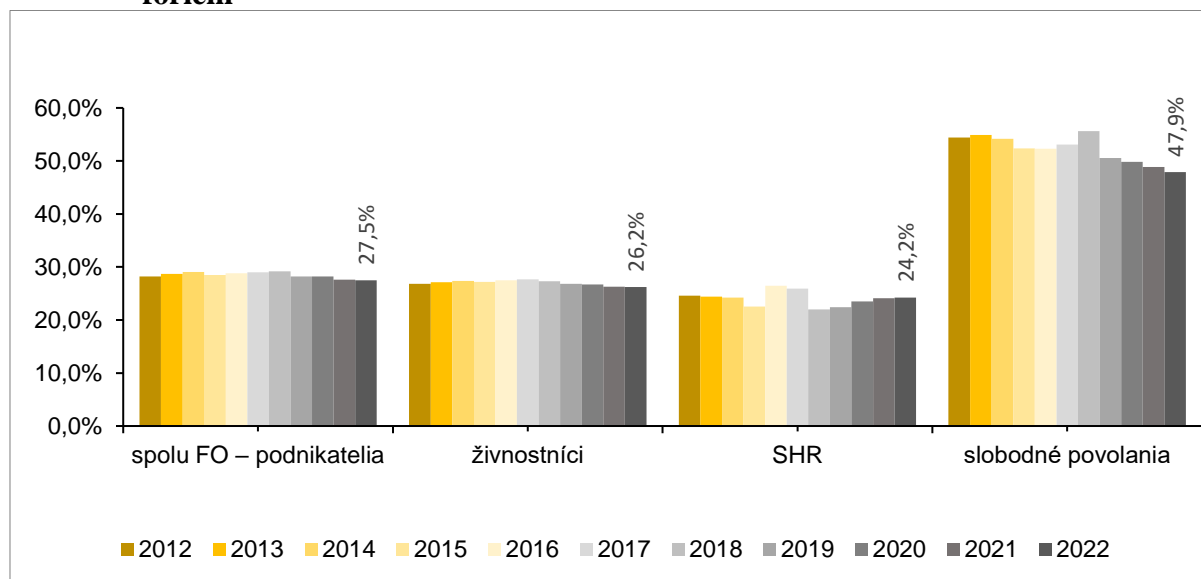
Zdroj: SBA, spracované na základe údajov ŠÚ SR. Index je zostavený na základe pomeru miery podnikateľskej aktivity žien FO - podnikateľov k celkovej podnikateľskej aktivite FO - podnikateľov. Miera podnikateľskej aktivity žien je kalkulovaná ako pomer počtu žien FO- podnikateľiek k počtu ekonomicky aktívnych žien.

Zastúpenie žien podľa právnych foriem FO – podnikateľov

Zastúpenie žien vykazuje diferencované výsledky z pohľadu jednotlivých právnych foriem fyzických osôb – podnikateľov. Dlhodobo dosahujú ženy najvyšší podiel u osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach. V roku 2022 takmer jedna polovica (47,9 %) osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach bola ženského pohlavia. Zastúpenie žien v slobodných povolaniach však zaznamenáva od roku 2019 negatívny vývoj nakoľko vykazuje každoročný pokles.

Podstatne nižší podiel dosahujú ženy u živnostníkov a samostatne hospodáriacich roľníkov. U živnostníkov dosiahlo zastúpenie žien v roku 2022 viac ako jednu štvrtinu (26,2 %), pričom sa v medziročnom porovnaní takmer nezmenilo (pokles o 0,1 p. b.). Takmer štvrtinové zastúpenie dosahujú ženy u samostatne hospodáriacich roľníkov. V strednodobom horizonte dochádza však u tejto právnej formy k nárastu zastúpenia žien.

Graf č. 3: Zastúpenie žien na celkovom počte podnikateľov podľa jednotlivých právnych foriem

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Z vyššie uvedených údajov vyplýva, že v rámci fyzických osôb – podnikateľov sa v roku 2022 postavenie žien výraznejšie nezmenilo. Pokles zastúpenia žien pokračoval aj minulom roku u osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach. Naopak, zastúpenie žien zostalo na takmer nezmenenej úrovni u živnostníkov a slobodných povolaniach.

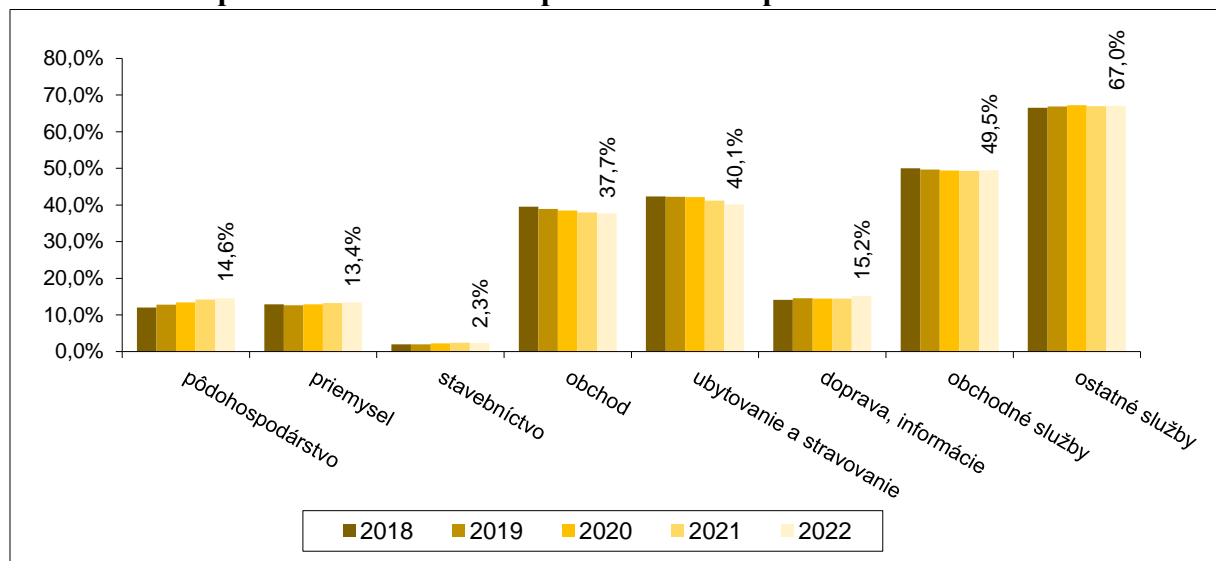
Zastúpenie žien podľa odvetví

Ženy najčastejšie rozbiehajú svoje podnikanie v odvetviach služieb, ktoré sa vyznačujú nižšou kapitálovou náročnosťou. Uvedená preferencia v podnikaní žien sa prejavuje aj na zastúpení žien živnostníčok v jednotlivých sektoroch hospodárstva.

Najvyššie zastúpenie žien živnostníčok je zaznamenané v **odvetví ostatných služieb** (sekcia SK NACE P až S). Aj v roku 2022 si udržali ženy svoj podiel v tomto odvetví na úrovni 67,0 %. Podnikatelia ženského pohlavia tvoria takmer polovicu (49,5 %) z celkového počtu živnostníkov pôsobiach v odvetví obchodných služieb. Nadpriemerný podiel dosahujú ženy aj v ubytovaní a stravovaní (40,1 %) a v obchode (37,7 %)

Sektor stavebníctva sa naopak vyznačuje najnižšou podnikateľskou aktivitou žien. Podiel žien na celkovom počte živnostníkov v stavebníctve predstavoval len 2,3 %. V rámci ostatných odvetví dosiahol podiel žien hodnoty v intervale od 13,4 % v priemysle do 14,6 % v doprave a informačných a komunikačných činnostiach.

Graf č. 4: Zastúpenie žien živnostníčok podľa odvetví v priebehu rokov 2018 až 2022

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

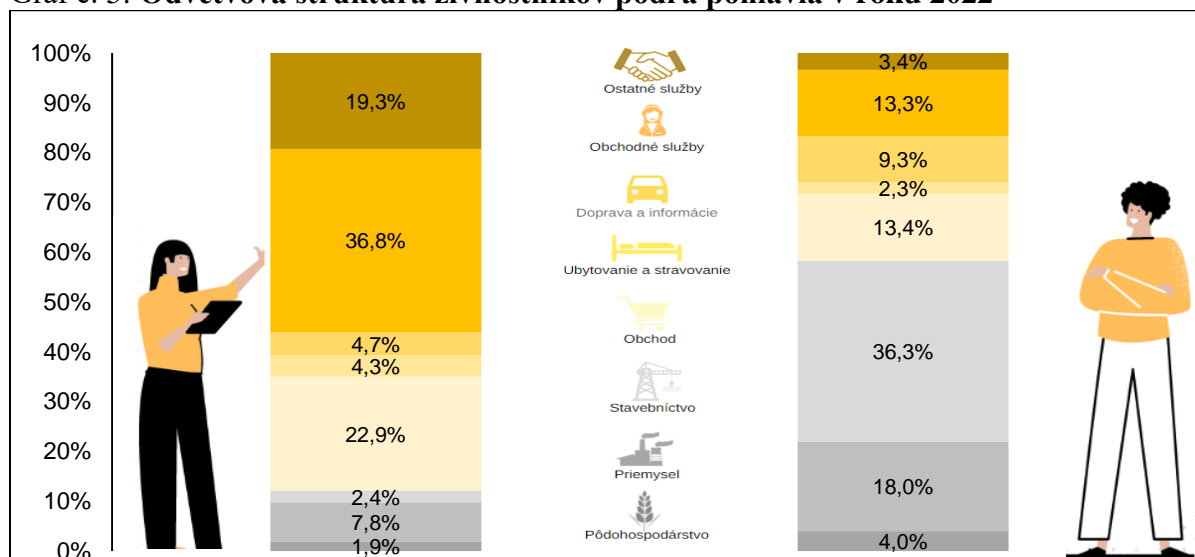
Z prezentovaných údajov (graf č.4) vyplýva, že vyššie zastúpenie ako v rámci celej SR dosahujú ženy živnostníčky v odvetviach ako obchod, ubytovanie a stravovanie, obchodné služby a ostatné služby. Zastúpenie žien v roku 2022 sa v porovnaní s rokom 2018 zvýšilo predovšetkým v odvetví pôdohospodárstva a dopravy a informačných služieb.

Viac ako jedna tretina (36,8 %) živnostníčok pôsobila v roku 2022 v odvetví obchodných služieb. Takmer jedna štvrtina (22,9 %) žien živnostníčok vykonávala svoju činnosť v sektore obchodu. Jedna pätina (19,3 %) žien podnikala v rámci ostatných služieb.

Podstatne nižší podiel dosiahli ostatné sektory hospodárstva, ich podiel nepresiahol 7,8 %. Medzi najvýznamnejšie sektory odvetvovej štruktúry mužov živnostníkov patria stavebníctvo (36,3 %), priemysel (18,0 %) a obchod.

Hodnotením podnikateľskej aktivity žien z pohľadu jednotlivých odvetví sa zaoberá aj štúdia OECD *Policy Brief on Women's Entrepreneurship*, podľa ktorej majú ženy podnikateľky tendenciu pôsobiť v odvetviach s nízkou kapitálovou náročnosťou vrátane osobných služieb, ktoré majú nižší potenciál na dosiahnutie vysokých a udržateľných príjmov.¹² Odlišné preferencie pre výber oblastí podnikania samostatne zárobkovo činných žien, v porovnaní s mužmi, potvrdzuje aj štúdia *The Missing Entrepreneurs 2019: Policies for Inclusive Entrepreneurship*, podľa ktorej ženy podnikajú v rozdielnych oblastiach ako muži. V porovnaní s mužmi pôsobia ženy vo väčšej miere v osobných, domácich službách a tiež v oblasti predaja.¹³

Graf č. 5: Odvetvová štruktúra živnostníkov podľa pohlavia v roku 2022

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Dôležitú úlohu v sociálnom a hospodárskom rozvoji mnohých európskych krajín zohrávajú slobodné povolania. Poskytujú pracovné miesta, prispievajú k hospodárskemu rastu a plnia dôležité funkcie sociálneho zabezpečenia. Spravidla poskytujú služby, ktoré majú veľký význam pre výkon základných funkcií štátu. Vysoký podiel samostatne zárobkovo činných žien v odvetviach slobodných povolání je sprevádzaný najmä ich zastúpením v odvetviach zdravotníctva a sociálnych služieb.¹⁴ Jedným z dôvodov prečo ženy uprednostňujú slobodné povolania je samostatná zárobková činnosť na čiastočný úväzok s cieľom nadobudnúť príjem,

¹² OECD iLibrary. OECD and European Union 2017. Policy Brief on Women's Entrepreneurship.. Dostupné online: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/dd2d79e7-en.pdf?expires=1546515024&id=id&acname=guest&checksum=1C4987EE40B816971566E8E5B8EF0D93>

¹³ OECD and European Union. 2019. The Missing Entrepreneurs. Dostupné online: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/3ed84801-en.pdf?expires=1590572297&id=id&acname=guest&checksum=696AB0F04ADFF5D6315A30874F233D5D>

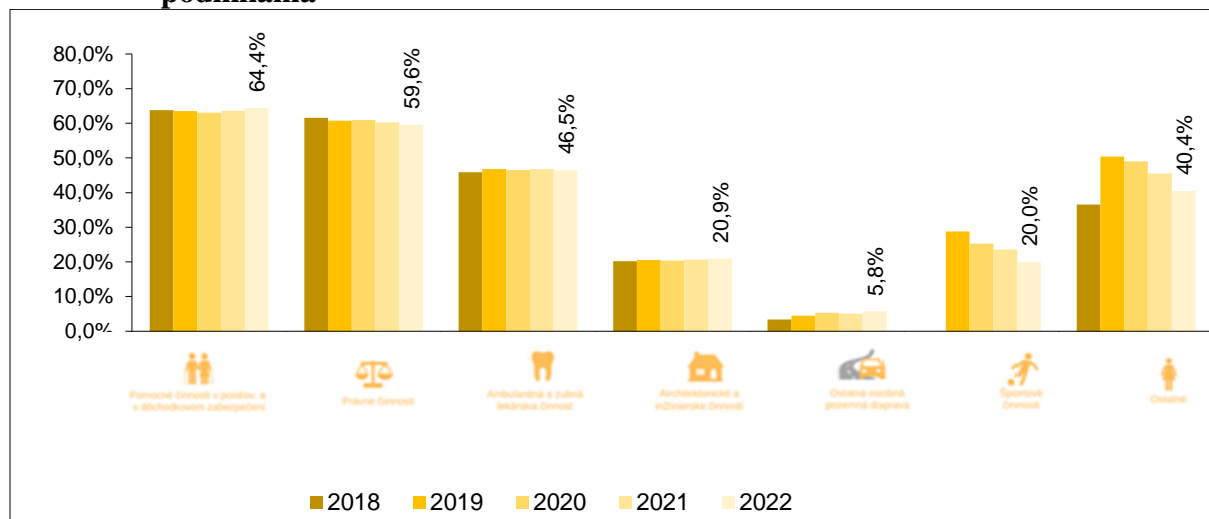
¹⁴ European Centre for Liberal Professions. 2013. The State of Liberal Professions Concerning their Functions and Relevance to European Civil Society. Dostupné online: <https://www.eesc.europa.eu/resources/docs/qe-01-13-678-en-c.pdf>

ktorý dopĺňa príjem zo zamestnania, a tiež samotný nárast záujmu o podnikanie v rámci slobodných povolanií.¹⁵

Podľa EK vzrástol za posledné obdobie počet samostatne zárobkovo činných žien v odvetviach hospodárstva, v ktorých prevládajú slobodné povolania. Ich podiel na celkovom počte samostatne zárobkovo činných osôb v odvetviach slobodných povolanií dosiahol úroveň takmer 45 %. Medzi najviac zastúpené odvetvia patria zdravotníctvo a sociálne služby, v rámci ktorých je zastúpenie žien podnikateľiek nadpolovičné.¹⁶

Ženy, ktoré podnikali na Slovensku v roku 2022 formou slobodných povolanií dosiahli najvyššie zastúpenie (64,4 %) v oblasti pomocných činností v poisťovníctve a dôchodkovom zabezpečení (zastúpené sú najmä činnosti poisťovacích agentov a maklérov). Nadpriemerné zastúpenie zaznamenali ženy aj v ambulantnej a zubnej lekárskej činnosti (59,6 %). V rámci ďalších oblastí pôsobenia dosiahli ženy zastúpenie v intervale od 5,8 % v oblasti ostatnej osobnej pozemnej dopravy do 46,5 % v právnych činnostiach.

Graf č 6: Zastúpenie žien podnikajúcich formou slobodných povolanií podľa oblasti podnikania

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Zo spracovaných údajov (graf č. 6) vyplýva, že vyššie zastúpenie ako v rámci celej SR majú ženy podnikajúce formou slobodných povolanií v oblastiach ako pomocné činnosti v poisťovníctve a dôchodkovom zabezpečení a v ambulantnej a zubnej lekárskej činnosti. Zastúpenie žien sa v porovnaní s rokom 2018 zvýšilo najmä v ostatných službách, napriek poklesu dosiahnutému v posledných rokoch.

¹⁵ OECD and European Union. 2019. The Missing Entrepreneurs 2019. Dostupné online: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/3ed84801-en.pdf?expires=1607766847&id=id&accname=guest&checksum=13A7C60031B9A1E90BA8C0426A48BFAD>

¹⁶ Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Úloha a budúcnosť slobodných povolanií v európskej občianskej spoločnosti po roku 2020“. Dostupné online: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/184594f0-0cb3-11e4-a7d0-01aa75ed71a1/language-sk/format-PDF/source-120016262>

Zastúpenie žien z hľadiska zamestnávania ďalších pracovníkov

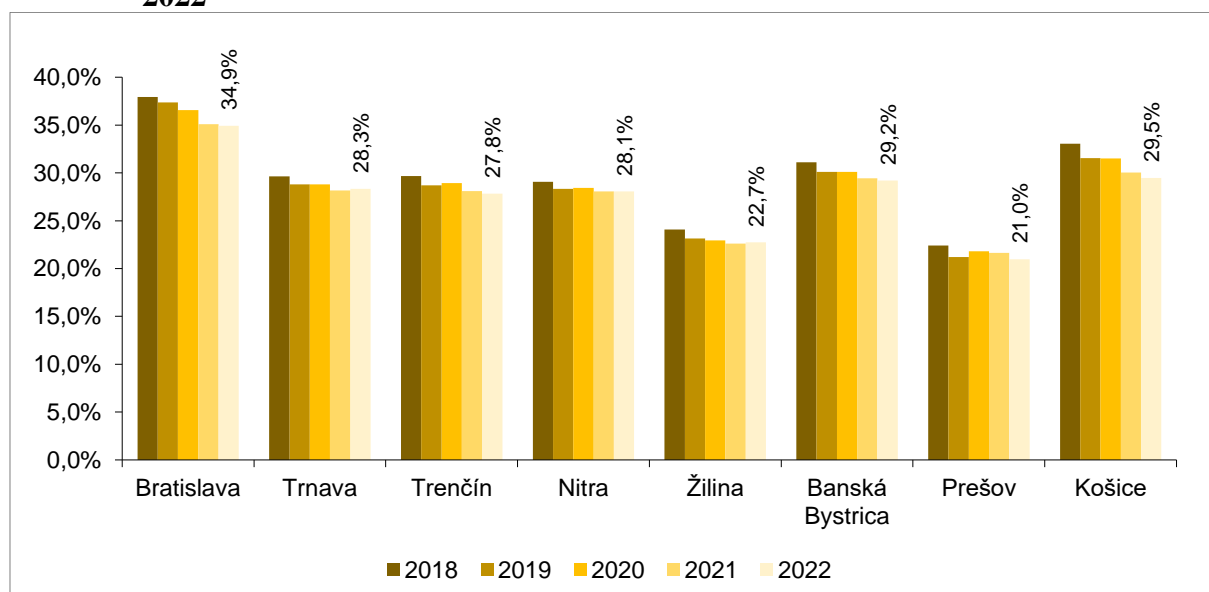
Ženy podnikateľky majú pozitívny vzťah k ďalšiemu zamestnávaniu pracovníkov. Dokazujú to spracované údaje z Registra organizácií ŠÚ SR, podľa ktorých zastúpenie žien dosahuje vyššie hodnoty u fyzických osôb - podnikateľov, ktorí zároveň zamestnávajú ďalších pracovníkov. Viac ako jedna tretina (33,7 %) fyzických osôb - podnikateľov so zamestnancami bola v roku 2022 ženského pohlavia. Podstatne nižšie zastúpenie dosiahli ženy medzi podnikateľmi bez zamestnancov (21,9 %).

Zastúpenie žien v regiónoch SR

Bratislavský kraj si dlhodobo udržuje pozíciu regiónu s najvyšším zastúpením žien. V roku 2022 dosiahli ženy v Bratislavskom kraji, ako jedinom, viac ako tretinové zastúpenie na celkovom počte fyzických osôb podnikateľov (34,9 %).

Takmer jedno tretinový podiel (29,50 %) dosiahli ženy v Košickom kraji. Vyššie zastúpenie ako v rámci celej SR (27,5 %) dosahujú ženy taktiež v Banskobystrickom kraji (29,2 %), v Trenčianskom (27,8 %) a v Trnavskom kraji (28,3 %). Najnižší podiel dosahujú ženy v rámci Prešovského (21,0 %) a Žilinského kraja (22,7 %). Vyššie zastúpenie žien v rámci Bratislavského a Košického kraja súvisí aj s odvetvovou štruktúrou v daných krajoch, ktorá sa vyznačuje nadpriemernou významnosťou odvetví služieb. V daných odvetviach rozvíjajú podnikateľské aktivity primárne ženy. V medziročnom porovnaní sa zastúpenie žien znížilo vo všetkých krajoch, okrem Nitrianskeho kraja, v ktorom si ženy udržali svoje postavenie z predchádzajúceho roka.

Graf č. 7: Zastúpenie žien FO-podnikateľiek podľa krajov SR v priebehu rokov 2018 až 2022

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Zastúpenie žien v rámci živnostníkov v jednotlivých regiónoch SR nevykazuje významné odlišnosti v porovnaní s rodovou štruktúrou všetkých fyzických osôb – podnikateľov. **Najvyššie zastúpenie žien je dosahované v Bratislavskom kraji (34,1 %).** Nad úroveň slovenského priemeru je podiel žien dosahovaný aj v Košickom, Banskobystrickom,

Trnavskom a Nitrianskom kraji. Naopak, najnižšie je zaznamenané v Prešovskom (19,7 %) a v Žilinskom kraji (21,4 %).

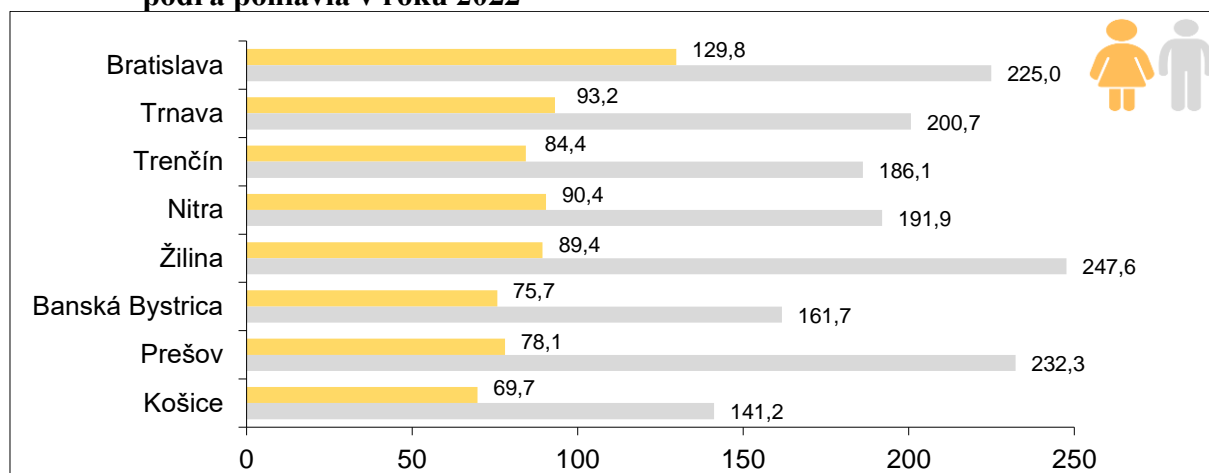
Ženy podnikajúce ako slobodné povolania dosahujú najvyššie zastúpenie v Nitrianskom (53,1 %) a v Žilinskom kraji (53,0 %). V ostatných krajoch sa ich podiel pohybuje v intervale od 42,5 % v Bratislavskom kraji do 53,0 % v Žilinskom kraji. Bratislavský kraj sa v rámci slobodných povolání vyznačuje najnižším zastúpením žien, čo je v protiklade so situáciou u živnostníkov.

Trenčiansky kraj sa vyznačuje najvyšším zastúpením žien (30,4 %) v prípade samostatne hospodáriacich roľníkov. Najnižšie zastúpenie žien je dosahované v Trnavskom (20,3 %) a v Nitrianskom kraji (19,7 %).

Najvyšší počet fyzických osôb podnikateľiek na 1 000 ekonomicky aktívnych obyvateľov (EAO-žien) bol v roku 2022 v Bratislavskom kraji (129,8). S výraznejším odstupom nasledoval Trnavský (93,2) a Nitriansky kraj (90,4). Počet podnikateľov na 1 000 ekonomicky aktívnych obyvateľov (EAO-mužov) bol dosiahnutý v intervale od 141,2 (Košícký kraj) do 247,6 (Žilinský kraj).

Najvyššia disparita medzi podnikaním mužov a žien v jednotlivých krajoch SR podľa porovnania na počet EAO je dosahovaná v **Prešovskom kraji** a v **Žilinskom kraji** (3, resp. 2,8 násobne viac podnikajúcich mužov ako žien na počet EAO).

Graf č. 8: Počet fyzických osôb-podnikateľov na 1 000 ekonomicky aktívnych obyvateľov podľa pohlavia v roku 2022

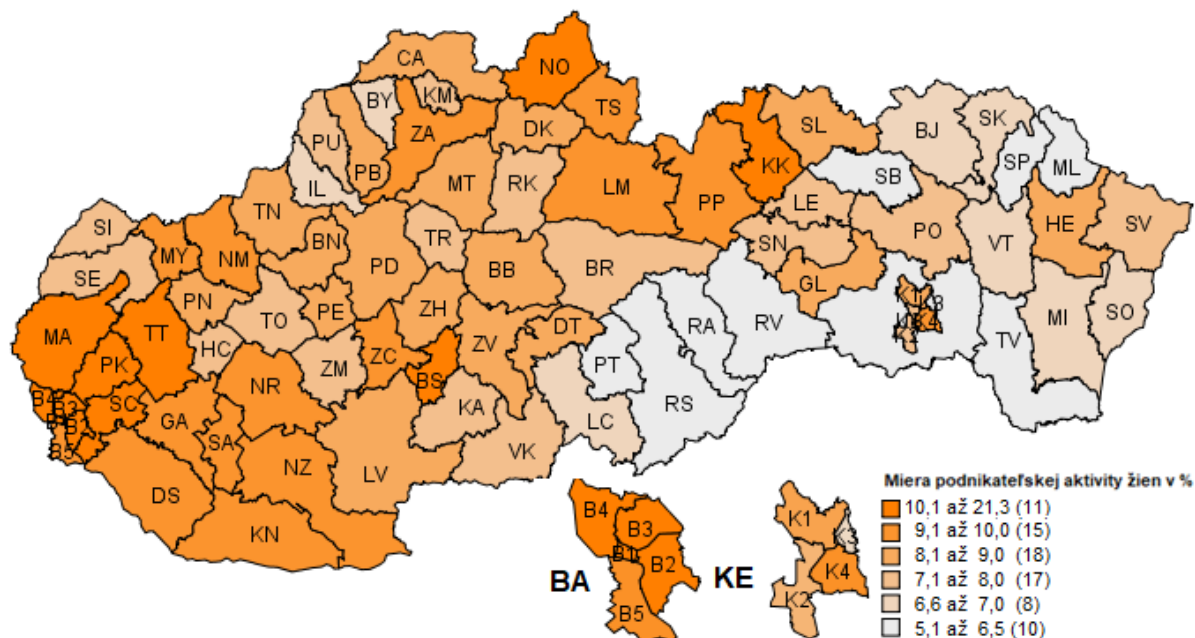
Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR a ÚPSVaR SR

Miera podnikateľskej aktivity FO – podnikateľiek v roku 2022 spracovaná na úrovni okresov je znázornená v mape č. 1. Podnikateľská aktivita žien sa dlhodobo **vyznačuje vyššou úrovňou v regiónoch západného Slovenska a v severných okresoch stredného Slovenska.** Nižšia miera podnikateľskej aktivity žien pretrváva v menej rozvinutých regiónoch východného Slovenska a na juhu stredného Slovenska.

Najvyššou mierou podnikateľskej aktivity žien v rámci FO – podnikateľov sa vyznačujú okresy Bratislava I (21,3 %), Bratislava III (20,0 %), Senec (14,5 %), Bratislava II (13,0 %), Malacky (11,5 %), či Pezinok (11,2 %). Naopak najnižšia miera podnikateľskej aktivity FO –

podnikateľiek je dlhodobo zaznamenaná v menej rozvinutých okresoch ako Medzilaborce (5,1 %), Rimavská Sobota, Poltár a Trebišov (zhodne 5,4 %).

Mapa č. 1: Miera podnikateľskej aktivity žien v rámci FO-podnikateľov v okresoch SR v roku 2022

Mapový podklad © Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky, vyhotovené SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

1.1 Porovnanie rodovej štruktúry podnikateľov v SR s ostatnými krajinami EÚ

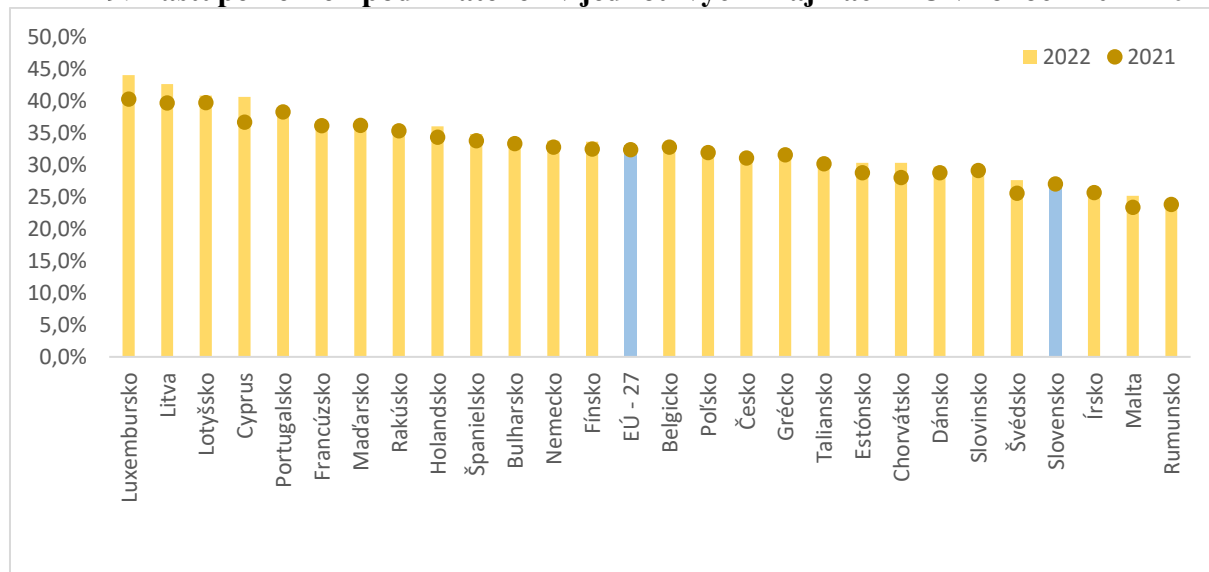
Podľa údajov a metodiky Eurostatu sa podiel žien na celkovom počte samostatne zárobkovo činných osôb (podnikateľov vo veku do 74 rokov) v EÚ - 27 v porovnaní s predchádzajúcim rokom 2021 v EÚ - 27 takmer nezmenil. Dosiahol úroveň 33,1 %.

Zastúpenie žien na Slovensku v roku 2022 (26,8 %) bolo takmer rovnaké ako v predchádzajúcom roku (27,0 %). V porovnaní so zastúpením žien v rámci EÚ - 27 (33,1 %) tak dosahuje o 6,3 p. b. nižšiu hodnotu. **Slovensko sa v porovnaní s ostatnými krajinami dlhodobo zaraďuje medzi krajiny s podpriemerným zastúpením žien medzi podnikateľmi.**

V roku 2022 sa na prvých priečkach krajín s najvyšším podielom žien na celkovom počte podnikateľov umiestnili krajiny ako Luxembursko (44,1 %), Litva (42,7 %) a Lotyšsko (40,9 %). Maďarsko ako jediná z krajín V4 dosahovala aj v roku 2022 nadpriemerné postavenie a v porovnaní s rokom 2021 o 0,1 p. b. vyššie zastúpenie žien podnikateľiek (36,3 %). Poľsko (32,4 %) dosiahlo v porovnaní so Slovenskom vyššie zastúpenie žien podnikateľiek, avšak v porovnaní s EÚ - 27 naďalej podpriemerné.

Tesne za Slovenskom sa umiestnilo Írsko (25,5 %), dosiahlo takmer porovnateľnú hodnotu ako v roku 2021. Krajiny ako Rumunsko (24,2 %) a Malta (25,2 %) patrili v roku 2022 medzi krajiny s najnižším zastúpením žien podnikateľiek.

Graf č. 9: Zastúpenie žien podnikateliek v jednotlivých krajinách EÚ v rokoch 2022-2021

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

Krajiny ako Cyprus (4 p. b.) a Luxembursko (3,8 p. b.) mali v roku 2022 spomedzi krajín EÚ-27 v medziročnom porovnaní najvyšší nárast podnikateľskej činnosti žien.

V niektorých krajinách vplyva na podnikateľskú aktivitu žien aj **system sociálneho zabezpečenia**. V prípade Španielska sú marginalizované skupiny vrátane matiek nútené hľadať alternatívu k zamestnaniu vo väčšej miere ako v iných krajinách, pretože systém sociálneho zabezpečenia je oveľa menej veľkorysý ako napr. v Dánsku, kde je pravdepodobnejšie, že sa ženy v rámci trhu práce rýchlejšie integrujú a nebudú tak nútené začať s podnikateľskou činnosťou.¹⁷ Okrem sociálneho zabezpečenia ďalším faktorom vplyvujúcim na podnikateľskú činnosť žien môže byť **vysokoškolské vzdelanie**, ktoré dosahujú najčastejšie ženy podnikateľky v krajinách ako napr. Francúzsko a Cyprus.¹⁸

Ženy sú jednou z najrýchlejšie rastúcich kategórií populácie v rámci podnikania, avšak stále ešte v mnohých krajinách zaostávajú svojím podielom na podnikateľských aktivitách za mužmi. A to platí i napriek tomu, že za posledné desaťročie urobili významný pokrok vo vzdelaní i v rámci svojho životného štýlu.¹⁹

Slovensko sa v porovnaní s ostatnými krajinami dlhodobo zaraďuje medzi krajiny s podpriemerným zastúpením žien medzi podnikateľmi. Za posledné tri roky predstavovali ženy podnikateľky takmer tretinu z celkového počtu podnikateľov na Slovensku. Zároveň dosahuje Slovensko v rámci krajín V4 najnižšie zastúpenie žien podnikateliek.

¹⁷ Institute for Public Policy Research. 2015. Self-employment in Europe. Dostupné online: https://www.ippr.org/files/publications/pdf/self-employment-Europe_Jan2015.pdf

¹⁸ OECD and European Union. The Missing Entrepreneurs 2019. Dostupné online: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/3ed84801-en.pdf?expires=1607766847&id=id&accname=guest&checksum=13A7C60031B9A1E90BA8C0426A48BFAD>

¹⁹ PILKOVÁ, A. a kolektív. 2016. Komerčné, sociálne a inkluzívne podnikanie na Slovensku Dostupné online: https://www.fm.uniba.sk/fileadmin/fm/Veda/projekty/GEM_2015_kniha.pdf

2 Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov

Hodnotenie vekovej štruktúry fyzických osôb – podnikateľov je v nasledujúcej kapitole spracované na základe rozdelenia podnikateľov podľa veku do viacročných skupín.

Viac ako jedna štvrtina (26,6 %) podnikateľov v roku 2022 pôsobila vo vekovej kategórii 40 až 49 ročných. Druhou najpočetnejšou skupinou z pohľadu veku boli podnikatelia vo vekovej kategórii 30 až 39-ročných, ktorí tvorili takmer jednu štvrtinu (25,2 %) z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov. Trojicu najviac zastúpených vekových kategórií dopĺňajú podnikatelia vo vekovej kategórii 50 až 59-ročných, ktorých podiel predstavoval viac ako jednu pätinu (19,1 %).

V kategórii mladých podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov bolo aktívnych 18,8 % podnikateľov. Naopak vo vekovej kategórii 60 a viac ročných pôsobil každý desiaty podnikateľ (10,3 %). Veková štruktúra fyzických osôb - podnikateľov v roku 2022 podľa právnych foriem je prezentovaná v nižšie uvedenej tabuľke.

Tab. č 1: Veková štruktúra fyzických osôb-podnikateľov podľa právnej formy v roku 2022

Vek/právna forma	živnostníci	samostatne hospodáriaci roľníci	slobodné povolania	spolu - FO podnikatelia
vek menej ako 30	19,0%	10,4%	17,6%	18,8%
vek 30-39	25,2%	22,8%	24,8%	25,2%
vek 40-49	26,8%	24,7%	23,4%	26,6%
vek 50-59	19,3%	19,1%	16,3%	19,1%
vek 60-69	8,5%	16,0%	13,4%	8,8%
vek 70-79	1,2%	5,7%	4,2%	1,4%
vek 80 a viac	0,1%	1,4%	0,4%	0,1%
spolu	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Veková štruktúra jednotlivých právnych foriem fyzických osôb-podnikateľov sa vyznačuje vzájomnými odlišnosťami. U slobodných povolaniach pôsobilo najviac podnikateľov vo vekovej kategórii 30 až 39-ročných. Podiel uvedenej kategórie dosiahol takmer jednu štvrtinu (24,8 %). V prípade živnostníkov a samostatne hospodáriacich roľníkov bola najpočetnejšia skupina podnikateľov vo vekovej kategórii 40 až 49-ročných, s podielom 26,8 %, resp. 24,7 %.

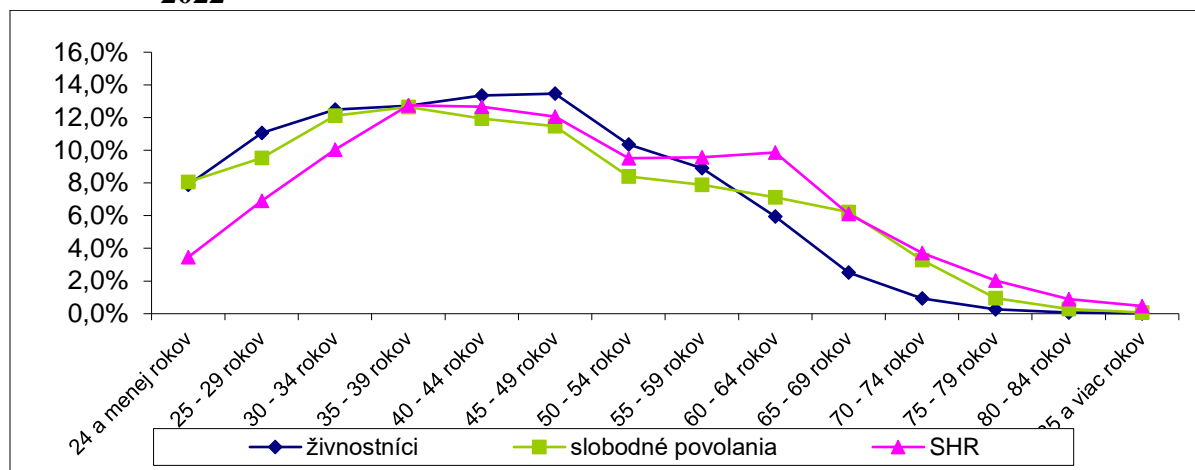
Zastúpenie mladých podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov bolo najvýznamnejšie u živnostníkov, kde ich podiel predstavoval 19,0 % z celkového počtu podnikateľov. Mierne nižšie zastúpenie dosiahli mladí podnikatelia u slobodných povolani (17,6 %). Najmenej atraktívnou právnou formou pre mladých ľudí sú samostatne hospodáriaci roľníci. Len každý desiaty farmár (10,4 %) bol vo veku menej ako 30 rokov.

V medziročnom porovnaní sa podiel mladých podnikateľov zvýšil u všetkých právnych foriem, pričom najvýraznejšie u slobodných povolani.

Najvýznamnejšie zastúpenie vyšších vekových kategórií podnikateľov z pohľadu jednotlivých právnych foriem je preukázateľné u samostatne hospodáriacich roľníkov, kde podiel 50 a viac ročných tvoril 42,1 %. Viac ako jednu tretinu (34,2 %) tvoril podiel tejto

skupiny podnikateľov u osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach a necelú tretinu (29,0 %) predstavoval ich podiel u živnostníkov.

Graf č. 10: Veková štruktúra fyzických osôb-podnikateľov podľa právnych foriem v roku 2022

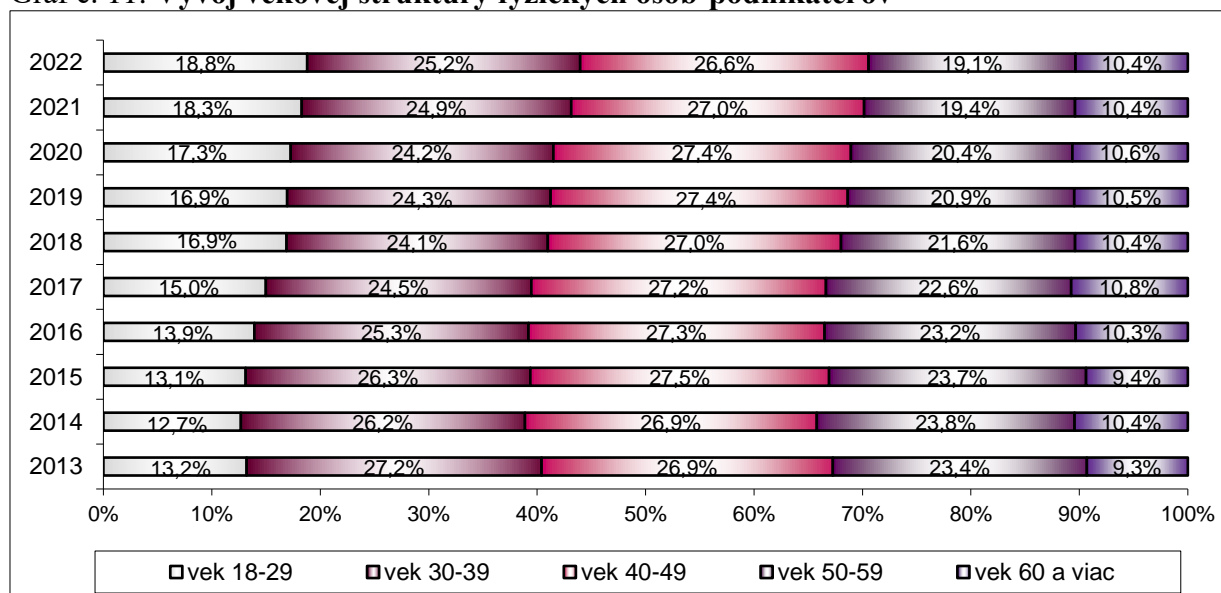

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Vývoj vekovej štruktúry fyzických osôb - podnikateľov bol v posledných rokoch charakterizovaný nárastom zastúpenia podnikateľov v mladších vekových kategóriách menej ako 30 ročných. Aj v roku 2022 sa ich podiel zvýšil, pričom dosiahol úroveň 18,8 %. Dosažené zastúpenie mladých bolo najvyššie za obdobie poslednej dekády.

V roku 2022 bol každý desiaty (10,4 %) podnikateľ vo veku 60 a viac rokov. Zastúpenie starších podnikateľov sa v medziročnom porovnaní nezmenilo. V rámci celého posudzovaného obdobia dosiahlo zastúpenie starších podnikateľov nadpriemerne vysokú hodnotu.

Graf č. 11: Vývoj vekovej štruktúry fyzických osôb-podnikateľov

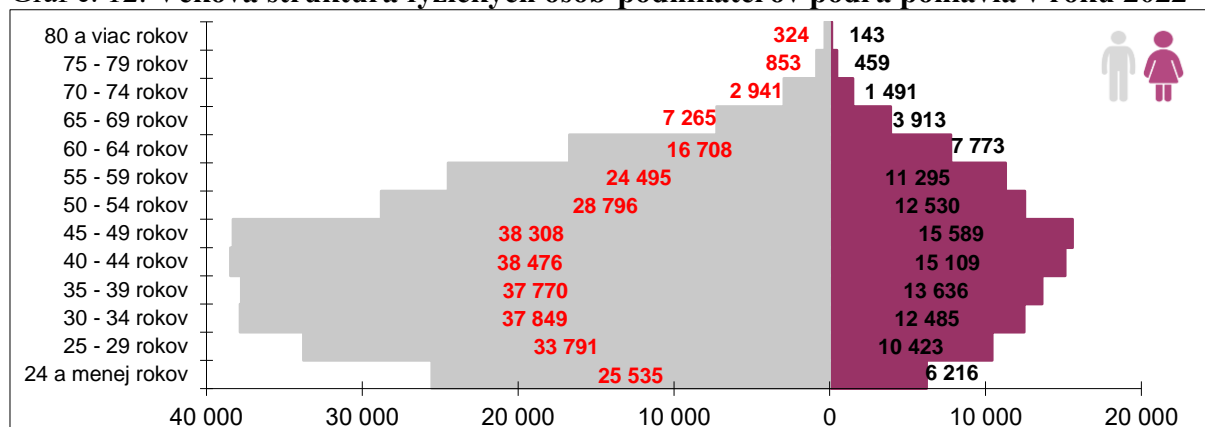
Zdroj: SBA, na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Z pohľadu veku pôsobí najviac fyzických osôb – podnikateľov v kategórii 40 až 49-ročných, pričom uvedená veková kategória bola najviac zastúpená u živnostníkov, v rámci ktorých tvorila podiel viac ako jednu štvrtinu (26,8 %).

Špecifické funkcie, ktoré si ženy plnia v mladom veku sa odrážajú aj na vekovej štruktúre podnikateľiek. **Ženy podnikateľky podnikajú v porovnaní s mužmi častejšie vo vyšších vekových kategóriách.** Vo vekovej kategórii 50 rokov a viac rokov pôsobí 33,9 % žien podnikateľiek, ale len 27,8 % mužov. **Naopak, veková štruktúra mužov sa vyznačuje vyšším zastúpením mladých podnikateľov.** Vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov je aktívnych 20,2 % podnikateľov mužského pohlavia, ale len 15,0 % žien.

Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov podľa pohlavia je znázornená v grafe č. 12. Najvýraznejšie zastúpenie má v prípade mužov veková kategória 40 až 44-ročných a v prípade žien 45 až 49-ročných. V prípade mužov je veková štruktúra viac diverzifikovaná, naopak u žien je zastúpenie jednotlivých vekových skupín homogénnejšie.

Graf č. 12: Veková štruktúra fyzických osôb-podnikateľov podľa pohlavia v roku 2022

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

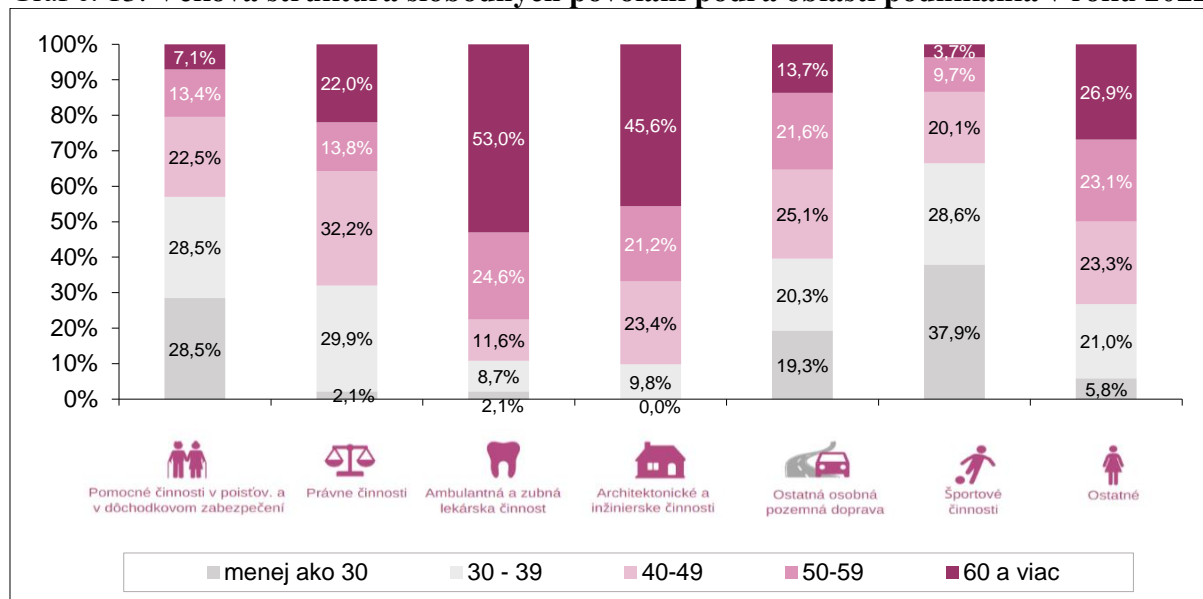
Slobodné povolania predstavujú kvalifikované a stabilné povolania, pričom ich rastový potenciál a podiel na zamestnanosti oceňuje aj Európska komisia. Jej snahou je podporiť slobodné povolania ako samostatnú formu podnikania prostredníctvom ich účasti v programoch na podporu rozvoja konkurencieschopnosti MSP. Číselné údaje o vekovej štruktúre slobodných povolání ukazujú, že v budúcnosti musia slobodné povolania čoraz viac získavať mladých profesionálov, aby sa zabezpečila existujúca ponuka služieb, a to aj v regionálnych oblastiach. Je potrebné poznamenať, že v dôsledku všeobecných demografických trendov sa súhrn pracovných síl v skupine slobodných povolání, v rámci ktorých je možné získať mladých odborníkov, znižuje. Preto je pri slobodných povolaniach dôležité, aby bol podiel mladých ľudí s primeranou úrovňou kvalifikácie vysoký.²⁰

Veková štruktúra osôb podnikajúcich ako slobodné povolania je značne diferencovaná v závislosti od oblasti podnikania (graf č. 13). Osoby podnikajúce v oblasti architektonických, inžinierskych činností, ambulatnej a zubnej lekárskej činnosti sa vyznačujú minimálnym zastúpením kategórie menej ako 39-ročných a výraznejším zastúpením

²⁰ European Centre for Liberal Professions. 2013. The State of Liberal Professions Concerning their Functions and Relevance to European Civil Society. Dostupné online: <https://www.eesc.europa.eu/resources/docs/qe-01-13-678-en-c.pdf>

60 a viac ročných (45,6 %, resp. 53,0 %). Takmer štyri pätiny osôb (77,6 %) v oblasti ambulantnej a zubnej lekárskej činnosti je vo veku 50 a viac rokov.

Graf č. 13: Veková štruktúra slobodných povolání podľa oblastí podnikania v roku 2022

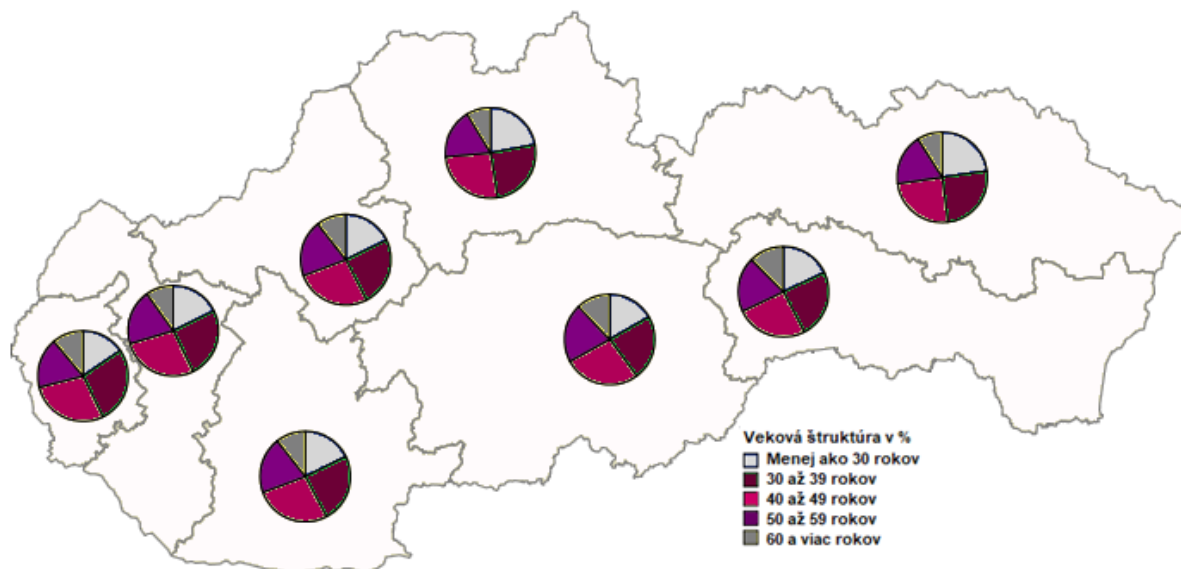

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Veková štruktúra FO – podnikateľov v krajoch SR (mapa č. 2) do značnej miery súvisí s vekovou štruktúrou ekonomicky aktívnych osôb. Najvyšším zastúpením mladých FO - podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov sa vyznačuje Žilinský kraj (22,1 %) a Prešovský kraj (22,8 %). V uvedených krajoch je každý piaty podnikateľ vo veku menej ako 30 rokov. V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa zastúpenie podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov zvýšilo vo všetkých krajoch SR.

Najvyšší podiel podnikateľov vo veku 60 a viac rokov bol dosiahnutý v Košickom kraji (12,4 %) a v Banskobystrickom kraji (12,0 %). V medziročnom porovnaní sa zastúpenie podnikateľov vo veku 60 a viac rokov najvýraznejšie zvýšilo v Žilinskom kraji. Najvýznamnejší pokles bol zaznamenaný v Bratislavskom kraji.

Mapa č. 2: Veková štruktúra FO-podnikateľov v krajoch SR v roku 2022

Mapový podklad © Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky, vyhotovené SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Ženy podnikateľky podnikajú v porovnaní s mužmi častejšie vo vyšších vekových kategóriách. Naopak, veková štruktúra mužov sa vyznačuje vyšším zastúpením mladých podnikateľov.

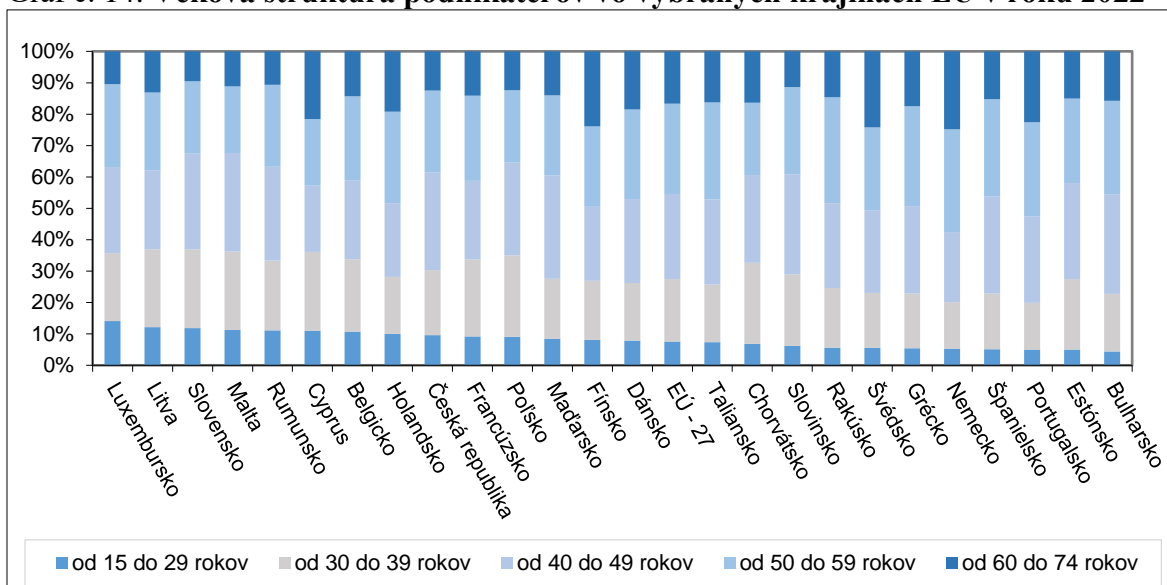
Jedno z najvýraznejších zastúpení starších podnikateľov v slobodných povolaniach, podľa oblasti podnikania, bolo dosiahnuté v rámci ambulantnej a zubnej lekárskej činnosti. V rámci nich pôsobilo takmer 80 % podnikateľov vo veku 50 a viac rokov.

Mladšia veková kategória podnikateľov do 30 rokov pôsobila najmä v Žilinskom a Prešovskom kraji. Naopak, 60 a viac roční podnikatelia mali najvyššie zastúpenie v Košickom a v Banskobystrickom kraji.

2.1 Porovnanie vekovej štruktúry podnikateľov v SR s ostatnými krajinami EÚ

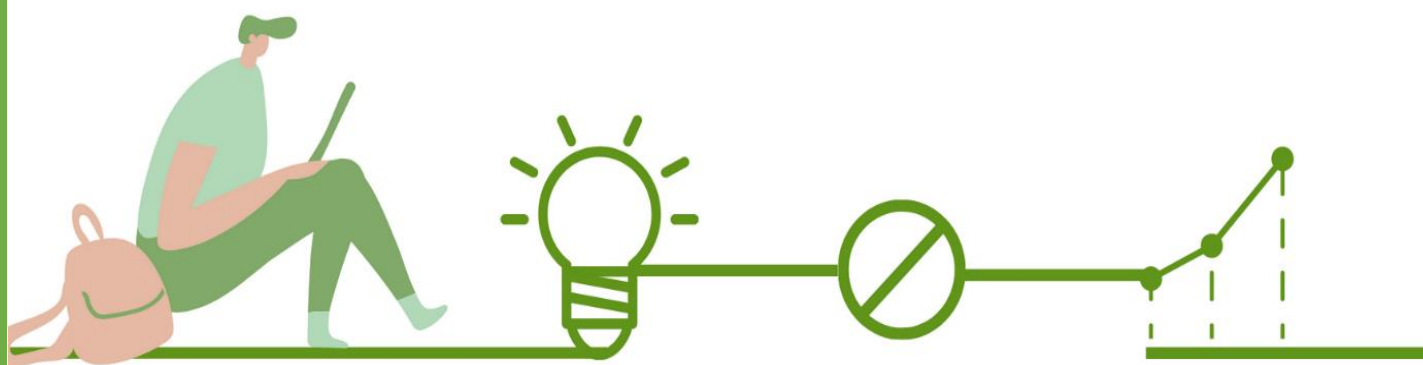
V rámci porovnania vekovej štruktúry slovenských podnikateľov s krajinami EÚ sa **Slovensko vyznačuje vyšším zastúpením podnikateľov v mladších vekových skupinách.** V predchádzajúcom roku 2022 bolo na Slovensku podľa údajov Eurostatu z celkového počtu obyvateľov vykonávajúcich podnikateľskú aktivitu 11,9 % (o 4,2 p. b. viac ako v EÚ) vo vekovej kategórii od 15 do 29 rokov, ďalších 25,1 % (o 5,1 p. b. viac ako v EÚ) vo vekovej kategórii od 30 do 39 rokov a 30,4 % (o 3,3 p. b. viac ako v EÚ) vo vekovej kategórii od 40 do 49 rokov. **Vo vekovej kategórii 50 a viac rokov dosahuje Slovensko najnižšie zastúpenie podnikateľov spomedzi porovnávaných krajín,** čo svedčí o nízkej podnikateľskej aktivite vyšších vekových skupín obyvateľstva Slovenska. Vo vekovej kategórii od 50 do 59 rokov bolo na Slovensku 23,1 % podnikateľov (o 5,7 p. b. menej ako v EÚ) a 9,6 % podnikateľov vo vekovej kategórii od 60 do 74 rokov (o 7,1 p. b. menej ako v EÚ).

Graf č. 14: Veková štruktúra podnikateľov vo vybraných krajinách EÚ v roku 2022

Zdroj: SBA, na základe údajov Eurostatu

3 Štruktúra mladých podnikateľov – fyzických osôb vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov

Postavenie, potenciál a bariéry mladých ľudí v podnikaní

Podnikateľská činnosť mladých predstavuje okrem iného jedno z riešení dlhodobej nezamestnanosti mladých, ktorá znamená pre mladých ľudí riziko poklesu príjmu a tiež sociálneho vylúčenia, na druhej strane významnú zásobu zdrojov, ktoré by v prípade využitia zvýšili produkciu a hospodársky rast krajiny.

Medzi charakteristické vlastnosti podnikateľskej činnosti mladých patrí jej prispôsobivosť, schopnosť pracovať s informáciami, nadmerné sebavedomie a asertivita, ako aj očakávania rýchleho kariérneho rastu či kreativita. Okrem toho majú v súčasnosti dostupnejšie možnosti etablovať sa na zahraničnom trhu.²¹ Z dlhodobej časovej perspektívy na Slovensku rastie zastúpenie mladých podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov, hoci sa podiel mladých na celkovom počte ekonomicky aktívnych osôb každoročne znižuje.

Podľa dostupných štatistík je pravdepodobné, že mladí podnikatelia budú pracovať ako profesionáli v odvetviach slobodného povolania (napr. odborníci v oblasti obchodu a správy, odborníci v oblasti IKT), pracovníci v oblasti služieb (napr. služby osobnej starostlivosti, obchodný predaj), remeselníci a tiež vykonávať bežné povolania (napr. upratovači, robotníci, pomocníci pri príprave potravín). Naopak, pravdepodobne budú menej pracovať v zamestnaniach, ktoré si vyžadujú vyššiu úroveň zručností a skúseností.²²

Mladí ľudia sú pri začatí podnikania v porovnaní s ostatnými vekovými skupinami viac ovplyvnení rodinou, učiteľmi a spoločnosťou ako celkom. Z tohto dôvodu môže dôjsť ku absencii informácií o požiadavkách a možnostiach podnikania.

Rovnako ako ženy podnikateľky majú **obmedzené obchodné siete a spoločenský kapitál**, ktoré môžu ovplyvniť zriadenie a prevádzku podnikov, alebo budovanie vzťahov s kľúčovými stranami.²³ Vo všeobecnosti platí, že systémy vzdelávania a odbornej prípravy nie sú dostatočné na to, aby podporovali podnikateľské postoje a zručnosti, ale skôr pripravujú študentov na platené zamestnanie. Výsledkom je okrem iného **absencia podnikateľského vzdelávania a obmedzený prístup mladých ľudí k podnikateľským zručnostiam**, ktoré môžu predstavovať prekážky pri začatí podnikateľskej činnosti.

Na druhej strane, vzhľadom na to, že väčšina začínajúcich mladých podnikateľov má vysokoškolské vzdelanie predstavuje univerzitné prostredie miesto, kde sa sústreďuje veľká časť ambiciózných a vzdelaných ľudí, prostredníctvom čoho dochádza ku vzájomnej interakcii, rozmanitosti skúseností či zručností a tiež transferu poznatkov z akademického prostredia, vedy a výskumu do podnikateľskej praxe.²⁴ Okrem toho je veľmi dôležitá pri podpore mladých

²¹ Holienka, M., Gál, P., Pilková, A. 2018. Podnikanie študentov na Slovensku. Dostupné online: http://www.guesssurvey.org/resources/nat_2016/GUESSS_Report_2016_Slovakia_slov.pdf

²² OECD and European Union. The Missing Entrepreneurs 2019. Dostupné online: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/3ed84801-en.pdf?expires=1607766847&id=id&accname=guest&checksum=13A7C60031B9A1E90BA8C0426A48BFAD>

²³ OECD and European Union. Policy Brief on Youth Entrepreneurship, 2017. Dostupné online: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/2438074a-2e42-4f6a-abbb-eaaabb13316e/language-en>

²⁴ European Commission. EU Startup monitor. 2018. Dostupné online: <http://startupmonitor.eu/EU-Startup-Monitor-2018-Report-WEB.pdf>

podnikateľov spolupráca univerzít s miestnym podnikateľským ekosystémom (podnikatelia, organizácie, tretí sektor, združenia podnikateľov) a tvorba sietí s medzinárodnými partnermi.²⁵

Ďalšou z prekážok je aj **prístup k financiám**. Mladí ľudia sú v znevýhodnenej pozícii, pretože nielenže majú nízke osobné úspory, ale aj ťažšie podmienky pri získavaní externých zdrojov financovania. Dôležitou súčasťou je určitá forma skríningu (napr. výber jednotlivcov na základe ich schopnosti dokončiť podnikateľský plán). Týka sa to aj poskytovania mikrofinancovania na pokrytie nákladov na začatie a rozvoj podnikania. Na finančnú podporu mladých ľudí v podnikaní sa používajú rôzne mechanizmy. Zvyčajne ide o zvýhodnené pôžičky (napr. pôžičky za nízke úrokové sadzby), granty (jednorazové platby na financovanie zriaďovacích a kapitálových nákladov podniku). Najčastejšie sú spomedzi uvedených mechanizmov uprednostňované granty. Napriek tomu, že pri zvýhodnených pôžičkách dochádza ku zdieľaniu rizika (napr. medzi poskytovateľom programu a podnikateľom) na druhej strane môžu viesť k zadlženiu, keďže je pravdepodobné, že významný podiel podnikov založených mladými ľuďmi zlyhá.²⁶

Medzi **najčastejšie prekážky pri začatí podnikania na Slovensku** označili mladí podnikatelia najmä **prístup k financiám**. Podobné ako podnikateľky čelia mladí podnikatelia prekážkam spojených s **daňovým a odvodovým zaťažením, neprehľadnej legislatíve, byrokratickej a administratívnej záťažou** a tiež **nedostatočnej podpore** zo strany štátu v podobe **podporných programov**.

V rámci **uznesenie Rady o stratégii EÚ pre mládež (2010 - 2018)** je podpora podnikania jednou z ôsmich oblastí podporovaných v rámci stratégie. Súčasná stratégia EÚ pre mládež bola schválená v novembri 2018 a platí do roku 2027. Medzi tri hlavné ciele stratégie patrí podpora účasti mladých ľudí naprieč rôznymi oblasťami (občianska, ekonomická, sociálna, kultúra a politická), podpora sietovania, vzťahov a výmeny skúsenosti medzi mladými ľuďmi a podpora mladých s cieľom prevziať zodpovednosť za svoje pôsobenie v spoločnosti.²⁷

Medzi niektoré odporúčania pre **tvorcov politik** so zameraním na podnikateľskú činnosť mladých patria:

- Starostlivá príprava a prispôsobenie poskytovania podpory potrebám mladých ľudí resp. mladých podnikateľov
- Zapojenie mladých ľudí a mladých podnikateľov do návrhu a vykonávania politik
- Posudzovanie a vyhodnocovanie politik v oblasti podnikania mladých ľudí
- Budovanie podporného inštitucionálneho prostredia s cieľom budovania kultúry podnikania medzi mladými ľuďmi a budúcimi podnikateľmi
- Zabezpečenie prístupu mladých ľudí k informáciám a ďalším zdrojom o podnikaní
- Zlepšenie podnikateľských zručností s dôrazom aj na poskytovanie koučingu a mentoringu mladým ľuďom so záujmom o podnikateľskú činnosť
- Zjednodušenie prístupu k financovaniu. Ide najmä o podporu alternatívnych spôsobov financovania (crowdfunding, peer-to-peer pôžičky, atď.). Súčasťou odporúčania je aj zabezpečenie prístupu mladých ľudí resp. budúcich mladých

²⁵ Holienka, M., Gál, P., Pilková, A. 2018. Podnikanie študentov na Slovensku. Dostupné online: http://www.guesssurvey.org/resources/nat_2016/GUESS_Report_2016_Slovakia_slov.pdf

²⁶ OECD. 2013. Yout Entrepreneurship. A background paper for the OECD Centre for Entrepreneurship, SMEs and Local Development. Dostupné online: https://www.oecd.org/cfe/leed/youth_bp_final.pdf

²⁷ Dostupné online: <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/eu-cooperation-in-youth-policy>

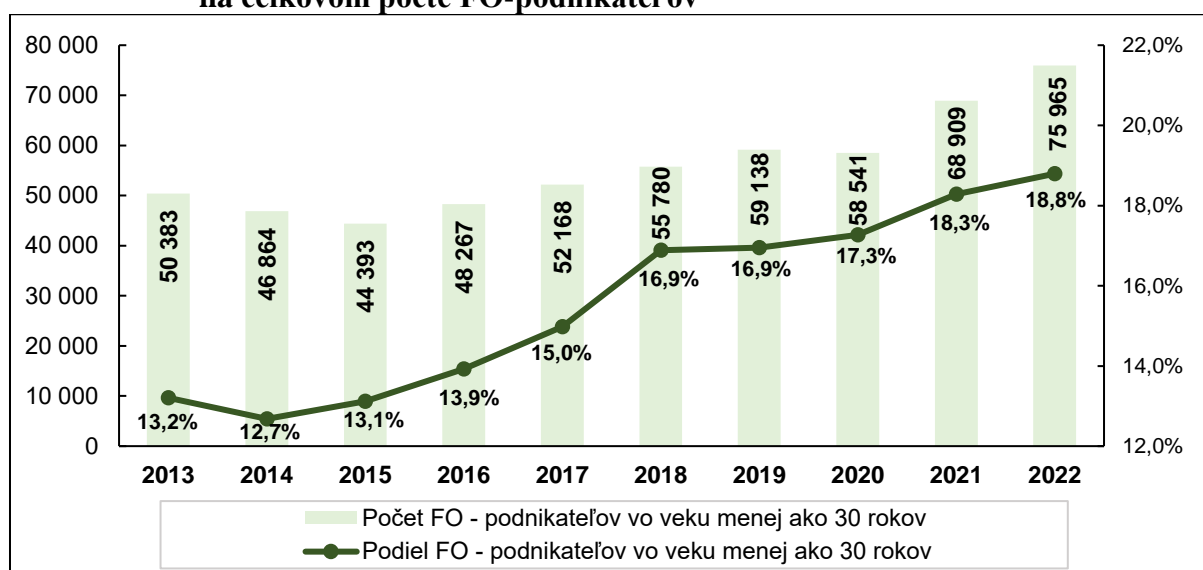
podnikateľov k mikropôžičkám a prístupu ku vzdelávaniu v oblasti finančnej gramotnosti pre budúcich mladých podnikateľov.

Postavenie mladých podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov v rámci FO – podnikateľov na Slovensku

Pozitívny trend nárastu zastúpenia mladých podnikateľov pokračoval aj v roku 2022. **V medziročnom porovnaní sa podiel mladých fyzických osôb – podnikateľov zvýšil o 0,5 p. b. na 18,8 %.**

Dosiahnuté zastúpenie mladých bolo najvyššie za poslednú dekádu. V absolútnom vyjadrení sa počet FO – podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov zvýšil o 10,2 % na 75 965.

Graf č. 15: Vývoj počtu podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov a ich podielu na celkovom počte FO-podnikateľov

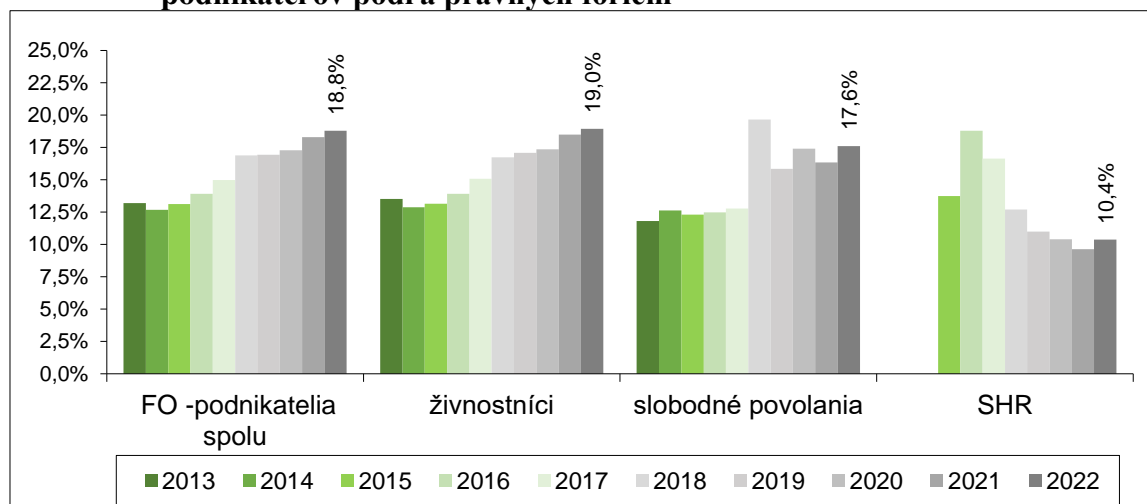

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Najvyššie zastúpenie dosiahli mladí podnikatelia u živnostníkov (19,0 %). Mierne nižší podiel zaznamenali u osôb podnikajúcich ako slobodné povolania (17,6 %). Najmenej atraktívnou formou pre podnikanie mladých sú samostatne hospodáriaci roľníci. Len každý desiaty farmár (10,4 %) bol vo veku menej ako 30 rokov.

V medziročnom porovnaní sa podiel mladých podnikateľov zvýšil u všetkých právnych formách. Najvýraznejší nárast podielu mladých podnikateľov bol zaznamenaný u slobodných povolání.

Graf č. 16: Podiel mladých podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov na celkovom počte podnikateľov podľa právnych foriem

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Rodové zloženie mladých podnikateľov

Podľa zistení OECD bola v roku 2018 v EÚ u mladých mužov (20 - 29 rokov) takmer dvakrát vyššia pravdepodobnosť podnikania ako u mladých žien. V tom istom roku v rámci EÚ tvorili ženy z celkového počtu mladých podnikateľov približne jednu tretinu.²⁸

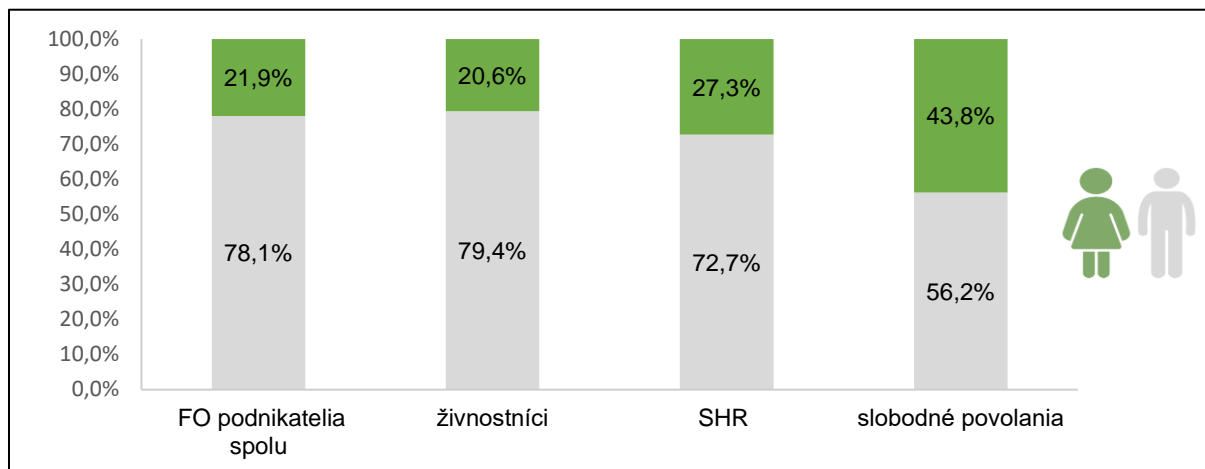
Charakteristickou črtou rodovej štruktúry mladých podnikateľov na Slovensku je dominantné zastúpenie mužov. Muži tvoria takmer štyri pätiny (78,1 %) z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov. **Podiel žien predstavuje viac ako jednu pätinu (21,9 %).** V medziročnom porovnaní sa zastúpenie žien znížilo (o 0,2 p. b.).

Plnenie rodičovských povinností zo strany žien sa prirodzene odráža na nižšej miere podnikania žien vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov. Podiel žien je o 5,4 p. b. nižší ako u celkovej skupiny fyzických osôb - podnikateľov spolu.

V rámci jednotlivých právnych foriem dosahovali ženy – podnikateľky vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov najväčšie zastúpenie u osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach, ich podiel predstavoval 43,8 %. Viac ako jednu štvrtinu dosiahli ženy zastúpenie v rámci samostatne hospodáriacich roľníkov (27,3 %). Jednu pätinu (20,6 %) predstavoval podiel žien u živnostníkov.

²⁸ OECD and European Union. The Missing Entrepreneurs 2019. Dostupné online: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/3ed84801-en.pdf?expires=1607766847&id=id&accname=guest&checksum=13A7C60031B9A1E90BA8C0426A48BFAD>

Graf č. 17: Rodové zloženie fyzických osôb-podnikateľov vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov podľa právnej formy v roku 2022

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

V medziročnom porovnaní sa podiel mladých FO – podnikateľov na celkovej počte podnikateľov zvýšil na 18,8 %. Najvyššie zastúpenie mladých podnikateľov (mužov a žien) bolo dosiahnuté u živnostníkov. Rodová štruktúra mladých podnikateľov je charakteristická dominantným zastúpením mužov. Podiel žien predstavoval len viac ako jednu pätinu.

Odvetvová štruktúra a zastúpenie žien

Odvetvová štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov podľa jednotlivých odvetví je prezentovaná v tabuľke č. 2.

Z pohľadu jednotlivých odvetví najviac živnostníkov vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov dlhodobo podniká v stavebníctve (33,2 %, čo je o 5,8 p. b. viac ako u živnostníkov spolu). Medzi ďalšie atraktívne odvetvia pre podnikanie mladých patria **obchodné služby** (22,7 %), **priemysel** (12,1 %), **doprava, informačné a komunikačné činnosti** (11,9 %). Naopak, najmenej živnostníkov vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov pôsobí v oblasti ubytovania a stravovania (1,6 %), v pôdohospodárstve (3,9 %) a v ostatných službách (7,2 %).

Tab. č 2: **Odvetvová štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien v jednotlivých odvetviach živnostníci spolu a živnostníci vo veku menej ako 30 rokov v roku 2022**

	Živnostníci spolu	Živnostníci - menej ako 30 rokov		Živnostníci spolu	Živnostníci - menej ako 30 rokov
 Pôdohospodárstvo	3,5%	3,9%	•	14,6%	18,9%
 Priemysel	15,3%	12,1%	•	13,4%	9,2%
 Stavebníctvo	27,4%	33,2%	•	2,3%	3,4%
 Obchod	15,9%	7,4%	•	37,7%	29,5%
 Ubytovanie a stravovanie	2,8%	1,6%	•	40,1%	34,5%
 Doprava a informácie	8,1%	11,9%	•	15,2%	14,3%
 Obchodné služby	19,5%	22,7%	•	49,5%	46,6%
 Ostatné služby	7,5%	7,2%	•	67,0%	54,3%
SPOLU	100,0%	100,0%	•	26,2%	21,9%

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

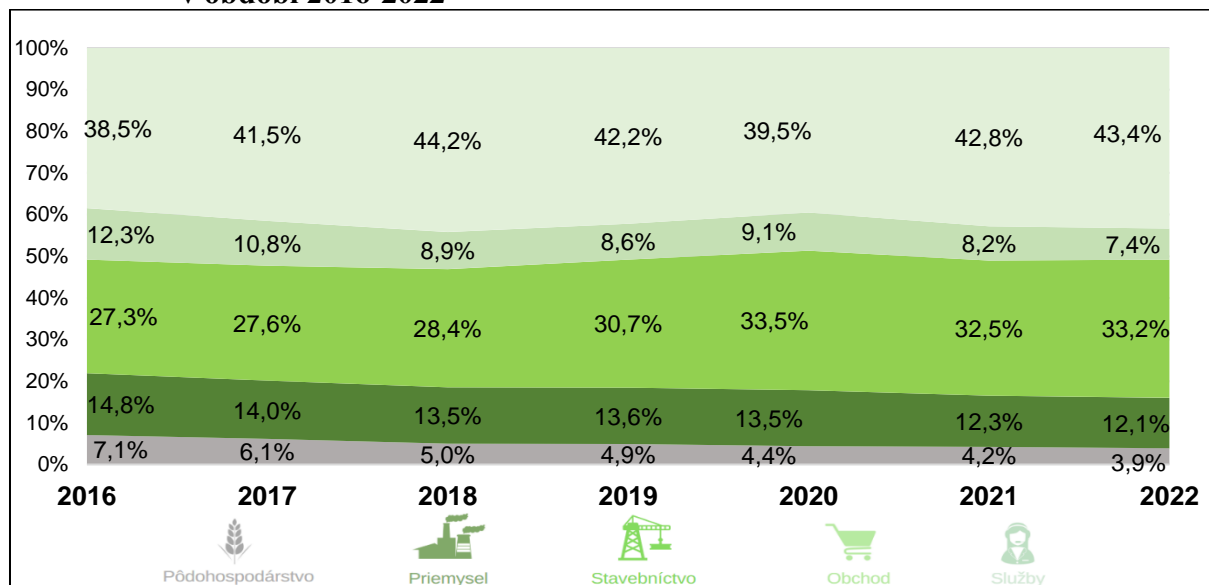
V skupine mladých živnostníkov dosahuje zastúpenie žien dlhodobo najvýraznejšie hodnoty v odvetví ostatných služieb. V tomto odvetví dosiahli ženy živnostníčky v roku 2022 viac ako polovičný podiel (54,3 %). Medzi ďalšie odvetvia s nadpriemerným zastúpením žien patria obchodné služby (46,6 %), ubytovanie a stravovanie (34,5 %) a obchod (29,5 %).

Naopak ženy sa dokážu medzi mladými podnikateľmi najmenej presadiť v stavebníctve (3,4 %), priemysle (9,2 %), v doprave, informačných a komunikačných službách (14,3 %) a v pôdohospodárstve (18,9 %).

Na základe prezentovaných hodnôt (tabuľka č. 2) je možné konštatovať, že pre živnostníkov vo veku menej ako 30 rokov sú atraktívnejšie oblasti pre podnikanie v porovnaní so živnostníkmi spolu: stavebníctvo, doprava, informačné a komunikačné činnosti, obchodné služby a pôdohospodárstvo. Zastúpenie žien vo veku menej ako 30 rokov, v porovnaní so živnostníkmi spolu, je nižšie takmer vo všetkých odvetviach, okrem pôdohospodárstva a stavebníctva.

Odvetvová štruktúra celkového počtu mladých FO – podnikateľov v posledných rokoch neprechádza výraznými zmenami. V poslednom hodnotenom roku došlo k nárastu zastúpenia odvetvia služieb a stavebníctva, čo bolo sprevádzané poklesom zastúpenia ostatných sektorov. Z dlhodobej časovej perspektívy došlo k nárastu podielu sektora služieb a stavebníctva.

Graf č. 18: Vývoj odvetvovej štruktúry FO-podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov v období 2016-2022

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Regionálna štruktúra a zastúpenie žien

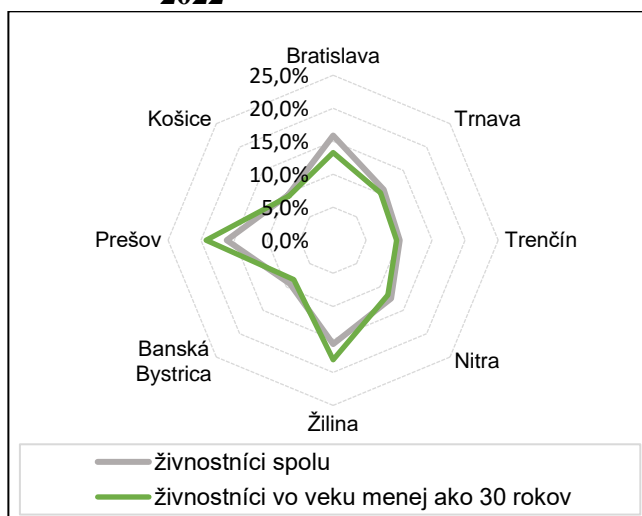
Regionálna štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov podľa jednotlivých regiónov je uvedená v grafe č. 19 a č. 20.

V roku 2022 pôsobila takmer jedna pätina živnostníkov vo veku menej ako 30 rokov v Žilinskom kraji a v Prešovskom kraji. Ostatné kraje sa podieľali na celkovom počte živnostníkov vo veku menej ako 30 rokov v intervale od 8,4 % v Banskobystrickom kraji, do 13,3 % v Bratislavskom kraji.

V rámci regionálnej štruktúry mladých živnostníkov je zreteľné vyššie zastúpenie Žilinského a Prešovského kraja, v porovnaní so živnostníkmi spolu. Naopak výrazne nižšie zastúpenie v rámci mladých živnostníkov dosiahol najmä Bratislavský kraj (o 2,6 p. b.). Porovnanie regionálnej štruktúry živnostníkov v roku 2022 je znázornené aj v grafe č. 20.

Najvyššie zastúpenie mali ženy – živnostníčky vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov v Bratislavskom kraji (30,3 %). Zastúpenie žien v rámci živnostníkov vo veku menej ako 30 rokov, v porovnaní so živnostníkmi spolu, je nižšie vo všetkých krajoch SR, pričom najvýraznejší rozdiel je dosahovaný v Žilinskom kraji (graf č. 20).

Graf č. 19: Regionálna štruktúra v krajoch SR - živnostníci spolu a živnostníci vo veku menej ako 30 rokov v roku 2022

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Graf č. 20: Zastúpenie žien v krajoch SR-živnostníci spolu a živnostníci vo veku menej ako 30 rokov v roku 2022

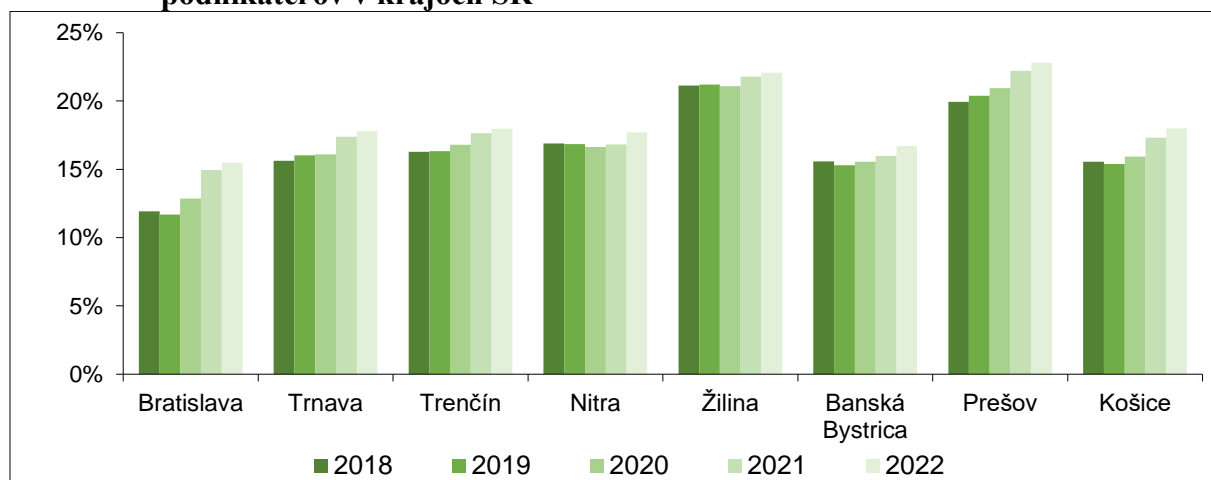

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Zastúpenie mladých podnikateľov na celkovom počte FO – podnikateľov sa v roku 2022 zvýšilo vo všetkých krajoch SR, najvýraznejšie v Nitrianskom, Banskobystrickom a Košickom kraji.

Zastúpenie mladých podnikateľov v jednotlivých regiónoch súvisí aj s vekovou skladbou ekonomicky aktívneho obyvateľstva. Kraje s najvyšším podielom mladých ekonomicky aktívnych obyvateľov dosahujú taktiež najvyššie podiely mladých podnikateľov (Žilinský, Prešovský kraj). Bratislavský kraj sa naopak vyznačuje najnižším podielom mladých ekonomicky aktívnych obyvateľov.

Graf č. 21: Podiel FO-podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov na celkovom počte FO podnikateľov v krajoch SR

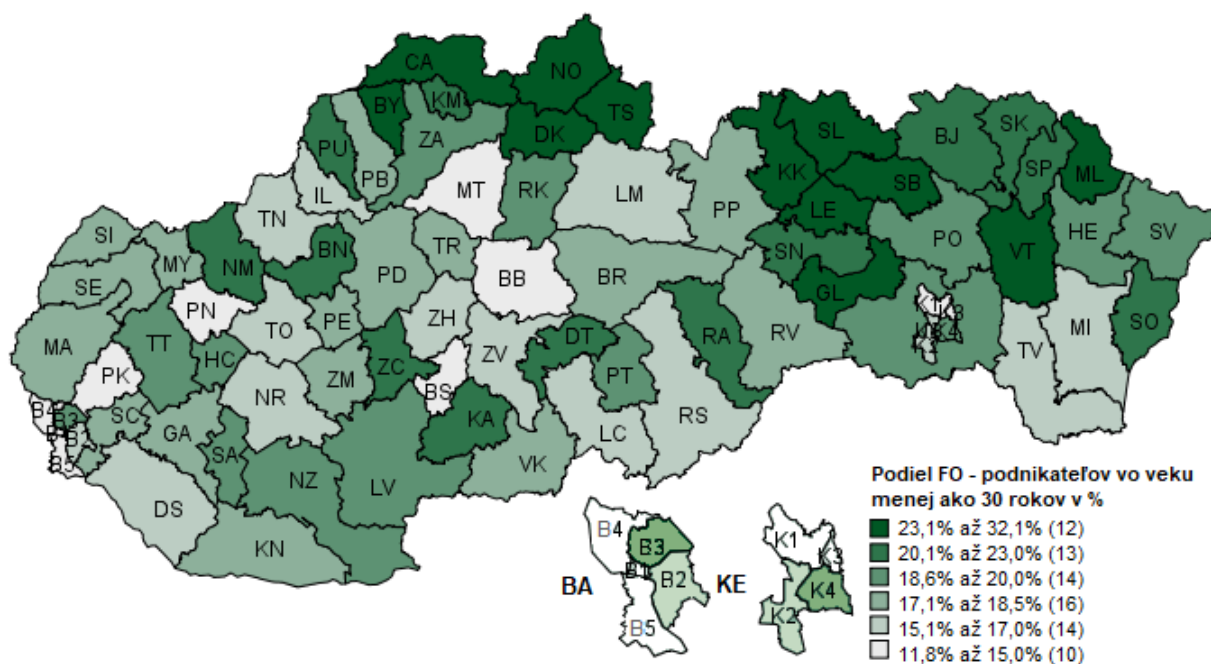
Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

V poslednom hodnotenom roku 2022 sa podiel mladých zvyšoval vo všetkých krajoch SR, najvýraznejšie v Nitrianskom, Bratislavskom a Košickom kraji. V roku 2022 pôsobila viac ako jedna pätina živnostníkov vo veku menej ako 30 rokov v Žilinskom kraji a v Prešovskom kraji.

Podiel FO – podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov na celkovom počte FO – podnikateľov v jednotlivých okresoch SR je znázornený v mape č. 3. **Región severného a východného Slovenska sa vyznačuje najvyšším zastúpením mladých podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov.** Z pohľadu jednotlivých okresov bol v roku 2022 najvyšší podiel mladých dosiahnutý v okrese Námestovo (32,1 %), kde je každý tretí podnikateľ vo veku menej ako 30 rokov. Medzi ďalšie okresy s vysokým zastúpením mladých patria Kežmarok (28,8 %), Gelnica (28,7 %), Sabinov (27,9 %) a Stará Ľubovňa (27,0 %).

Najmenšie zastúpenie mladých podnikateľov je dosahované v okresoch v rámci miest Bratislava a Košice, ale aj v okresoch Banská Bystrica, Pezinok a Banská Štiavnica.

Mapa č. 3: Podiel FO-podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov na celkovom počte FO-podnikateľov v okresoch SR v roku 2022

Mapový podklad © Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky, vyhotovené SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

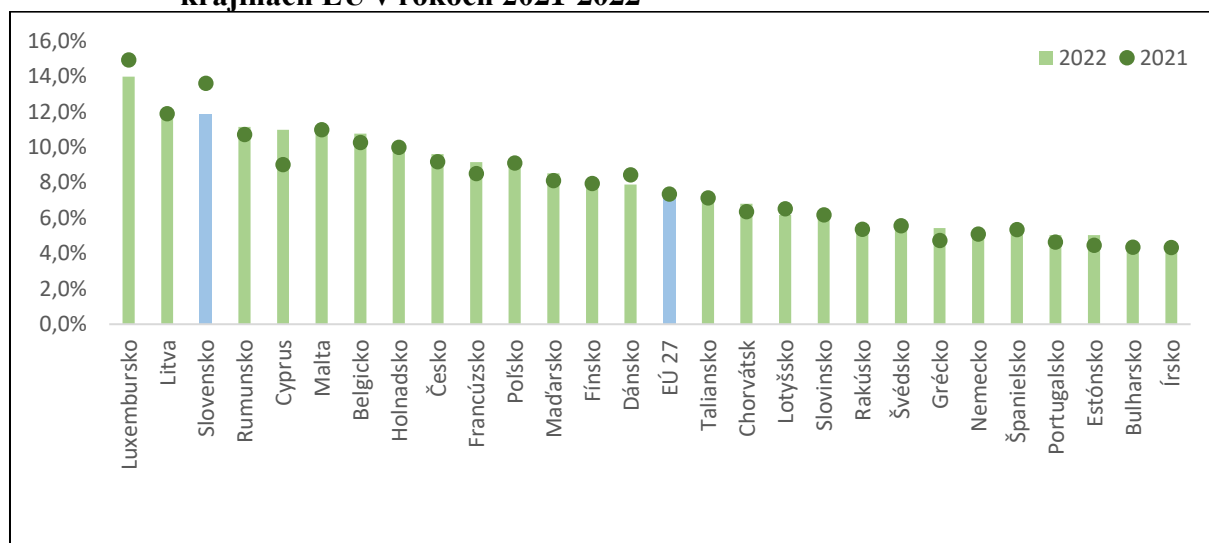
3.1 Porovnanie zastúpenia mladých podnikateľov v SR s ostatnými krajinami EÚ

Slovensko sa podľa údajov Eurostatu aj v roku 2022 zaraďuje medzi krajiny s **najvyšším zastúpením mladých podnikateľov vo veku do 29 rokov**. V porovnaní s predchádzajúcim rokom 2021, dosiahlo nižšie percentuálne zastúpenie a to na úrovni **11,9 %**. Napriek tomu sa výrazne odlišuje od EÚ - 27, v rámci ktorej bolo zastúpenie mladých podnikateľov na úrovni 7,6 %.

Najvyššie zastúpenie mladých podnikateľov bolo v sledovanom roku 2022 rovnako ako v roku 2021 v Luxembursku (14,0 %). Litva dosiahla druhé najvyššie zastúpenie mladých podnikateľov (12,1 %) v rámci EÚ-27. Medzi ďalšie krajiny s vysokým podielom mladých podnikateľov patrilo Rumunsko (11,1 %) a tiež Cyprus (11,0 %).

Slovensko z pohľadu podnikania mladých vo veku do 29 rokov dosahuje v rámci krajín V4 dlhodobo vedúce postavenie. Druhé najvyššie zastúpenie pri porovnaní krajín V4 bolo v Českej republike (9,6 %), ďalej nasledovalo Poľsko (9,1 %) a najnižšie zastúpenie bolo v roku 2022 v Maďarsku (8,5 %). Írsko sa dlhodobo radí medzi krajiny EÚ-27 s najnižším zastúpením mladých podnikateľov, pričom v roku 2022 dosiahlo necelé 4,4 %.

Graf č. 22: Zastúpenie mladých podnikateľov vo veku do 29 rokov v jednotlivých krajinách EÚ v rokoch 2021-2022

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

Podnikateľská činnosť mladých má v niektorých krajinách za posledné tri roky klesajúci trend. Medzi krajiny s prehlbujúcim sa poklesom podnikateľskej aktivity mladých patrí napr. Luxembursko, Dánsko, Lotyšsko a Španielsko. Z hľadiska medziročného porovnania, pokles zastúpenia mladých podľa údajov Eurostatu zaznamenalo aj Slovensko (1,7 p. b.). Tento pokles mohli pravdepodobne spôsobiť mladí podnikatelia podnikajúci prostredníctvom právnických osôb, keďže v predchádzajúcich častiach kapitoly bol preukázaný nárast zastúpenia mladých u fyzických osôb – podnikateľov.

Medzi krajiny, ktoré za predchádzajúce obdobia dosiahli najvýraznejší nárast podnikateľov sledovanej vekovej skupiny patrili Cyprus, Grécko, Francúzsko, Nemecko a Belgicko.

Jedným z faktorom ovplyvňujúcim podnikateľskú činnosť mladých môže byť **zlepšenie podmienok na trhu práce**. Z tohto dôvodu dochádza k uprednostneniu plateného zamestnania pred podnikateľskou činnosťou. Na druhej strane krajiny s **vysokou nezamestnanosťou mladých** dosahujú vysokú mieru samostatnej zárobkovej činnosti mladých ľudí, ktorá často odráža potrebu podnikania.²⁹

²⁹ OECD and European Union. The Missing Entrepreneurs 2019. Dostupné online: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/3ed84801-en.pdf?expires=1607766847&id=id&accname=guest&checksum=13A7C60031B9A1E90BA8C0426A48BFAD>

Vo všeobecnosti, ďalším faktorom rovnako ako u ženách podnikateľkách môže byť **vysokoškolské vzdelanie**, ktoré dosahujú najčastejšie mladí podnikatelia v krajinách ako napr. Luxembursko, Cyprus, Belgicko³⁰

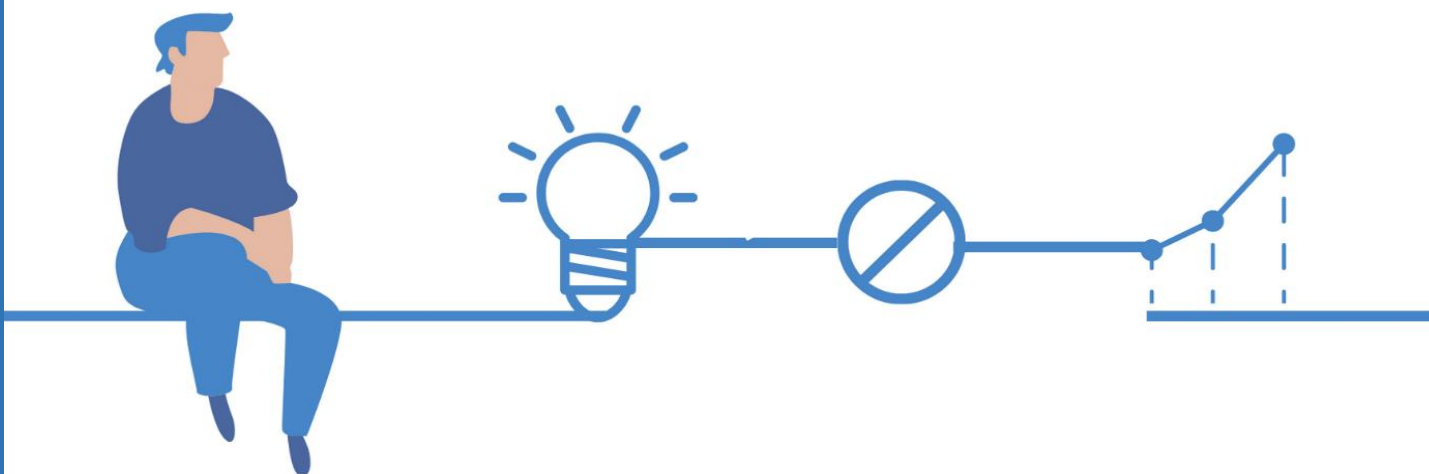
Slovensko sa podľa údajov Eurostatu naďalej zaraďuje medzi krajiny s najvyšším zastúpením mladých podnikateľov vo veku do 29 rokov. Rovnako aj z hľadiska krajín V4 dosahuje dlhodobo vedúce postavenie.

Najvyššie zastúpenie mladých podnikateľov bolo v sledovanom roku 2022 v Luxembursku (14,0 %). Írsko sa dlhodobo radí medzi krajiny EÚ-27 s najnižším zastúpením mladých podnikateľov, pričom v roku 2022 dosiahlo necelé 4,4 %.

---

³⁰ OECD and European Union. The Missing Entrepreneurs 2019. Dostupné online: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/3ed84801-en.pdf?expires=1607766847&id=id&accname=guest&checksum=13A7C60031B9A1E90BA8C0426A48BFAD>

4 Štruktúra fyzických osôb – podnikateľov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov

Postavenie, potenciál a bariéry starších ľudí v podnikaní

Okrem všeobecných faktorov, ktoré ovplyvňujú človeka aby začal podnikat' (dlhodobá nezamestnanosť, neatraktívna platená práca atď.), existujú faktory typické pre starších ľudí (napr. nedostatočné dôchodkové sporenie, pocit nedostatku financií, potreba realizácie svojich plánov atď.). Okrem toho starší ľudia môžu byť motivovaní začať podnikat' aj z dôvodu pracovnej flexibility, alebo z dôvodu udržiavania sociálnych väzieb.³¹

Starší ľudia v porovnaní so ženami a mladými ľuďmi čelia podobným, ale aj špecifickým prekážkam v rámci podnikateľskej činnosti. Napriek tomu, že sú považovaní za osoby s najväčším množstvom skúseností, **spoločnosť** ich častokrát vníma ako menej flexibilných, angažovaných a schopných prispôbiť sa novým technológiám. Avšak niektorí starší ľudia, ktorí vstupujú do podnikania z platených pracovných miest, napriek tomu, že majú vysokú úroveň ľudského kapitálu **nemusia mať dostatočné podnikateľské zručnosti** potrebné na dosiahnutie úspechu. **Prístup k financiám** predstavuje prekážku pre starších začínajúcich podnikateľov v prípade, že nemali zamestnanie. Naopak, tí čo boli zamestnaní alebo tí, ktorí odišli na dôchodok majú k dispozícii úspory alebo určitý príjem, prostredníctvom ktorých majú možnosť financovať svoje podniky a náklady počas počiatočnej fázy podnikania. Na druhej strane štátne dávky a príjem z dôchodku môžu odradiť starších ľudí začať podnikat', pretože im podnikanie nemusí ponúknuť dostatočný príjmový stimul. Napriek tomu, že starší ľudia oproti ženám podnikateľkám a mladým podnikateľom majú vybudované **podnikateľské siete**, ktoré vznikli počas ich kariéry, problém nastáva pri ich obnove a to najmä keď prevádzkujú malé podniky. **Pokles zdravotného stavu a príležitostné náklady na čas** predstavujú prekážku súvisiacu primárne so začatím podnikania u starších ľudí. Táto skupina začínajúcich podnikateľov je menej ochotná venovať čas činnostiam, ktoré prinášajú tok budúcich platieb a sú spojené s určitým rizikom, ako napr. založenie firmy v porovnaní s činnosťou, ktorá vytvára okamžité a bezrizikové výnosy ako napr. práca za mzdu.³²

Väčšina **starších podnikateľov na Slovensku** vníma za najväčšie **prekážky podnikateľskú legislatívu, daňovú a odvodovú reguláciu**.³³ **Nedostatočný počet podporných programov** zo strany štátu predstavujú ďalšiu z prekážok pre uvedenú vekovú kategóriu pri začatí podnikania.

Samostatná zárobková činnosť predstavuje pre starších ľudí potenciálne prostriedky na predĺženie pracovného života. Obmedzený prístup k sociálnemu zabezpečeniu v mnohých krajinách EÚ znamená, že samostatne zárobkovo činné osoby nie sú dostatočne chránené pred možným znížením príjmu (v prípade ukončenia podnikateľskej činnosti alebo zdravotných problémov). Týka sa to najmä vekovej skupiny 50 – 60 rokov, ktorá nedosiahla ešte dôchodkový vek, ale postupne sa k nemu blíži.³⁴

³¹ Publications Office of the European Union. OECD and European Union. Policy Brief on Senior Entrepreneurship, 2017. Dostupné online: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/c68ca15f-a886-4e2f-894a-01a1605df175/language-en>

³² Publications Office of the European Union. OECD and European Union. Policy Brief on Senior Entrepreneurship, 2017. Dostupné online: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/c68ca15f-a886-4e2f-894a-01a1605df175/language-en>

³³ PILKOVÁ, A. a kolektív. Inkluzivita podnikania na Slovensku: Stav a vývojové tendencie, 2017

³⁴ European Commission. Recent changes in self-employment and entrepreneurship across the EU. Research note no. 6/2015

Z pohľadu Európskej komisie je jedným z návrhov podpory seniorov podnikateľov pomoc pri výmene najlepších postupov a to najmä v podobe poradenstva (vrátane medzigeneračného poradenstva), odovzdávania skúseností a používania IKT. Tie sú oceňované (potenciálnymi) podnikateľmi vo všetkých vekových skupinách, ale najmä staršími podnikateľmi, ktorí uprednostňujú mentorov vo svojej vekovej skupine. Dôvodom je množstvo nadobudnutých skúseností, ale aj osobitý, citlivý prístup k staršej vekovej skupine.³⁵

Úlohou členských štátov tak zostáva podpora seniorov podnikateľov pri prenose know-how na začínajúcich podnikateľov a tiež zosúladienie účasti starších podnikateľov na projektoch s ich odchodom do dôchodku.³⁶

Rovnako dôležitá je tiež podpora získavania už existujúcich podnikov, ktorá umožní starším ľuďom stať sa ich majiteľmi bez toho, aby potrebovali nové obchodné nápady, produkty alebo služby. Na jednej strane môže vzniknúť priestor pre starších ľudí zostať ekonomicky aktívnymi, na druhej strane možnosť zvýšiť svoje šance na úspech prostredníctvom vlastníctva tým, že využijú svoje skúsenosti, zručnosti a sociálne väzby s podnikmi a zamestnancami.³⁷

Podnikanie seniorov vedie k zníženiu nákladov na sociálne zabezpečenie, minimalizuje nezamestnanosť seniorov, ale predovšetkým podporuje aktívnu a zdravú starnúcu spoločnosť. Okrem toho je považované za jedno z riešení sociálnych výziev. Zároveň sa podnikateľská činnosť starších ľudí stáva nositeľom sociálnych inovácií. Jedným z dôvodov je, že niektorí starší ľudia majú viac sociálne orientované ciele, ktoré sa snažia dosiahnuť vo forme sociálneho podnikania.³⁸

Podpora dlhodobej pracovnej kariéry a s tým súvisiaca podpora účasti starších v rámci podnikateľskej činnosti je obsiahnutá v **Akčnom pláne pre podnikanie 2020**. Rovnako aj **stratégia Európa 2020** prezentuje podnikanie a samostatnú zárobkovú činnosť ako kľúčové na dosiahnutie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu, pričom sa okrem iného sústreďuje na znevýhodnené skupiny obyvateľstva (vrátane žien, mladých a starších obyvateľov). V roku 2020 predstavila **EK iniciatívu s názvom Zelená kniha o starnutí populácie**, v rámci ktorej začala rozsiahla politická diskusia o problémoch, ale aj príležitostiach (vrátane podnikateľských príležitostí), ktoré starnutie populácie pre EÚ predstavuje.³⁹

Postavenie starších vo veku 60 a viac rokov v rámci FO – podnikateľov na Slovensku

Zastúpenie starších podnikateľov vo veku 60 a viac rokov sa nezmenilo. Podiel starších podnikateľov na celkovom počte FO – podnikateľov zostal na úrovni 10,4 %.

³⁵ OECD.org. Senior Entrepreneurship. Dostupné online: https://www.oecd.org/cfe/leed/senior_bp_final.pdf

³⁶ European Commission. Report from the Commission to the European Parliament, The Council and European Economic And Social Committee.. Dostupné online: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0795:FIN:EN:PDF>

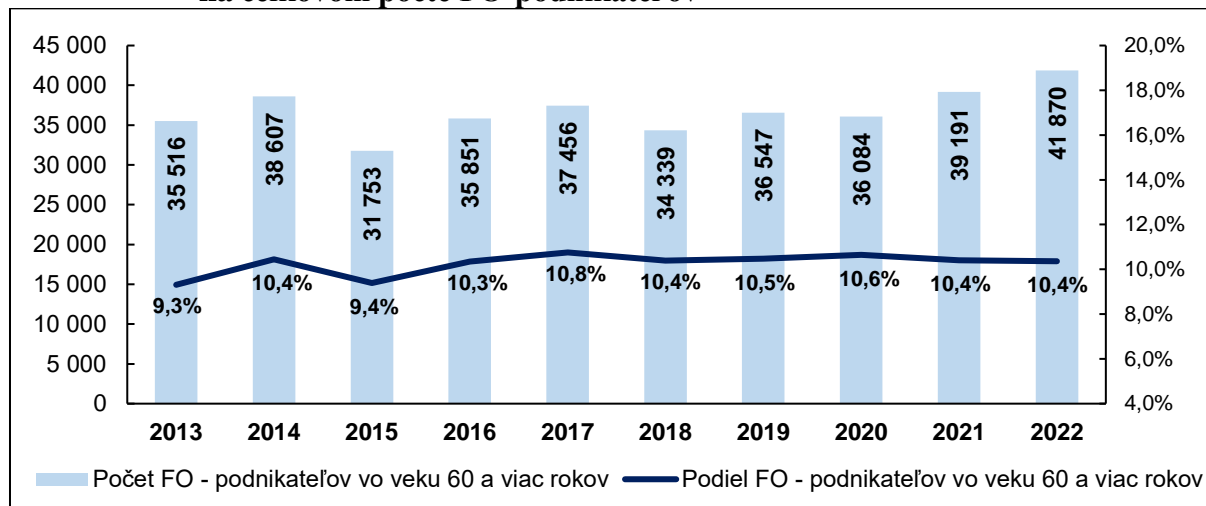
³⁷ Publications Office of the European Union. OECD and European Union. Policy Brief on Senior Entrepreneurship, 2017. Dostupné online: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/c68ca15f-a886-4e2f-894a-01a1605df175/language-en>

³⁸ Frontiers.org. Senior Entrepreneurship: The Unrevealed Driver for Social Innovation. Dostupné online: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fsoc.2019.00030/full>

³⁹ Slord.sk. Európska komisia spustila verejné konzultácie k Zelenej knihe o starnutí populácie. Dostupné online: <https://www.slord.sk/aktuality/europska-komisia-spustila-verejne-konzultacie-k-zelenej-knihe-o-starnuti-populacie/>

V absolútnom vyjadrení sa počet aktívnych FO – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov medziročne zvýšil o 6,8 % na 41 870 podnikateľov.

Graf č. 23: Vývoj počtu FO-podnikateľov vo veku 60 a viac rokov a ich podielu na celkovom počte FO-podnikateľov

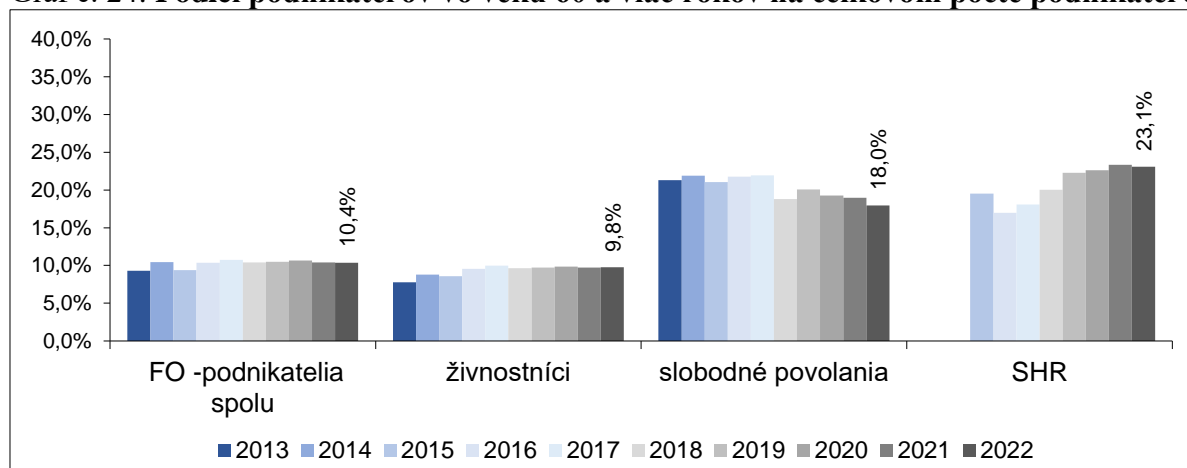

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Pozitívny vývoj zastúpenia podnikateľov vo veku 60 a viac rokov bol zaznamenaný u živnostníkov, v prípade ktorých došlo k medziročnému miernemu nárastu zastúpenia starších podnikateľov (o 0,1 p. b.). Naopak pokles zastúpenia podnikateľov vo veku 60 a viac rokov bol dosiahnutý u samostatne hospodáriacich roľníkov (o 0,3 p. b.) a slobodných povolání (o 1,0 p. b.).

Najvyššie zastúpenie podnikateľov vo veku 60 a viac rokov dosahujú samostatne hospodáriaci roľníci. Takmer každý štvrtý (23,1 %) podnikateľ v uvedenej právnej forme bol vo veku 60 a viac rokov a takmer každá piata (18,0 %) osoba podnikajúca ako slobodné povolanie. V rámci živnostníkov bolo vo veku 60 a viac rokov 9,8 % podnikateľov.

Graf č. 24: Podiel podnikateľov vo veku 60 a viac rokov na celkovom počte podnikateľov

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Podľa zrealizovaných výskumov je vysoký podiel starších samostatne zárobkovo činných osôb tiež odrazom demografického vývoja v príslušných krajinách. V dôsledku lekársko-technického pokroku je celkom možné, že v budúcnosti bude podnikanie v rámci slobodných

povolání aktuálne aj po dosiahnutí veku 64 rokov z dôvodu príjmu alebo sebarealizácie. Najmä preto, že v prípade samostatnej zárobkovej činnosti sa neuplatňuje žiadna prísna veková hranica pre odchod do dôchodku. Krajiny s vysokým podielom týchto podnikateľov (pôsobiacich v slobodných povolaniach) budú napriek tomu nútené zaoberať sa otázkami výmeny, keď sa časť z nich rozhodne odísť na dôchodok. To by mohlo viesť k tomu, že niektoré regióny budú nútené diskutovať o zárukách určitých slobodných povolání, najmä v oblasti zdravotnej starostlivosti.⁴⁰

Podľa štúdie OECD za posledných 7 rokov mierne rástol podiel samostatne zárobkovo činných osôb vo veku od 50-64 rokov na celkovom počte samostatne zárobkovo činných osôb (20-64) v skupine slobodných povolání. Za posledný rok išlo o viac ako tretinový podiel. Vzhľadom na mierny nárast uvedenej vekovej skupiny existuje veľká potreba dostatočne kvalifikovaných osôb, aby sa v nadchádzajúcich rokoch zachovala ponuka „odborníkov“ v rámci slobodných povolání, a to aj v regionálnych oblastiach. Keďže slobodné povolanie si zvyčajne vyžaduje vysokoškolské vzdelanie, je potreba stimulovať/podnieť budúcich podnikateľov o štúdium na vysokej škole.⁴¹

Rodové zloženie podnikateľov vo veku 60 a viac rokov

Podľa zistení OECD existuje medzi samostatne zárobkovo činnými seniormi veľká rodová priepasť. V roku 2018 mali muži podnikatelia (vo veku 50 - 64 rokov) v EÚ dvakrát väčšiu šancu/príležitosť podnikáť ako samostatne zárobkovo činné ženy v tom istom veku. Táto rodová priepasť sa od roku 2002 uzavrela iba nepatrne, avšak naďalej výrazne pretrváva.⁴²

Rodové zloženie podnikateľov vo veku 60 a viac rokov na Slovensku taktiež poukazuje na dominantné postavenie mužov. Dve tretiny (67,1 %) z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov tvorili muži. **Podiel žien predstavoval jednu tretinu (32,9 %).**

V porovnaní s rokom 2021 sa zastúpenie žien mierne znížilo. Dosiahnuté zastúpenie žien u starších podnikateľov je vyššie ako u celkovej populácie fyzických osôb – podnikateľov (o 5,4 p. b.), a rovnako vyššie ako u mladých podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov (o 11,0 p. b.).

Takmer každá druhá osoba podnikajúca vo vekovej kategórii 60 a viac rokov v slobodných povolaniach bola ženského pohlavia. Takmer jednu tretinu (31,8 %) predstavoval podiel žien v rámci živnostníkov a 20,7 % u samostatne hospodáriacich roľníkov.

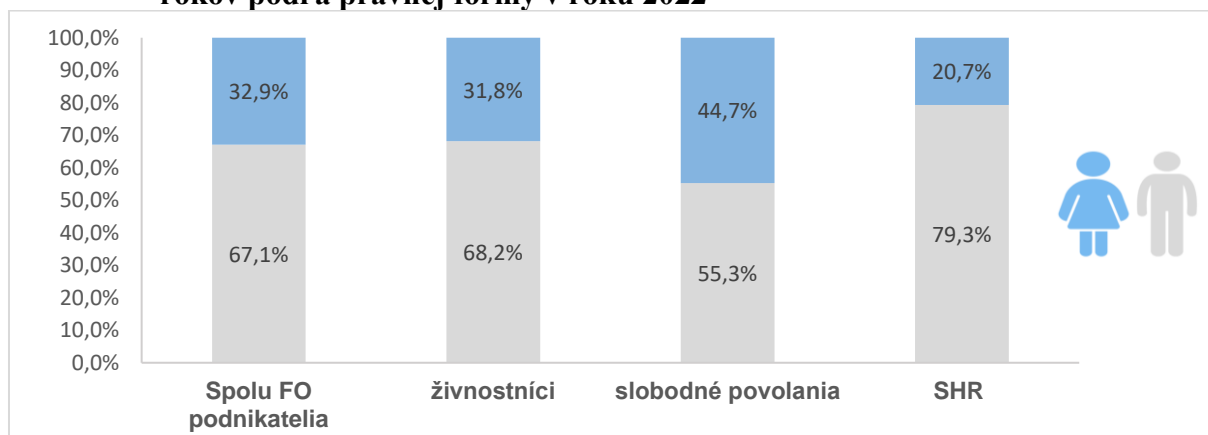
V medziročnom porovnaní sa zastúpenie žien znížilo u všetkých právnych formách. Najvýznamnejšie zastúpenie žien pokleslo u samostatne hospodáriacich roľníkov (o 1,4 p. b.), slobodných povolání (o 1,1 p. b.). Takmer nezmenený podiel bol dosiahnutý u živnostníkov (pokles len o 0,1 p. b.).

⁴⁰ European Centre for Liberal Professions. 2013. The State of Liberal Professions Concerning their Functions and Relevance to European Civil Society. Dostupné online: <https://www.eesc.europa.eu/resources/docs/qe-01-13-678-en-c.pdf>

⁴¹ OECD and European Union. 2019. The Missing Entrepreneurs 2019. Dostupné online: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/3ed84801-en.pdf?expires=1607766847&id=id&accname=guest&checksum=13A7C60031B9A1E90BA8C0426A48BFAD>

⁴² The Missing Entrepreneurs 2019. Dostupné online: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/3ed84801-en.pdf?expires=1607766847&id=id&accname=guest&checksum=13A7C60031B9A1E90BA8C0426A48BFAD>

Graf č. 25: Rodové zloženie fyzických osôb-podnikateľov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov podľa právnej formy v roku 2022

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Podiel starších (60+) FO – podnikateľov na celkovej počte podnikateľov zostal zachovaný na úrovni 10,4 % aj v roku 2022. Najvyššie zastúpenie starších podnikateľov (mužov aj žien) bolo dosiahnuté u samostatne hospodáriacich roľníkov. Z hľadiska pohlavia dosahovali ženy najvyššie zastúpenie v slobodných povolaniach, takmer polovicu.

Odvetvová štruktúra a zastúpenie žien

Odvetvová štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien vo vekovej kategórii 60 a viac rokov je uvedená v tabuľke č. 3. Živnostníci vo vekovej kategórii 60 a viac rokov podnikajú najčastejšie v obchode. V uvedenom odvetví pôsobí každý štvrtý starší živnostník (26,0 %, čo je o 10,1 p. b. viac ako u živnostníkov spolu). Viac ako jedna pätina (22,0 %) starších živnostníkov vyvíja svoje aktivity v obchodných službách. Medzi ďalšie významné odvetvia patria priemysel (15,6 %), stavebníctvo (16,2 %) a ostatné služby (7,5 %). Najmenej živnostníkov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov pôsobí v oblasti pôdohospodárstva (2,9 %), v ubytovaní a stravovaní (4,9 %) a v doprave, informačných a komunikačných činnostiach (4,8 %).

Ženy, ktoré podnikajú ako živnostníčky vo vekovej kategórii 60 a viac rokov sa dokážu najvýraznejšie presadiť v ostatných službách. V uvedenom odvetví ako jedinom dosahujú ženy vyššie zastúpenie (57,6 %) ako podnikatelia mužského pohlavia. Medzi ďalšie odvetvia s významným zastúpením žien je možné zaradiť obchodné služby (48,2 %), ubytovanie a stravovanie (41,8 %) a obchod (40,7 %). Naopak najmenšie zastúpenie vo vekovej kategórii 60 a viac rokov majú ženy v stavebníctve (2,4 %), v pôdohospodárstve (13,7 %) a v priemysle (16,8 %).

Tab. č 3: **Odvetvová štruktúra živnostníkov a zastúpenie žien v jednotlivých odvetviach živnostníci spolu a živnostníci vo veku 60 a viac rokov v roku 2022**

	Živnostníci spolu	Živnostníci - 60 a viac rokov	 Živnostníci spolu	 Živnostníci - 60 a viac rokov
 Pôdohospodárstvo	3,5%	2,9%	14,6%	13,7%
 Priemysel	15,3%	15,6%	13,4%	16,8%
 Stavebníctvo	27,4%	16,2%	2,3%	2,4%
 Obchod	15,9%	26,0%	37,7%	40,7%
 Ubytovanie a stravovanie	2,8%	4,9%	40,1%	41,8%
 Doprava a informácie	8,1%	4,8%	15,2%	17,5%
 Obchodné služby	19,5%	22,0%	49,5%	48,2%
 Ostatné služby	7,5%	7,5%	67,0%	57,6%
SPOLU	100,0%	100,0%	26,2%	31,8%

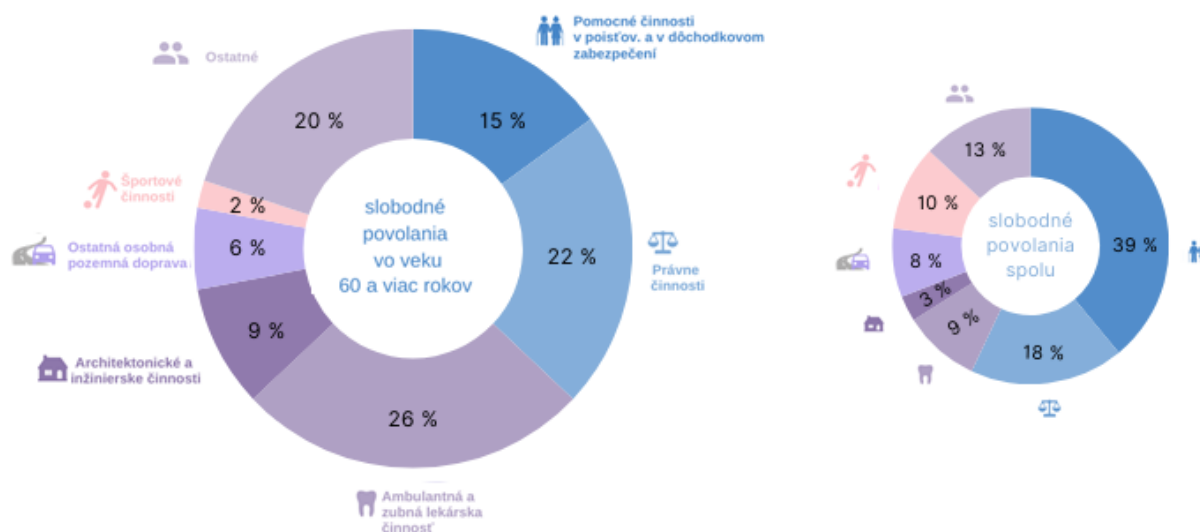
Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Na základe prezentovaných hodnôt (tabuľka č. 3) je možné skonštatovať, že pre živnostníkov vo veku 60 a viac rokov sú atraktívnejšie oblasti pre podnikanie v porovnaní so živnostníkmi spolu: obchod, obchodné služby a ubytovanie a stravovanie. Zastúpenie žien vo veku 60 a viac rokov, v porovnaní so živnostníkmi spolu, je vyššie vo všetkých odvetviach okrem obchodných, ostatných služieb a pôdohospodárstva.

Osoby podnikajúce v slobodných povolaniach vo veku 60 a viac rokov najčastejšie pôsobia v oblasti ambulantnej a zubnej lekárskej činnosti. V uvedenej oblasti je aktívna viac ako jedna štvrtina (26 %) slobodných povolání.

Takmer každý štvrtý (22 %) podnikateľ vo veku 60 a viac rokov pôsobil v oblasti právnych činností. Medzi ďalšie významné oblasti podnikania možno zaradiť pomocné činnosti v poisťovníctve a v dôchodkovom zabezpečení (15 %) a architektonické a inžinierske činnosti (9,0 %).

Graf č. 26: Odvetvová štruktúra slobodných povolání v roku 2022

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

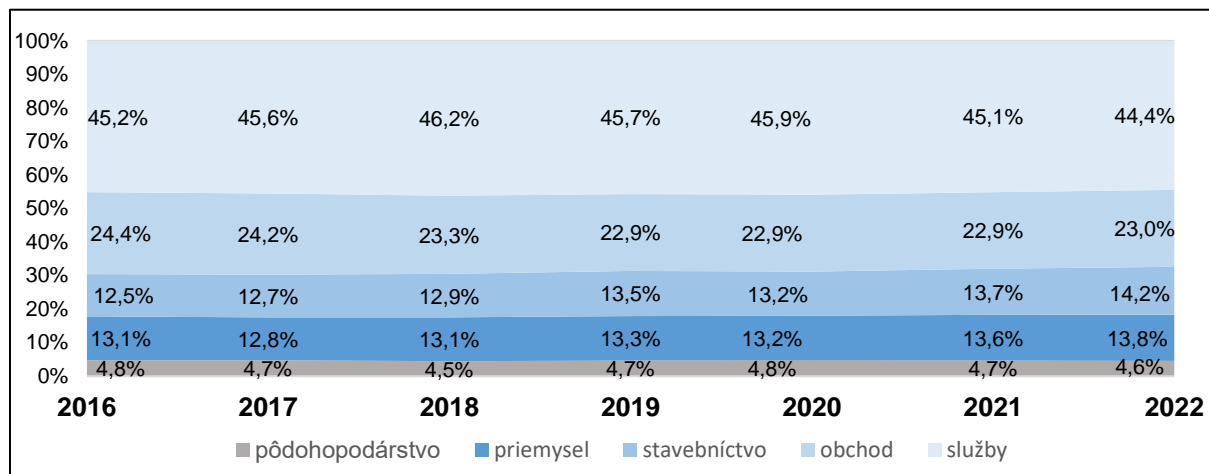
Podľa zistení OECD sa miera samostatnej zárobkovej činnosti v predchádzajúcom roku v jednotlivých odvetviach líšila v závislosti od vekových skupín seniorov. Z pohľadu EÚ bola miera samostatnej zárobkovej činnosti pre osoby vo veku 50 a viac rokov okrem iného vysoká aj v **odborných, vedeckých a technických službách**.⁴³

V porovnaní so štruktúrou oblastí pôsobenia slobodných povolání spolu, pôsobia osoby vo veku 60 a viac rokov na Slovensku vo väčšej miere v oblasti ambulantnej a zubnej lekárskej činnosti, v právnych činnostiach a v oblasti architektonických a inžinierskych činností.

Odvetvová štruktúra FO – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov je v období predchádzajúcich rokov pomerne stabilná. Medzi najvýznamnejšie sektory sa dlhodobo zaraďujú služby (44,4 %) a obchod (23,0 %). V poslednom hodnotenom roku sa mierne zvýšilo zastúpenie priemyslu a stavebníctva.

⁴³ OECD and European Union. 2019. The Missing Entrepreneurs 2019. Dostupné online: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/3ed84801-en.pdf?expires=1607766847&id=id&accname=guest&checksum=13A7C60031B9A1E90BA8C0426A48BFAD>

Graf č. 27: Vývoj odvetvovej štruktúry FO – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov v období 2016-2022

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

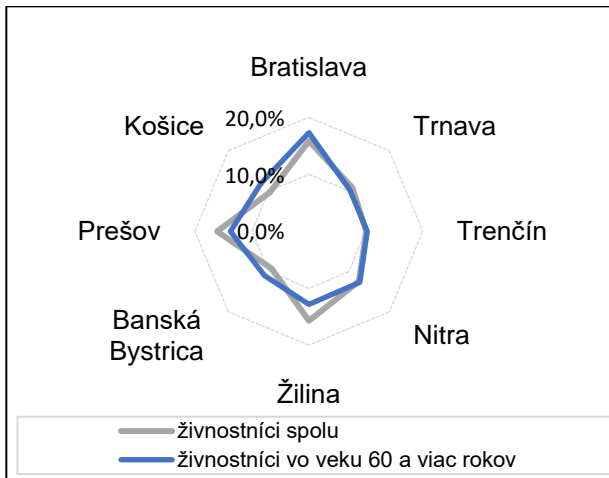
Regionálna štruktúra a zastúpenie žien

V regionálnej štruktúre živnostníkov vo veku 60 a viac rokov sa prejavuje dominancia Bratislavského kraja. V roku 2021 pôsobil v Bratislavskom kraji takmer každý piaty (17,3 %) živnostník vo veku 60 a viac rokov. S výrazným odstupom za Bratislavským krajom sa podieľali ostatné kraje, a to v intervale od 10,2 % v Trnavskom kraji do 13,8 % v Prešovskom kraji.

Vyššie zastúpenie ako v rámci celej SR (32,9 %) mali ženy – živnostníčky vo vekovej kategórii 60 a viac rokov v Košickom (36,0 %), v Bratislavskom kraji (36,7 %) a v Banskobystrickom kraji (34,2 %). Porovnanie regionálnej štruktúry živnostníkov je znázornené aj v grafe č. 28.

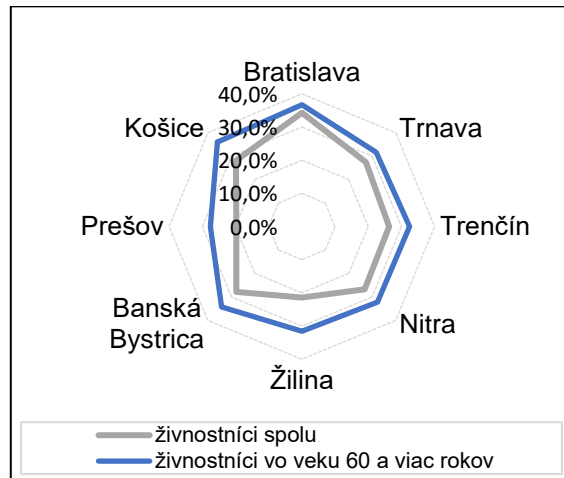
Zastúpenie žien v rámci živnostníkov vo veku 60 a viac rokov, v porovnaní so živnostníkmi spolu, dosahuje vyššie hodnoty vo všetkých krajoch SR. Zastúpenie žien v rámci živnostníkov vo veku 60 a viac rokov je v porovnaní s celkovou populáciou živnostníkov vyššie najmä v Žilinskom (o 10,2 p. b.) a v Košickom kraji (o 7,9 p. b.).

Graf č. 28: **Regionálna štruktúra v krajoch SR - živnostníci spolu a živnostníci vo veku 60 rokov a viac v roku 2022**

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Graf č. 29: **Zastúpenie žien v krajoch SR- živnostníci spolu a živnostníci vo veku 60 rokov a viac v roku 2022**

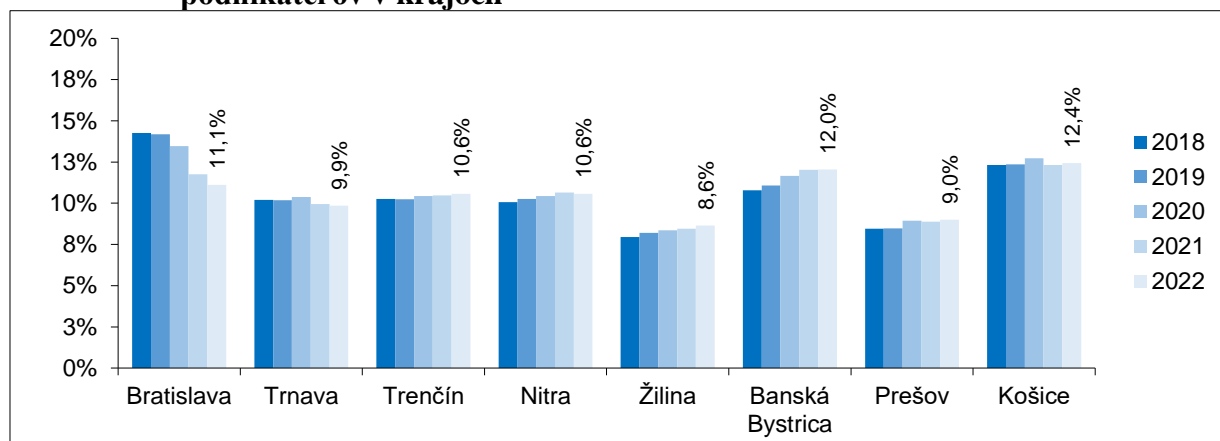

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Podiel FO – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov sa v medziročnom porovnaní mierne zvýšil vo väčšine krajov SR. Svoje postavenie si starší podnikatelia nedokázali udržať predovšetkým v Bratislavskom kraji.

Košický kraj sa po druhýkrát umiestnil na pozícii kraja s najvyšším zastúpením starších podnikateľov (12,4 %). Na druhom mieste za Košickým krajom sa umiestnil Banskobystrický kraj (12,0 %). Medzi kraje s najnižším podielom starších FO – podnikateľov patria Žilinský kraj (8,6 %) a Prešovský kraj (9,0 %).

Graf č. 30: Podiel FO-podnikateľov vo veku 60 a viac rokov na celkovom počte FO – podnikateľov v krajoch

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

V roku 2022 pôsobil v Bratislavskom kraji takmer každý piaty živnostník vo veku 60+. Najvyššie zastúpenie dosahovali ženy medzi živnostníkmi vo veku 60+ v Košickom a Bratislavskom kraji.

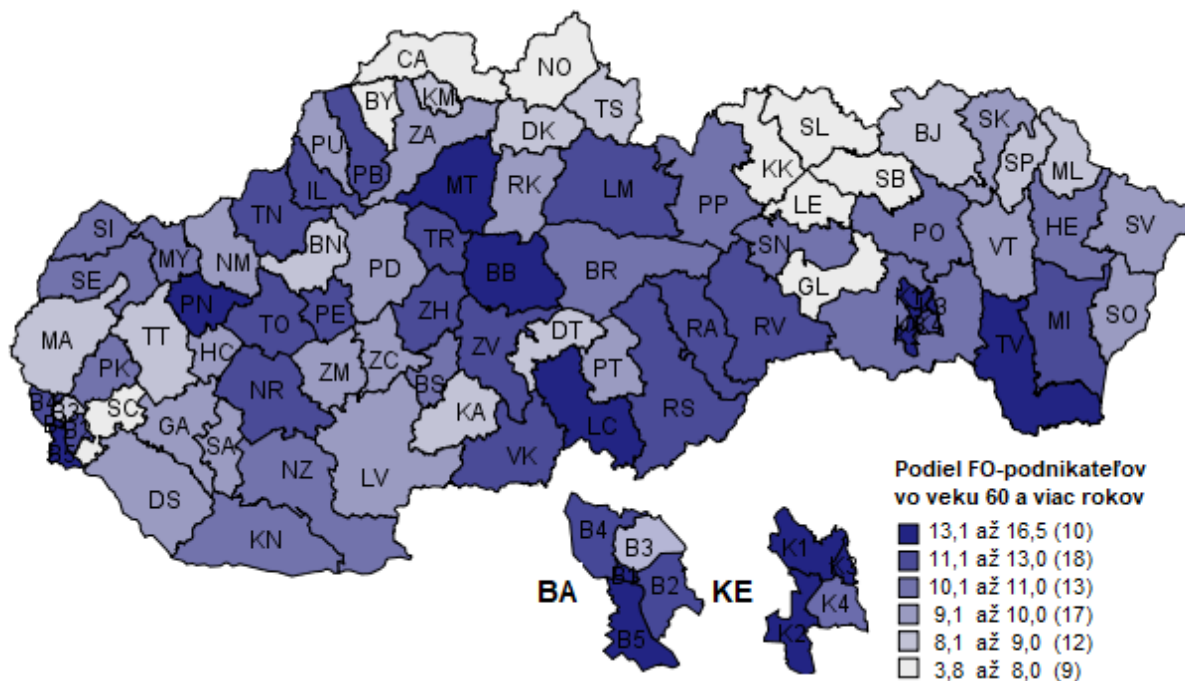
Zastúpenie FO – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov v jednotlivých okresoch SR v roku 2022 je znázornené v mape č. 4.

Najvyšší podiel FO – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov je v okresoch v rámci hlavného mesta Bratislava a Košice, ale aj v okrese Banská Bystrica, či Piešťany.

Najvyšší podiel starších podnikateľov je dosahovaný v okrese Košice I, v ktorom je 16,5 % podnikateľov vo veku 60 a viac rokov. Skupinu okresov Slovenska s vysokým podielom FO - podnikateľov vo veku 60 a viac rokov dopĺňajú aj okresy Bratislava V (16,0 %), Košice III (15,4 %), Banská Bystrica (15,2 %) a Košice II (14,6 %).

Okresy severného Slovenska sa naopak dlhodobo vyznačujú najnižším zastúpením FO – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov (napr.: Námestovo 3,8 %, Sabinov 5,4 %, Bytča 6,1 %, Čadca 6,3 %). Nízke zastúpenie starších podnikateľov je však zreteľné aj v okresoch Kežmarok (7,0 %) a Gelnica (7,1 %).

Mapa č. 4: Podiel FO-podnikateľov vo veku 60 a viac rokov na celkovom počte FO – podnikateľov v okresoch SR v roku 2022

Mapový podklad © Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky, vyhotovené SBA na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR.

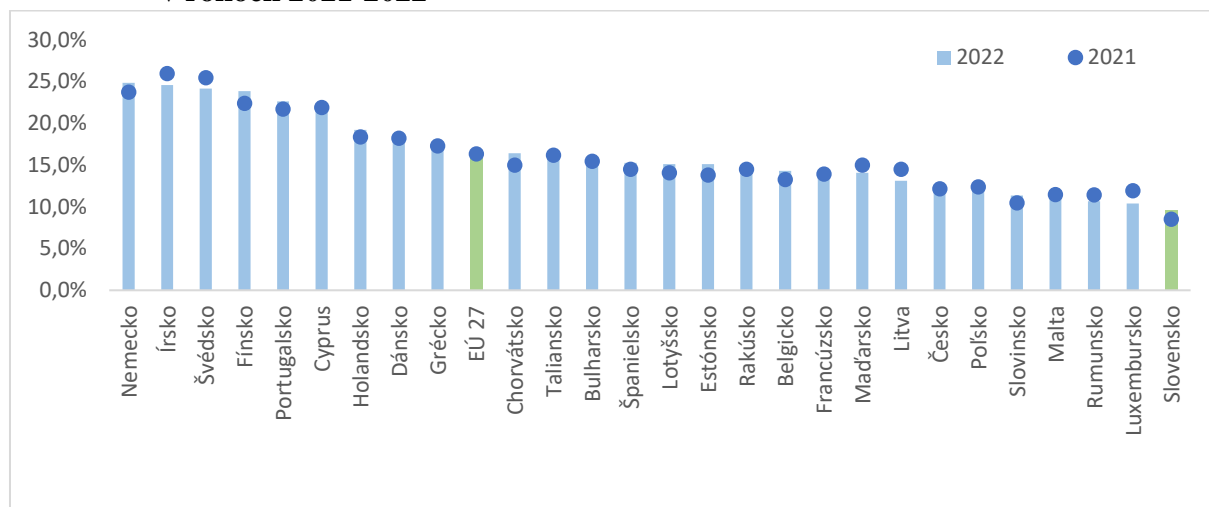
4.1 Porovnanie zastúpenia podnikateľov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov v SR s ostatnými krajinami EÚ

Podľa metodiky a údajov Eurostatu patrí Slovensko aj v roku 2022 medzi krajiny s najnižším zastúpením (9,6 %) podnikateľov vo veku 60 a viac rokov v rámci krajín EÚ-27. Zároveň dosahuje za posledné tri roky takmer dvojnásobne nižšie zastúpenie uvedenej vekovej skupiny podnikateľov v porovnaní s krajinami EÚ.

Podpriemerné zastúpenie podnikateľov v sledovanej vekovej skupine je charakteristickou črtou aj v ostatných krajinách V4, pričom Maďarsko (14,1 %), napriek nižšiemu zastúpeniu v medzoročnom porovnaní, dosahuje najvyššie hodnoty spomedzi krajín V4. Za Maďarskom nasleduje Česká republika (12,5 %) a Poľsko (12,4 %).

Krajiny s najvyšším zastúpením podnikateľov vo veku 60 a viac rokov boli v roku 2022 Nemecko (24,9 %), ktoré nahradilo z roku 2021 Írsko (24,6 %) Švédsko (24,2 %) a Fínsko (23,9 %), ktoré dosiahlo štvrté najvyššie zastúpenie podnikateľov v uvedenej vekovej skupine.

Graf č. 31: Zastúpenie podnikateľov vo veku 60 a viac rokov v jednotlivých krajinách EÚ v rokoch 2021-2022

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

V krajinách v rámci ktorých je možné pozorovať za posledné tri roky rastúci trend zastúpenia podnikateľov vo veku 60 a viac rokov, rok 2022 tento trend zvýraznil. Ide o krajiny ako napr. Belgicko, Nemecko, Chorvátsko, Lotyšsko a Slovinsko.

Medzi krajiny s najvýraznejším poklesom rámci sledovanej podnikateľskej vekovej skupiny počas posledných troch rokov patrili Rumunsko, Maďarsko, Rakúsko, Luxembursko, Litva, Švédsko a Írsko.

Vo všeobecnosti, jedným z dôvodov rastúceho počtu podnikateľov vo veku 60 a viac rokov za posledných 7 rokov môže byť starnutie populácie.⁴⁴ Skúmanie miery samostatnej zárobkovej činnosti pre vekovú skupinu 50-74 ukazuje, že miera samostatnej zárobkovej činnosti má s vekom tendenciu stúpať. Tieto vysoké miery samostatnej zárobkovej činnosti medzi staršími vekovými skupinami sú pravdepodobne vysvetlené aj ďalšími dvomi faktormi.⁴⁵

Po prvé, môžu to byť pracovníci, ktorí boli prevažne alebo celú svoju kariéru samostatne zárobkovo činní, a preto nemajú dôchodkový plán, ktorý by im umožnil odísť do dôchodku. Po druhé, môže ísť o samostatnú zárobkovú činnosť na čiastočný úväzok, ktorá funguje skôr ako koníček a vytvára menšie (dodatkové) príjmy. Vysoké číslo pre samostatne zárobkovo činné osoby vo vekovej skupine 65 - 74 rokov odráža tendenciu ľudí, ktorí odchádzajú do dôchodku a začínajú podnikat', často na čiastočný úväzok. Vo všeobecnosti v Rumunsku a Portugalsku však odráža aj tendenciu významného počtu osôb podnikajúcich v poľnohospodárstve naďalej pracovať do pomerne vysokého veku.

⁴⁴ OECD and European Union. 2019. The Missing Entrepreneurs 2019. Dostupné online: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/3ed84801-en.pdf?expires=1607766847&id=id&accname=guest&checksum=13A7C60031B9A1E90BA8C0426A48BFAD>

⁴⁵ OECD and European Union. 2019. The Missing Entrepreneurs 2019. Dostupné online: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/3ed84801-en.pdf?expires=1607766847&id=id&accname=guest&checksum=13A7C60031B9A1E90BA8C0426A48BFAD>

Slovensko sa podľa údajov Eurostatu dlhodobo zaraďuje medzi krajiny EÚ s najnižším zastúpením podnikateľov vo veku 60 a viac rokov. Posledné miesto zastáva Slovensko aj v rámci krajín V4.

V krajinách v rámci ktorých je možné pozorovať za posledné tri roky rastúci trend zastúpenia podnikateľov vo veku 60 a viac rokov, rok 2022 tento trend zvýraznil. Ide o krajiny ako napr. Belgicko, Nemecko, Chorvátsko, Lotyšsko a Slovinsko

Krajiny ako napr. Írsko, ktoré dosahovalo za predchádzajúce roky vedúce postavenie a tiež Švédsko, ktoré patrilo medzi krajiny s najvyšším zastúpením podnikateľov sledovanej vekovej skupiny dosiahli v rámci EÚ-27 v medziročnom porovnaní najvýraznejší pokles.

5 Rodová a veková štruktúra začínajúcich FO – podnikateľov

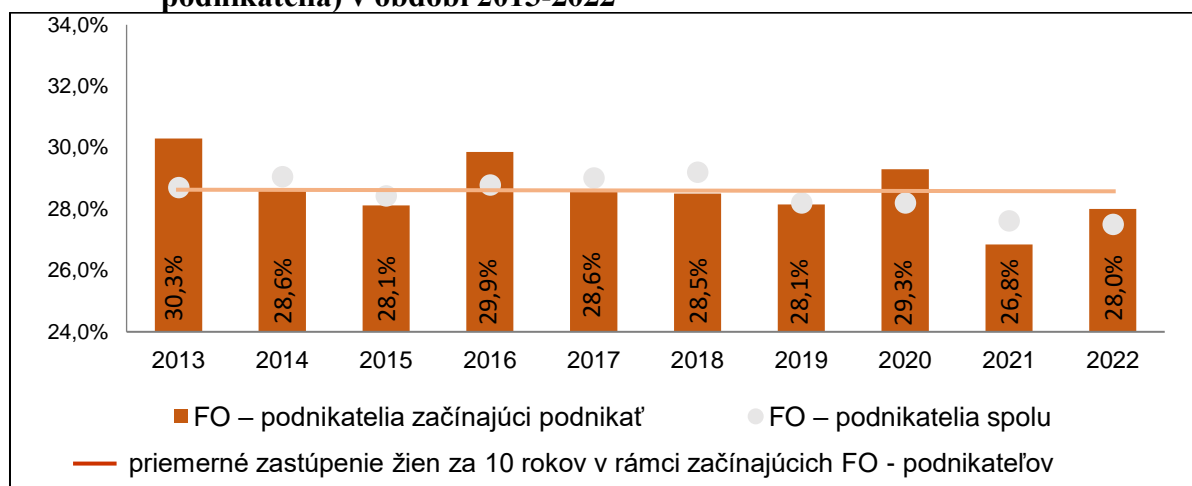
V ďalšej časti kapitoly je prezentovaná analýza rodovej a vekovej štruktúry fyzických osôb – podnikateľov, ktorí začali svoju podnikateľskú činnosť v priebehu roka 2022 podľa údajov spracovaných z Registra organizácií ŠÚ SR.

5.1 Rodová štruktúra začínajúcich podnikateľov

Podľa zistení OECD sú ženy v EÚ menej aktívne pri začatí podnikania ako muži. Za posledných 5 rokov sa pokúšala podnikateľ v EÚ približne polovica menej žien ako mužov.⁴⁶

Po predchádzajúcom poklese sa v roku 2022 zvýšilo zastúpenie žien v rámci začínajúcich fyzických osôb – podnikateľov. V medziročnom porovnaní sa podiel žien zvýšil o 1,2 p. b. na 28,0 %. Dosiahnutá úroveň podielu žien je pod úrovňou 10-ročného priemeru, ako aj pod úrovňou zastúpenia žien u celkovej skupiny FO – podnikateľov.

Graf č. 32: Zastúpenie žien na počte FO-podnikateľov (podnikatelia spolu a začínajúci podnikatelia) v období 2013-2022

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

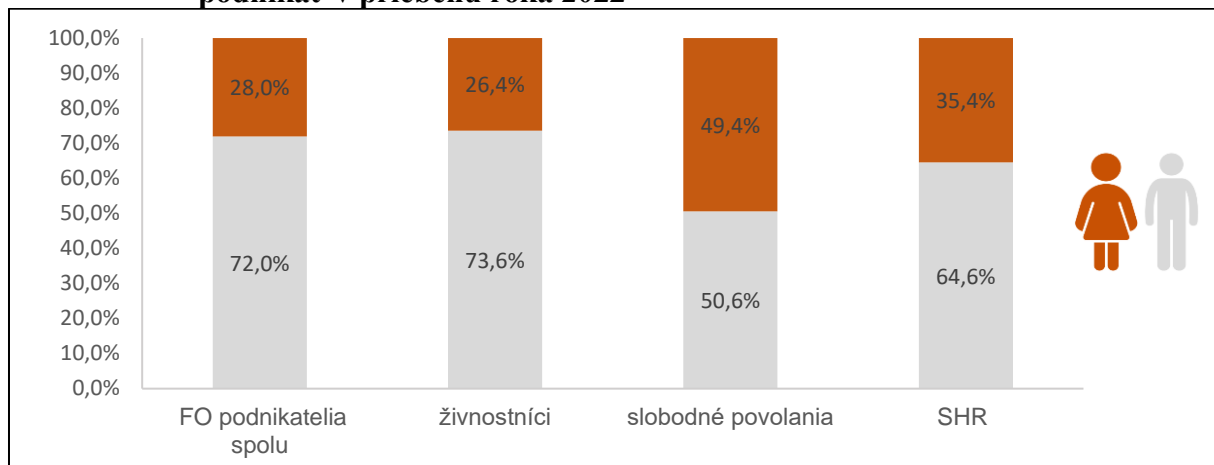
Dominantným zastúpením mužov sa vyznačujú všetky právne formy začínajúcich fyzických osôb – podnikateľov. Slobodné povolania sú jedinou právnou formou, v ktorej sa podiel žien (49,4 %) približuje zastúpeniu mužov. Ženského pohlavia bol aj približne každý štvrtý začínajúci živnostník, ako aj každý tretí samostatne hospodáriaci roľník.

V medziročnom porovnaní sa zvýšilo zastúpenie žien u živnostníkov (o 1,5 p. b.) a samostatne hospodáriacich roľníkov (o 7,4 p. b.) Podiel žien na naopak znížil u slobodných povolání (o 4,1 p. b.).

Pri porovnaní zastúpenia žien u začínajúcich podnikateľov, v porovnaní s celkovou skupinou podnikateľov, je možné pozorovať výraznejší podiel žien u samostatne hospodáriacich roľníkov (o 11,2 p. b.) a slobodných povolání (o 1,5 p. b.).

⁴⁶ OECD and European Union. 2019. The Missing Entrepreneurs 2019. Dostupné online: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/3ed84801-en.pdf?expires=1607766847&id=id&accname=guest&checksum=13A7C60031B9A1E90BA8C0426A48BFAD>

Graf č. 33: Rodové zloženie začínajúcich podnikateľov-fyzických osôb, ktorí začali podnikat' v priebehu roka 2022

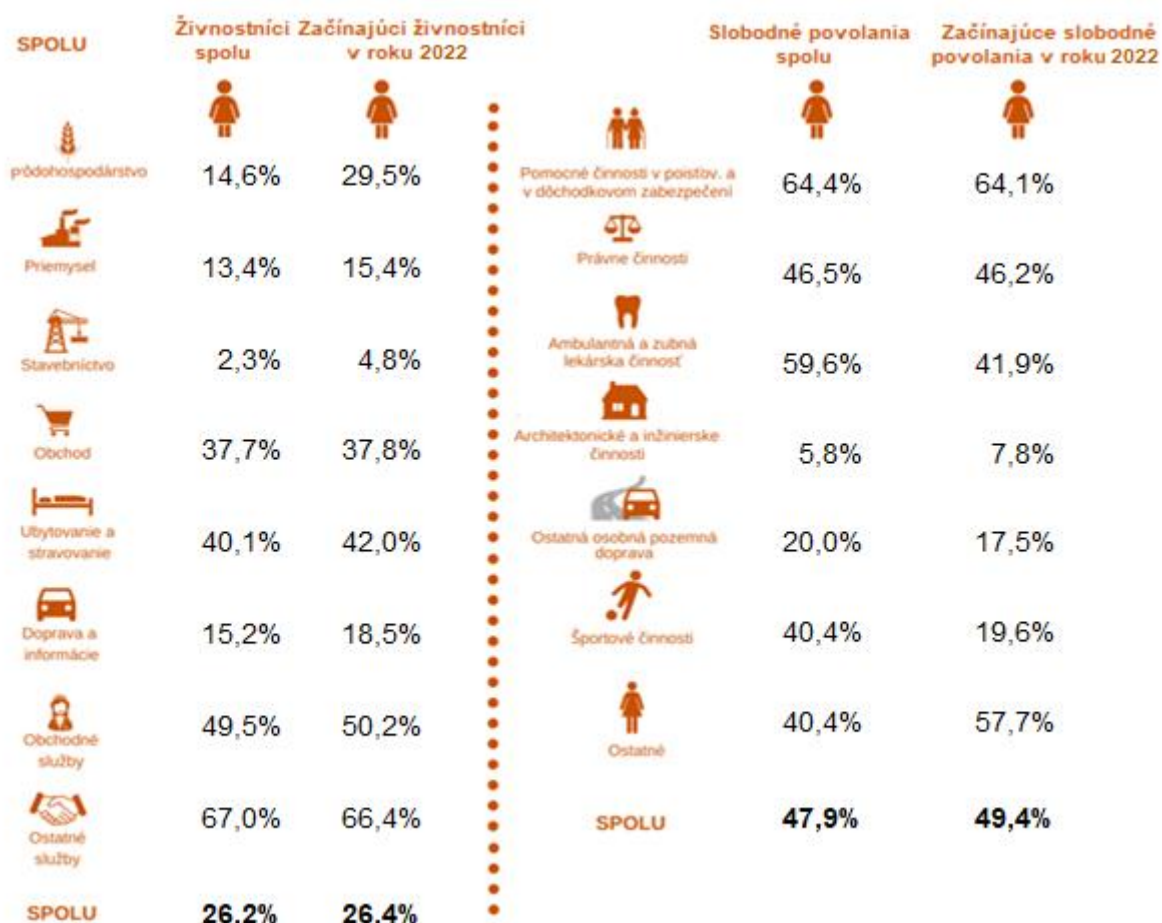
Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Začínajúce ženy živnostníčky dosiahli vyšší podiel ako muži v obchodných (50,2 %) a ostatných službách (66,4 %). Naopak najmenší záujem pre vstup do podnikania mali ženy v odvetviach ako stavebníctvo (4,8 %) a priemysel (15,4 %).

V roku 2022 dosiahlo zastúpenie žien v kategórii začínajúcich živnostníkov, v porovnaní s celkovou skupinou živnostníkov, vyššie hodnoty predovšetkým v odvetví pôdohospodárstva, stavebníctve a priemysle.

V rámci slobodných povolání mali začínajúce ženy najvyššie zastúpenie v oblasti pomocných činností v poisťovníctve a v dôchodkovom zabezpečení (64,1 %) a ostatných činnostiach (57,7 %).

Tab. č 4: Zastúpenie žien v jednotlivých odvetviach-živnostníci spolu a začínajúci živnostníci a zastúpenie žien osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach-slobodné povolania spolu a začínajúce v roku 2022

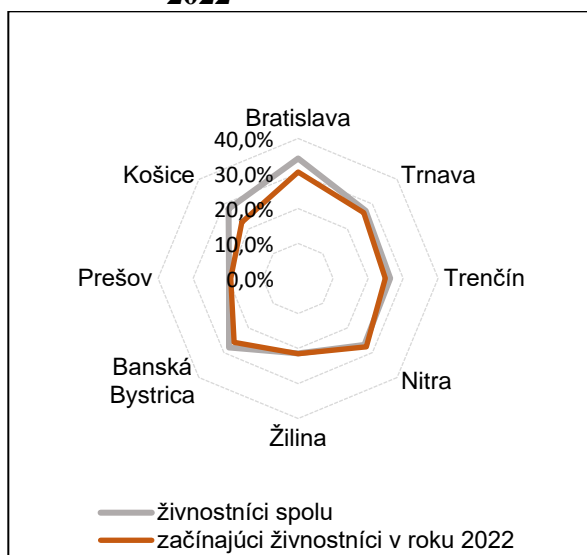

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Takmer každý tretí začínajúci živnostník (30,4 %), ktorý začal podnikat' v roku 2022 v Bratislavskom kraji bol ženského pohlavia. V ostatných krajoch bolo zastúpenie žien v intervale od 19,2 % v Nitrianskom kraji do 27,6 % v Trnavskom kraji. Zastúpenie žien v kategórii začínajúcich živnostníkov podľa jednotlivých regiónov je uvedené v grafe č. 34. Zastúpenie žien v kategórii začínajúcich živnostníkov, v porovnaní so živnostníkmi spolu, je nižšie vo väčšine krajov SR.

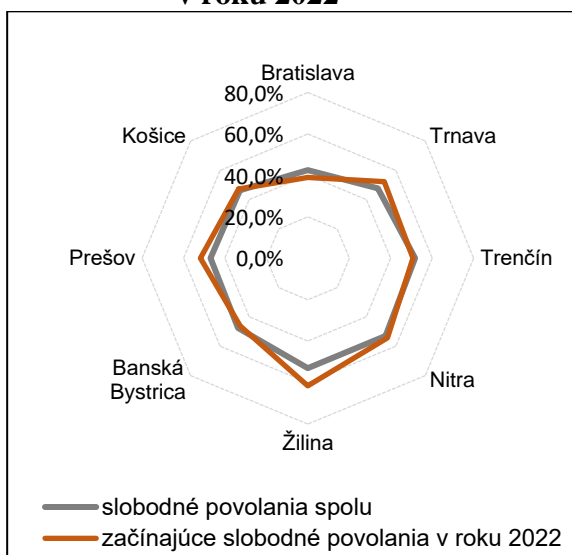
Najvyššie zastúpenie žien v rámci slobodných povolání, ktoré začali podnikat' v roku 2022 bolo zaznamenané v Žilinskom (61,6 %) a v Nitrianskom kraji (54,3 %) V ostatných krajoch sa ich podiel pohyboval v intervale od 39,0 % (Bratislavský kraj) do 52,2 % (Trnavský kraj). Zastúpenie žien v kategórii začínajúcich slobodných povolání, v porovnaní so slobodnými povolaniami spolu, je vyššie hlavne v Žilinskom a Prešovskom kraji.

Graf č. 34: Zastúpenie žien podľa krajov SR-živnostníci spolu a začínajúci živnostníci v roku 2022

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Graf č. 35: Zastúpenie žien podľa krajov SR-slobodné povolania spolu a začínajúce slobodné povolania v roku 2022

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

5.2 Veková štruktúra začínajúcich podnikateľov

Výsledky skúmania podnikateľskej aktivity OECD poukazujú na vyššiu podnikateľskú aktivitu mladších vekových skupín, ktoré sa aktívnejšie podieľajú na založení podniku v porovnaní s ostatnými vekovými skupinami. Údaje z prieskumov v EÚ ďalej naznačujú, že takmer 5 % mladých ľudí (vo veku 18 až 30 rokov) aktívne pracovalo na založení podniku za posledných 5 rokov.⁴⁷ Mladí ľudia sa zaujímajú o samostatnú zárobkovú činnosť, ale nie sú aktívni. Celkovo asi 40% mladých ľudí prejavuje záujem o podnikanie, ale len veľmi málo mladých ľudí je samostatne zárobkovo činných. Miera samostatnej zárobkovej činnosti mladých (20-29) je pomerne konštantná napriek poklesu absolútneho počtu samostatne zárobkovo činných mladých ľudí.⁴⁸

Obdobne ako v ostatných krajinách, aj na Slovensku majú mladí ľudia významné zastúpenie medzi začínajúcimi podnikateľmi. **V roku 2021 dosiahlo zastúpenie mladých podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov 41,6 %.** Viac ako jedna štvrtina (29,0 %) začínajúcich fyzických osôb - podnikateľov bola v kategórii 30 až 39 rokov. Takmer jedna pätina (18,6 %) začínajúcich bola v kategórii 40 až 49 rokov. Podstatne nižšie zastúpenie dosiahli podnikatelia v kategórii 50 až 59 rokov (8,2 %). Podiel začínajúcich fyzických osôb – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov tvoril len 2,4 %.

⁴⁷ OECD and European Union. 2019. The Missing Entrepreneurs 2019. Dostupné online: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/3ed84801-en.pdf?expires=1607766847&id=id&accname=guest&checksum=13A7C60031B9A1E90BA8C0426A48BFAD>

⁴⁸ OECD and European Union. 2019. The Missing Entrepreneurs 2019. Dostupné online: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/3ed84801-en.pdf?expires=1607766847&id=id&accname=guest&checksum=13A7C60031B9A1E90BA8C0426A48BFAD>

Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov uvedená v tabuľke č. 5 a v grafe č. 36 prezentuje obraz o vekovom zložení začínajúcich fyzických osôb – podnikateľov podľa jednotlivých vekových kategórií.

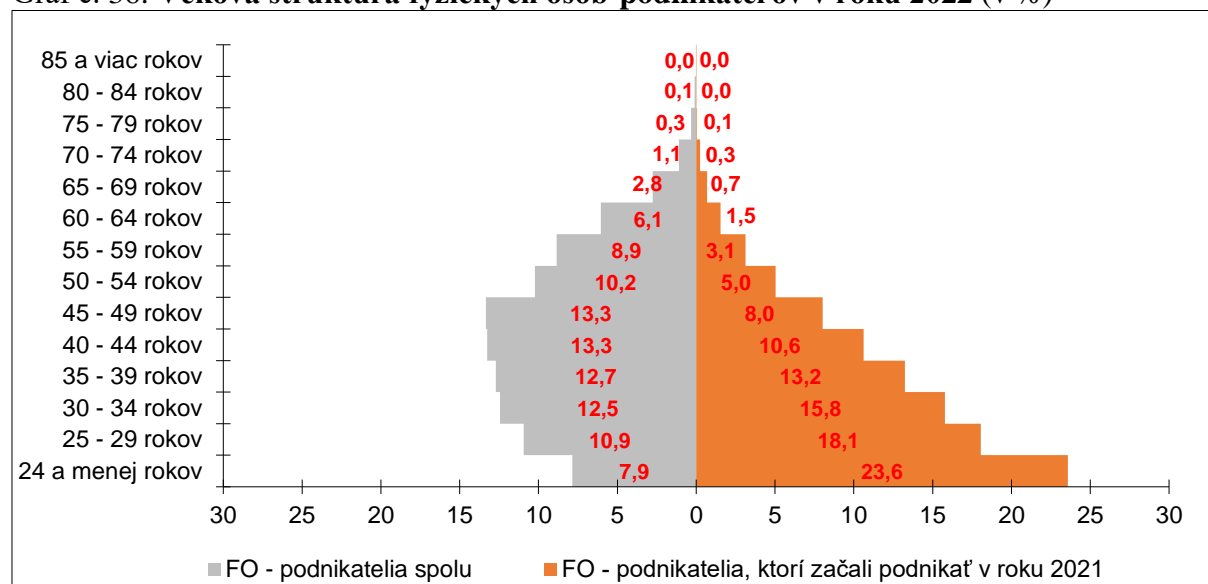
Tab. č 5: Veková štruktúra fyzických osôb-podnikateľov v roku 2022 podľa pohlavia-podnikatelia spolu a podnikatelia začínajúci v roku 2022

Vek	Fyzické osoby – podnikatelia spolu			Fyzické osoby – podnikatelia začínajúci v roku 2022		
	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy
Vek menej ako 30	18,8%	20,2%	15,0%	41,6%	43,8%	36,1%
30-39	25,2%	25,8%	23,5%	29,0%	28,4%	30,7%
40-49	26,6%	26,2%	27,6%	18,6%	17,7%	21,0%
50-59	19,1%	18,2%	21,5%	8,2%	7,7%	9,3%
60-69	8,8%	8,2%	10,5%	2,2%	2,1%	2,5%
70-79	1,4%	1,3%	1,8%	0,3%	0,3%	0,4%
80 a viac	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
Spolu	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Veková štruktúra začínajúcich podnikateľov sa vyznačuje dominantným zastúpením mladších vekových kategórií. **Zastúpenie mladých vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov je viac ako dvojnásobne vyššie ako u celkovej populácii FO – podnikateľov.** Naopak zastúpenie podnikateľov v strednom veku a starších podnikateľov je prirodzene významnejšie u celkovej skupiny podnikateľov.

Graf č. 36: Veková štruktúra fyzických osôb-podnikateľov v roku 2022 (v %)

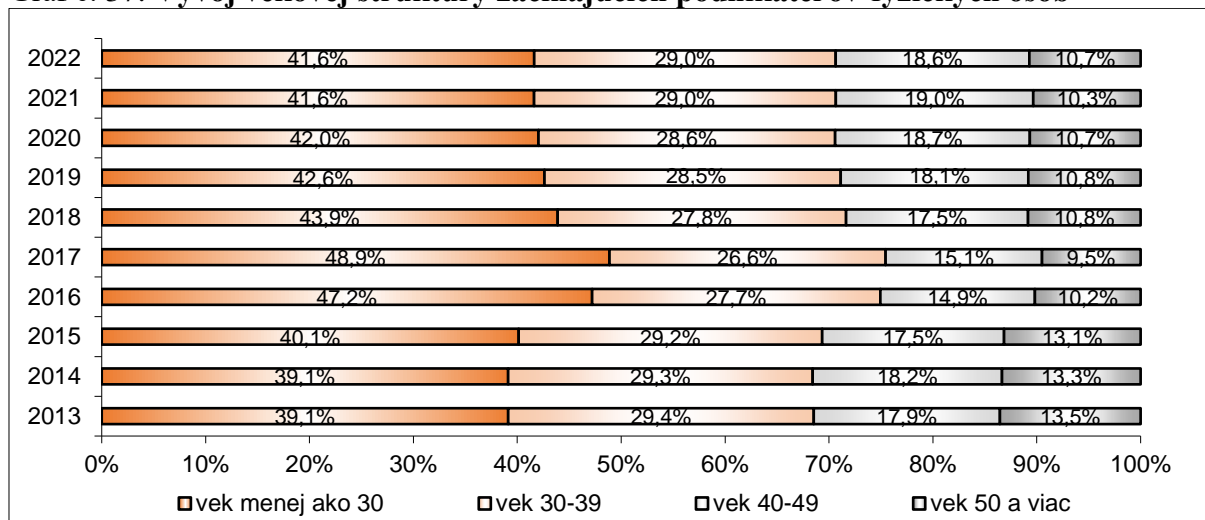

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Zastúpenie mladých začínajúcich podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov sa v medziročnom porovnaní nezmenilo, dosiahlo 41,6 %.

Zastúpenie starších podnikateľov vo veku 50 a viac rokov sa naopak v porovnaní s rokom 2021 mierne zvýšilo (o 0,4 p. b.) na 10,7 %. Z pohľadu dlhodobého vývoja sa nachádza pod úrovňou desaťročného priemeru.

Graf č. 37: Vývoj vekovej štruktúry začínajúcich podnikateľov-fyzických osôb

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov Registra organizácií ŠÚ SR

Veková štruktúra začínajúcich fyzických osôb podnikateľov sa výrazne neodlišuje v prípade živnostníkov a slobodných povolání. Nižším zastúpením mladých podnikateľov do 29 rokov a vyšším zastúpením podnikateľov vo vyššom veku sa vyznačuje veková štruktúra začínajúcich samostatne hospodáriacich roľníkov.

V roku 2022 sa po predchádzajúcom poklese zvýšilo zastúpenie žien v rámci začínajúcich fyzických osôb – podnikateľov. Začínajúce ženy živnostníčky dosiahli vyšší podiel ako muži v obchodných (50,2 %) a ostatných službách (66,4 %).

Mladí ľudia majú významné zastúpenie medzi začínajúcimi podnikateľmi. Aj v roku 2022 boli začínajúci podnikatelia vo veku menej ako 30 rokov najvýznamnejšou vekovou kategóriou.

Zhrnutie

Rodové zloženie fyzických osôb – podnikateľov

Napriek zvyšujúcej sa účasti žien na trhu práce, naďalej pretrváva v rámci EÚ (vrátane Slovenska) ich nedostatočné zastúpenie na celkovej podnikateľskej aktivite. V roku 2022 sa zastúpenie žien v rámci fyzických osôb – podnikateľov na Slovensku takmer nezmenilo. V porovnaní s rokom 2021 poklesol podiel žien len o 0,1 p. b. na 27,5 %. V dlhodobom horizonte predchádzajúcich 10 rokov sa jedná o najnižšiu úroveň zastúpenia žien. Zastúpenie žien vykazuje diferencované výsledky z pohľadu jednotlivých právnych foriem fyzických osôb – podnikateľov. Takmer jedna polovica osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach bola ženského pohlavia. Podstatne nižší podiel dosahujú ženy u živnostníkov a samostatne hospodáriacich roľníkov. V posledných rokoch dochádza k nárastu zastúpenia žien len u samostatne hospodáriacich roľníkov.

Ženy najčastejšie rozbiehajú svoje podnikanie v odvetviach služieb, ktoré sa vyznačujú nižšou kapitálovou náročnosťou. Uvedená preferencia v podnikaní žien sa prejavuje aj na zastúpení žien živnostníčok v jednotlivých sektoroch hospodárstva. Najvyššie zastúpenie žien živnostníčok je zaznamenané v odvetví ostatných služieb. Aj v roku 2022 si udržali ženy svoj podiel v tomto odvetví na úrovni 67,0 %.

Bratislavský kraj si dlhodobo udržuje pozíciu regiónu s najvyšším zastúpením žien. V roku 2022 dosiahli ženy v Bratislavskom kraji, ako jedinom, viac ako tretinové zastúpenie na celkovom počte fyzických osôb podnikateľov (34,9 %). Takmer jedno tretinový podiel (29,50 %) dosiahli ženy v Košickom kraji. Vyššie zastúpenie ako v rámci celej SR dosahujú ženy taktiež v Banskobystrickom, v Trenčianskom a v Trnavskom kraji.

Slovensko sa v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ dlhodobo zaraďuje medzi krajiny s podpriemerným zastúpením žien medzi podnikateľmi. Pozitívnejšie výsledky ako Slovensko v tejto oblasti zaznamenávajú aj jednotlivé krajiny V4.

Veková štruktúra fyzických osôb – podnikateľov

Viac ako jedna štvrtina (26,6 %) podnikateľov v roku 2022 pôsobila vo vekovej kategórii 40 až 49 ročných. Druhou najpočetnejšou skupinou z pohľadu veku boli podnikatelia vo vekovej kategórii 30 až 39-ročných, ktorí tvorili takmer jednu štvrtinu (25,2 %) z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov.

Špecifické funkcie, ktoré si ženy plnia v mladom veku sa odrážajú aj na vekovej štruktúre podnikateliek. Ženy podnikateľky podnikajú v porovnaní s mužmi častejšie vo vyšších vekových kategóriách. Vo vekovej kategórii 50 rokov a viac rokov pôsobí 33,9 % žien podnikateliek, ale len 27,8 % mužov. Naopak, veková štruktúra mužov sa vyznačuje vyšším zastúpením mladých podnikateľov.

V krajoch SR veková štruktúra FO – podnikateľov do značnej miery súvisí s vekovou štruktúrou ekonomicky aktívnych osôb. Najvyšším zastúpením mladých FO - podnikateľov vo veku menej ako 30 rokov sa vyznačuje Žilinský kraj a Prešovský kraj. V uvedených krajoch je každý piaty podnikateľ vo veku menej ako 30 rokov. Najvyšší podiel podnikateľov vo veku 60 a viac rokov bol dosiahnutý v Košickom kraji a v Banskobystrickom kraji.

V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ sa veková štruktúra podnikateľov na Slovensku vyznačuje výraznejším zastúpením mladších vekových kategórií a naopak, nízkym zastúpením vyšších vekových skupín podnikateľov.

Štruktúra mladých podnikateľov – fyzických osôb vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov

Mladí podnikatelia podobne ako ženy podnikateľky sa v porovnaní s ostatnými vekovými skupinami vyznačujú špecifickými charakteristikami.

Pozitívne trend nárastu zastúpenia mladých podnikateľov pokračoval aj v roku 2022. V medziročnom porovnaní sa podiel mladých fyzických osôb – podnikateľov zvýšil o 0,5 p. b. na 18,8 %.

Z pohľadu jednotlivých odvetví najviac živnostníkov vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov dlhodobo podniká v stavebníctve. Medzi ďalšie atraktívne odvetvia pre podnikanie mladých patria obchodné služby, priemysel, doprava, informačné a komunikačné činnosti.

Odvetvová štruktúra celkového počtu mladých FO – podnikateľov v posledných rokoch neprechádza výraznými zmenami. V poslednom hodnotenom roku došlo k nárastu zastúpenia odvetvia služieb a stavebníctva, čo bolo sprevádzané poklesom zastúpenia ostatných sektorov. Z dlhodobej časovej perspektívy došlo k nárastu podielu sektora služieb a stavebníctva.

V roku 2022 pôsobila takmer jedna pätina živnostníkov vo veku menej ako 30 rokov v Žilinskom kraji a v Prešovskom kraji. Zastúpenie mladých podnikateľov sa na celkovom počte FO – podnikateľov zvýšilo vo všetkých krajoch SR, najvýraznejšie v Nitrianskom, Banskobystrickom a Košickom kraji.

V medzinárodnom porovnaní sa Slovensko zaraďuje medzi krajiny s najvyšším zastúpením mladých vo veku do 29 rokov. Vedúce postavenie si Slovensko udržiava aj v skupine krajín V4.

Štruktúra fyzických osôb – podnikateľov vo vekovej kategórii 60 a viac rokov

Potenciál podnikateľskej činnosti seniorov je možné pozorovať okrem iného pri výmene najlepších postupov a to najmä v podobe poradenstva (vrátane medzigeneračného poradenstva), odovzdávania skúseností a používania IKT. Na druhej strane vedie k zníženiu nákladov na sociálne zabezpečenie, minimalizuje nezamestnanosť seniorov, ale predovšetkým podporuje aktívnu a zdravú starnúcu spoločnosť. Okrem toho je považované za jedno z riešení sociálnych výziev. Zároveň sa podnikateľská činnosť starších ľudí stáva nositeľom sociálnych inovácií v podobne sociálneho podnikania.

Jednou z úloh členských štátov EÚ tak zostáva podpora seniorov podnikateľov pri prenose know-how na začínajúcich podnikateľov a tiež zosúladenie účasti starších podnikateľov na projektoch s ich odchodom do dôchodku.

Zastúpenie starších podnikateľov vo veku 60 a viac rokov sa v roku 2022 nezmenilo. Podiel starších podnikateľov na celkovom počte FO – podnikateľov zostal na úrovni 10,4 %.

Najvyššie zastúpenie podnikateľov vo veku 60 a viac rokov dosahujú samostatne hospodáriaci roľníci. Takmer každý štvrtý (23,1 %) podnikateľ v uvedenej právnej forme bol

vo veku 60 a viac rokov a takmer každá piata (18,0 %) osoba podnikajúca ako slobodné povolanie.

Dve tretiny z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov tvorili muži. Podiel žien predstavoval jednu tretinu. Košický kraj sa po druhýkrát umiestnil na pozícii kraja s najvyšším zastúpením starších podnikateľov. Druhé miesto obsadil Banskobystrický kraj.

Slovensko sa podľa údajov Eurostatu dlhodobo zaraďuje medzi krajiny EÚ s najnižším zastúpením podnikateľov vo veku 60 a viac rokov. Posledné miesto zastáva Slovensko v uvedenom porovnaní aj v rámci krajín V4.

Štruktúra začínajúcich aktívnych podnikateľov – fyzických osôb, ktorí začali svoju podnikateľskú činnosť v roku 2022

Po predchádzajúcom poklese sa v roku 2022 zvýšilo zastúpenie žien v rámci začínajúcich fyzických osôb – podnikateľov. V medziročnom porovnaní sa podiel žien zvýšil o 1,2 p. b. na 28,0 %. Dosiahnutá úroveň podielu žien je pod úrovňou 10-ročného priemeru, ako aj pod úrovňou zastúpenia žien u celkovej skupiny FO – podnikateľov.

Dominantným zastúpením mužov sa vyznačujú všetky právne formy začínajúcich fyzických osôb – podnikateľov. Slobodné povolania sú jedinou právnou formou, v ktorej sa podiel žien (49,4 %) približuje zastúpeniu mužov.

Obdobne ako v ostatných krajinách, aj na Slovenku majú mladí ľudia významné zastúpenie medzi začínajúcimi podnikateľmi. Začínajúci podnikatelia vo veku menej ako 30 rokov boli najvýznamnejšou vekovou kategóriou. Zastúpenie mladých vo vekovej kategórii menej ako 30 rokov je zároveň viac ako dvojnásobne vyššie ako u celkovej populácii FO – podnikateľov.

Zoznam použitých zdrojov

Barošová, M. Inštitút pre výskum práce a rodiny. 2006. Participácia mužov a žien v rozhodovacích pozíciách

Effects of COVID-19 on Youth Entrepreneurs. Dostupné online: <https://www.cipe.org/blog/2021/07/22/effects-of-covid-19-on-youth-entrepreneurs/>

EUROCHAMBRES WOMEN NETWORK. Women entrepreneurship and the pandemic: challenges and solutions 1 year on. Dostupné online: <https://www.eurochambres.eu/wp-content/uploads/2021/03/Report-EWN.pdf>

Euronews.next. Dostupné online: <https://www.euronews.com/next/2018/06/29/supporting-women-s-entrepreneurship-in-europe>

European Centre for Liberal Professions. 2013. The State of Liberal Professions Concerning their Functions and Relevance to European Civil Society. Dostupné online: <https://www.eesc.europa.eu/resources/docs/qe-01-13-678-en-c.pdf>

European Commission. 2018. More women in the Digital sector: a key to Europe's successful digital future | International Womens Day 2018. Dostupné online: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/more-women-digital-sector-key-europes-successful-digital-future-international-womens-day-2018>

European Commission. 2015. Recent changes in self-employment and entrepreneurship across the EU. Research note no. 6/2015.

European Commission. 2013. Report from the Commission to the European Parliament, The Council and European Economic And Social Committee. Dostupné online: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0795:FIN:EN:PDF>

European Commission. Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Úloha a budúcnosť slobodných povolání v európskej občianskej spoločnosti po roku 2020“. Dostupné online: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/184594f0-0cb3-11e4-a7d0-01aa75ed71a1/language-sk/format-PDF/source-120016262>

European Commission. EU Startup monitor. 2018. Dostupné online: <http://startupmonitor.eu/EU-Startup-Monitor-2018-Report-WEB.pdf>

European Cooperation in the youth field. Dostupné online: <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/eu-cooperation-in-youth-policy>

Frontiers.org. Senior Entrepreneurship: The Unrevealed Driver for Social Innovation. Dostupné online: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fsoc.2019.00030/full>

GEM 2021/22 Women's Entrepreneurship Report: From Crisis to Opportunity. Dostupné online: <https://www.gemconsortium.org/report/gem-202122-womens-entrepreneurship-report-from-crisis-to-opportunity>

Holienka, M., Gál, P., Pilková, A. 2018. Podnikanie študentov na Slovensku. Dostupné online: http://www.guesssurvey.org/resources/nat_2016/GUESSSS_Report_2016_Slovakia_slov.pdf

Institute for Public Policy Research. 2015. Self-employment in Europe. Dostupné online: https://www.ippr.org/files/publications/pdf/self-employment-Europe_Jan2015.pdf

Kovačičová, Z., Mikuš, J. Výsledky v rámci GEM prieskumu 2018 prezentované na Výročnej konferencii SBA, 2020

Návrh uznesenia Európskemu parlamentu o potrebe podporovať podnikanie žien. Dostupné online: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/B-9-2021-0474_SK.html

OECD, European Comission. 2018. Entrepreneurship Policies: country Assessment Notes. Dostupné online: <http://www.oecd.org/cfe/smes/SLOVAK-REPUBLIC-Country-Note-2018.pdf>

OECD and European Union. 2017. Policy Brief on Women's Entrepreneurship. Dostupné online: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/dd2d79e7-en.pdf?expires=1546515024&id=id&accname=guest&checksum=1C4987EE40B816971566E8E5B8EF0D93>

OECD and European Union. 2019. The Missing Entrepreneurs. Dostupné online: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/3ed84801-en.pdf?expires=1590572297&id=id&accname=guest&checksum=696AB0F04ADFF5D6315A30874F233D5D>

OECD. 2013. Youth Entrepreneurship. A background paper for the OECD Centre for Entrepreneurship, SMEs and Local Development. Dostupné online: https://www.oecd.org/cfe/leed/youth_bp_finalt.pdf

Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskému a sociálnemu výboru a Výboru regiónov. Únia a rovnosti: stratégia pre rodovú rovnosť na roky 2020-2025. Dostupné online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0152&from=EN>

Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskému a sociálnemu výboru a Výboru regiónov. Európsky program v oblasti zručností pre udržateľnú konkurencieschopnosť, sociálnu spravodlivosť a odolnosť. Dostupné online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0274&>

PILKOVÁ, A. a kolektív. 2017. Inkluzivita podnikania na Slovensku: Stav a vývojové tendencie

PILKOVÁ, A. a kolektív. 2016. Komerčné, sociálne a inkluzívne podnikanie na Slovensku Dostupné online: https://www.fm.uniba.sk/fileadmin/fm/Veda/projekty/GEM_2015_kniha.pdf

Pilková, A., Holienka, M., Kovačičová, Z., Rehák, J., Mikuš, J. Podnikanie na Slovensku: aktivita, prostredie a vybrané druhy podnikania 2019

Publications Office of the European Union. OECD and European Union. Policy Brief on Senior Entrepreneurship, 2017. Dostupné online: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/c68ca15f-a886-4e2f-894a-01a1605df175/language-en>

Register organizácií Štatistického úradu SR

Slord.sk. Európska komisia spustila verejné konzultácie k Zelenej knihe o starnutí populácie. Dostupné online: <https://www.slord.sk/aktuality/europska-komisia-spustila-verejne-konzultacie-k-zelenej-knihe-o-starnuti-populacie/>

Women's entrepreneurship — Key definitions and general criteria. Dostupné online: <https://www.iso.org/standard/79585.html>

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Úloha a budúcnosť slobodných povolání v európskej občianskej spoločnosti po roku 2020“. Dostupné online: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/184594f0-0cb3-11e4-a7d0-01aa75ed71a1/language-sk/format-PDF/source-120016262>

SUMMARY OF PROCEEDINGS. Supporting Young Entrepreneurs Through the COVID-19 Crisis: What's Next? Dostupné online: https://www.oecd.org/cfe/leed/OECD_Webinar_Youth_Entrepreneurship_Policy_and_COVID-19_SUMMARY.pdf

ÚPSVaR. 2018. Vyhodnotenie uplatňovania aktívnych opatrení na trhu práce za rok 2017

OECD.org. Senior Entrepreneurship. Dostupné online: https://www.oecd.org/cfe/leed/senior_bp_final.pdf

WEGATE. Webarometer. A Survey of Women Entrepreneurs in Europe. 2020. Dostupné online: https://wegate.eu/sites/default/files/wegate_webarometer_2020.pdf